

ARTHUR FEDDERSEN

FÆRSKVANDSFISKERIET

ANDEN FORØGEDE UDGAVE

MED 165 I TEKSTEN INDTRYKTE AFBILDNINGER

KØBENHAVN

P. G. PHILIPSENS FORLAG

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1894

Da Planen for denne lille Bog i sin Tid blev lagt, var det Opgaven gennem en Redegørelse for Lystfiskeriets Metoder, men uden for den traditionelle Form, som alt den Gang havde udviklet sig i engelske, tyske og franske Vejledninger, at vække en livligere og kyndigere Interesse for det danske Færskvandsfiskeri. Derfor blev der ogsaa taget et ikke ringe Hensyn til Færskvandsfiskeriet i Almindelighed og især ved at give en hel Del Oplysninger om de danske Færskvandsfiske.

Det var min Opfattelse, og den er ingenlunde senere bleven svækket, at det sikreste Grundlag for det tænksomme og i Sandhed oplivende Lystfiskeri er Kundskab til Fiskene og deres Levesæt. I Modsætning til mange andre Haandbøger i Sportsfiskeri indeholder derfor min Bog forholdsvis meget om Fiskenes Ydre, om deres Levevis og om deres Forekomst, og i den nærværende Udgave har jeg derfor optaget saa godt som alle danske Færskvandsfiske, som har videre Interesse. Naturligvis er det dog især deres større eller mindre Vigtighed for Fiskeren, som har været afgørende for Fremstillingen.

Dernæst har jeg haft den Tilfredsstillelse, at de, som hidtil har brugt denne Bog, har erkendt Rigtigheden i, at den ikke har været overfyldt med Opregninger af alle disse snart

utallige Fremgangsmaader, som dels er avlet af Lysten til at hitte paa noget nyt og dels skyldes højst forskellige stedlige Forhold. I denne Udgave har jeg derfor ogsaa vedblivende vogtet mig for at fordybe mig i al denne Detalje, som dog enhver praktisk Fisker snart af sig selv kommer efter. Alligevel er enhver af de vigtigste Fiskemaader nævnt, og denne Udgave har dernæst tillige ved Forlæggerens Liberalitet faaet omtrent det firdobbelte Tal af oplysende Billeder.

Adskillige Oplysninger om Fiskenes Forekomst skylder jeg Mænd fra alle Landets Egne, og nyttige Vink angaaende Bogens Indhold har jeg med megen Velvilje erholdt fra praktiske Lystfiskere, saa som fra Dhrr. Overavditør *H. Becher* i Holstebro, Bogtrykker *P. G. Lydiche*, Overretssagfører *G. Malling*, Gros-serer *L. Thayssen* o. fl. a., som jeg herved bringer en venlig Tak.

København, den 16de Februar 1894.

Arthur Feddersen.

Fiskekrogen

er Fællesredskab for vort Samfunds Fisker og for den saakaldte »Vilde«. Mennesket har overalt, hvor det har traadt frem, frembragt et vist Tal af Redskaber, som har tilfredsstillet dets første Krav, og som i Følge deres Natur er saa simple og dog saa fuldkomne, at de ikke kan tænkes fuldkommnere. Dette gælder saaledes om Lansen og om Pilen, som overalt oprindelig har samme Form: et Skaft, der ender i en skarp Spids af Træ, Ben, Sten eller Metal. Dette gælder ogsaa om Fiskekrogen: man har i Tidens Løb kunnet skaffe sig bedre Æmner til den, men det væsentlige ved den, nemlig Formen, er egentlig endnu den samme. Den er opfunden af »den Vilde«, og han bruger den endnu den Dag i Dag; han laver den endnu som hidtil af skarpe Torne, af Fiskeknokler, af Muslingeskaller og selv af Sten. Hos de civiliserede Nationer er den nu af Metal (enten Kobber, Messing eller Jærn) og lavet mere eller mindre godt af et Stykke Metaltraad; men først den udviklede Industri har endelig bragt det til, at den endog dannes af hærdet Staal.

Krogens korteste Arm har altid en spids Modhage, medens den lange Arm eller Skaftet gjerne ender fladt for at hindre Baandet, der binder Krogen til Snøren i, at glide af, og for altsaa endelig at hindre, at baade Krog og Fangst gaar tabt.

Den største Ændring, som Oldtidens Fiskekrog har undergaaet, har dog haft Hensyn til dens Størrelse; der krævedes megen Øvelse for at tildanne og udskære et Stykke af et Sneglehus eller en Muslingeskal til en Fiskekrog saa lille, som den vi nu almindeligst bruger, og der er dog en stor Afstand imellem dens Størrelse og det laveste Nummer, som fabrikeres for Tiden. Det er ikke saa underligt, at man fordem kunde fiske med Redskaber, der nu synes os ubrugelige, ti man maa huske, at vistnok saavel Fiskemængden som Fiskenes Størrelse er bleven ringere til samme Tid, som Fiskekrogene ere blevne mindre og altsaa mere dræbende. Desuden har Vanskeligheden ved at lokke Fiskene til Krogen vistnok ogsaa taget til, ti det er en Kendsgærning, at Dyrenes Mistænksomhed og Frygt-somhed stiger, eftersom Fangstredskaberne forbedres.

Landets oprindelige Folk (Oldfolket) har utvivlsomt syslet meget med Fiskeri. Derom vidner dels de talrige Fiskerester i Køkkenmøddingerne og dels de Bronse- og Benkroge, som findes rundt om i Landet. Mange Stenredskaber, om hvis rette Brug man endnu er usikker, har man ogsaa villet henføre til Kategorien Fiskeredskaber, saa som de almindelig kendte »Sænkesten« o. s. v. Men har man end gaaet temmelig vidt og under Navnet »Sænke« medtaget alt for mange Former, har man mulig ogsaa endnu ikke ret tænkt sig flere af de saakaldte Flintspyd eller Lanser tillige som Hjælperedskaber ved Fiskeriet, for ikke at tale om de saakaldte Harpunspidser. Hos lavtstaaende Folkefærd maa for Resten deres faa og ufuldkomne Redskaber tjene flere Øjemed. Det er en Kendsgærning, at der i Moserne meget tit findes smukke Lanseblade, Spydspidser eller hvad man nu vil kalde dem, og det synes mig i al Fald meget mere sandsynligt, at tænke sig et saadant skørt Flintblad brugt som

Lanseblad imod en i Vandet staaende Fisk, end som Vaaben imod Fjenden eller Skovens vilde Dyr. Det er jo desuden endnu imellem ukultiverede Folkeslag Brug at dræbe Fiske ved et velrettet Lansestød eller Pileskud. — Et andet Vidnesbyrd om Oldtidens Fiskefangst har man i de talrige Flaad, som ere fundne ved de navnkundige Undersøgelser f. Eks. i Schweiz. Endnu har man vistnok ikke fundet dem her i Landet; men Grunden hertil er mulig, at man hidtil ikke ret har haft Øje for dem. Man kan straks kende dem baade paa deres Størrelse og paa deres Form; de har nemlig haft omtrent den samme Form, som man endnu ser Fiskeren bruge, naar han tildanner et Stykke Træ eller Kork til et Flaad. Oldtidens Flaad har været lavet af lette Træsorter, saasom Lind, Pil eller Bævreasp. De er temmelig store, og den største Del af dem nærmer sig endog i Størrelse til et Hønseægs. Denne Kendsgærning leder os til Slutninger: den første, at Snøren maa have været tung, hvorefter vi heller ikke kan tvivle et Øjeblik, naar vi husker, at den var dannet af grove Plantetrævler, som var let gennemtrængelige for Vandet og sammensnoede paa en meget overfladisk Maade; den anden, at man fiskede nær ved Bunden og sølgelig med en lang Line, som var afpasset til at søge de store Fiske i deres Skjul. Den store Krog nødvendiggjorde for Resten Valget af dette Bytte og gjorde dette Fiskeri kun skikket til Fangst af store Fiske. Andre større Træflaad, som er aflange og gennemborede paa anden Maade, tyder rimeligvis paa Brugen af Garn til Fangst af mindre Fiskearter.

Medefiskeren kan ikke godt tillægges Krogen for stor Vigtighed. Den danner det sande Grundlag for hans Virksomhed, der ikke alene gaar ud paa at fange Fisken, men som ogsaa skal kunne holde den fangen. Det lyder mulig utroligt, men det er dog

sikkert, at man i vor Tid, som er saa fuldkommen i alle mekaniske Arbejder, næppe endnu kan købe en Fiskekrog, paa hvilken der ikke kan paavises en eller flere iøjnefaldende Mangler eller Synder imod Mekanikens første Grundregler. En engelsk Autoritet Cholmondeley-Pennell, hvis Fremstilling af disse Forhold jeg væsenlig her følger, har udførligt gjort opmærksom paa disse Mangler eller Fejl. Han fremhæver først og fremmest, at Fiskekrogen i Almindelighed er bøjet paa en fejl Maade. Dernæst mener han, at Metaltraaden, hvoraf Krogen er lavet, i Reglen er for tynd, saa at Krogen rettes og ikke trænger ind, naar dens Spids kommer til at støde imod en Knokkel eller en anden haard Del af Fiskens Kæft eller endog ved altfor pludselig at trænge ind i de blødere Dele. Formen af Fiskekrogens Skaft har vistnok ogsaa Vigtighed; men skønt baade Spids og Modhage først og fremmest spiller en Rolle i Praksis, synes det dog, som om man sidst har ydet dem nogen teoretisk Opmærksomhed.

Cholmondeley-Pennell opkaster det Spørgsmaal: hvad kræves der da af en fuldkommen Fiskekrog? Han svarer: 1) at den kan trænge ind; 2) at den kan holde fast; 3) at den er stærk og 4) at den er let og simpel.

Indtrængningen vil blive saa meget større, som den Retning, hvorunder Krogens Spids støder imod Fiskens Munddele, falder sammen med Retningen af den brugte Kraft d. v. s. den, der virker gennem Snøren. Tegningen (Fig. 1) vil bedst oplyse dette: Den punkterede Linie *ae* fremstiller Kraftens Retning, og Indtrængningen vil altsaa øges, jo mere Retningen af Krogspidsen *cd* falder sammen med *ae*. I *I* falder de to Retninger helt sammen, og dersom der ikke var andre Hensyn at tage, kunde denne Krog kaldes fuldkommen. *II* fremstiller derimod

en Krog, som ikke opfylder Vilkaarene for let at kunne trænge ind.

Disse Grundsætninger gælder ligeledes om de Kroge, hvis Spidser er krogede eller drejede til Siden, saasom Kirby- og Sneck-Krogen, i det Indtrængningen her formindskes, efter som Spidsen er drejet ud fra den Retning, som den brugte Kraft har; og én af de Særegenheder, hvorved Limerick-Krogen er næsten alle andre Fiskekroge overlegen, staar netop i Over-

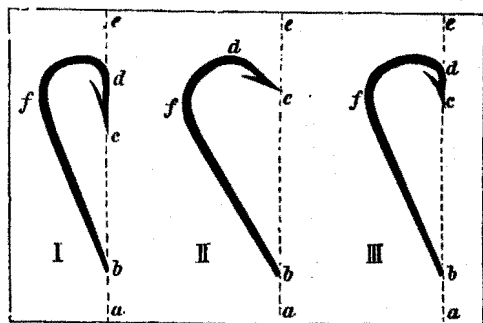

Fig. 1.

ensstemmelse hermed. Ogsaa Sproat- og Round-Krogen har et lignende Fortrin. Ved alle disse Kroge virker den brugte Kraft direkte.

Man maa imidlertid lægge Mærke til, at alle de nævnte Argumenter er grundede paa den Forudsætning, at de Kroge, som sammenlignes, er ens i alle andre Henseender undtagen med Hensyn til Bøjningen. Men i Virkeligheden danner Fiskekroge to store Afdelinger, af hvilke den ene har og den anden mangler en Faktor, som faar en øjensynlig Indflydelse paa Indtrængningskraften, nemlig den rette Form af Skafet. Dette

maa nemlig hverken være helt lige eller altfor krummet. Med Hensyn til selve Spidsens Indtrængning, er det aabenbart, at jo mindre Hul, der skal frembringes, des mindre Kraft kræves der for at danne det, naar ellers alt er lige; og ligeledes at en lang og lige Spids, som *I*, vil trænge langt lettere ind end en

kortere og tykkere, bugtet Spids, som *III*. Dersom to Hager har det samme største Tværmaal, men den ene er dobbelt saa lang som den anden, vil den længere Hage i Praksis trænge ind ved det halve af det Tryk, som kræves til den anden. For at sikre en dyb og god Indtrængning, maa Spidsen (*cd*) derfor have en passende Længde; Mangelen paa Længde i denne Del af Fiskekrogen er en af de Fejl, som særlig er fremhævet i *III* (Fig. 1).

Dersom vi samler alle de opstillede Grundsatninger for den ønskeligste Indtrængningsevne hos en Fiskekrog, gælder det først og fremmest om, at nærme Retningen af den Kraft, der overføres fra Fiskelinen, til den Retning Krogspidsen har. I det Spidsen *a* i Fig. 2 tænkes stemmet imod et fast Legeme, medens Linen strammes, faar denne straks Retningen *ad*. Spidsen trænger saa meget lettere ind, som Vinklen *daf* bliver mindre. Denne Vinkel kaldes den skadelige Vinkel γ . Men man kan dog ikke helt lade denne forsvinde, fordi Spidsen lettere trænger ind, naar

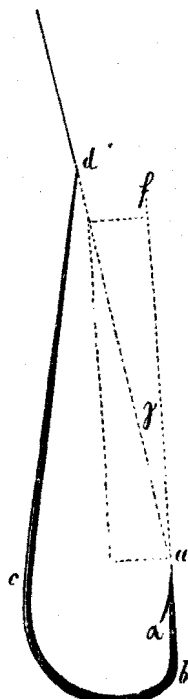

Fig. 2.

den afviger noget fra Kraftens Retning. Efter v. dem Bornes Mening bør denne Vinkel ikke være over 10° .

Fastholdningsevnen oplyses bedst ved det almindelige praktiske Tilfælde, at Krogen netop har gennemtrængt Fiskens Kæve, saa at Spidsen træder frem. I dette Tilfælde er det øjensynligt, at naar Fisken først er paa Krogen, formindskes Udsigten for den til at slippe fri, jo nærmere Krogens Spids er ved Skaftet. Dette vil især være indlysende, naar vi forudsætter, at Spidsen, efter at have trængt ind, bøjedes saaledes, at den rørte ved Krogens Skaft, thi Fiskens Kæve vilde da være lukket helt inde og kunde altsaa ikke slippe løs uden at sønderrives.

Styrken. Det er øjensynligt, at de Dele af Krogen, som næsten eller helt falder sammen med Indtrængnings- eller Fastholdningskraftens Retning, kun er udsat for et ringe eller intet Tryk. Dette er saaledes Tilfældet med Krogens Skaft og Spids i I (Fig. 1). Derimod vil Trykket virke særlig paa Punktet *f*, og det er derfor netop i dette Punkt, at den almindelige Krog jævnlig svigter i Praksis.

Lethed og Simpelted, naar alt andet er lige, vil naturligvis være mest fremtrædende hos den Krog, som har sin Styrke og Tykkelse netop paa det Sted, hvor Trykket rammer, og som ellers aftager jævnt i Førlighed imod Enderne.

De Krogformer, som nærmest opfylder de nylig opstillede Vilkaar for en praktisk Anvendelse af den

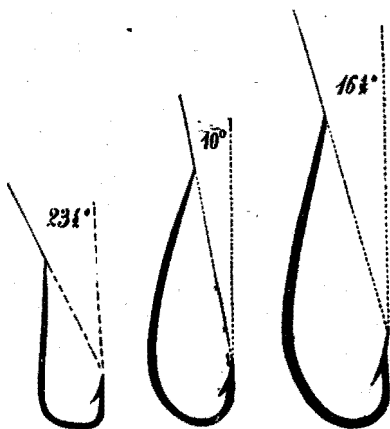

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

oven for fremsatte Teori, er Sneck- og Sproat-Krogen. Sneck-Krogen (Fig. 3) har dog to Fejl, nemlig dels at Spidsen er drejet til Siden, og dels at den er for svag i Punktet *f*. Sproat-Krogen (Fig. 4) har et alt for bøjet Skaft og mangler Længde og Kraft i Spidsen, som desuden er bugtet og klodset. Udseendet er naturligvis en Smagssag, men hvilke andre Krav Sproat-Krogen end har paa vort Valg, kan det næppe være grundet paa dens Skønhed. I en mindre paafaldende Grad end Sproat-Krogen, har dog ogsaa Limerick-Krogen den Fejl, at være skæv, hvilket bl. a., dersom den skal bruges til Fluefiskeriet, vil hindre Fluen i at svømme lige og jævnt paa Vandet, i det den har en Tilbøjelighed til at dreje sig som en mindre Udgavé af Agnen ved Dragfiskeriet; men Limerick-Krogen (Fig. 5) er alligevel at foretrække fremfor de andre her i Landet almindelig solgte Kroege. Særlig god er den af Hutchinson fra Kendal fabrikerede, udmærkede Pennell-

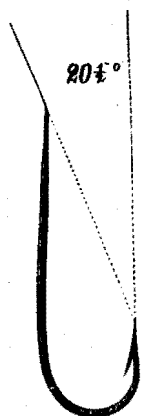

Fig. 6.

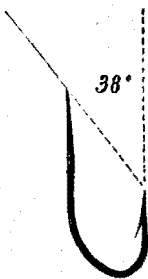

Fig. 7.

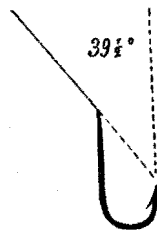

Fig. 8.

Krog (Fig. 6), men den er endnu ikke almindelig i Handelen hos os. Round- (Fig. 7) og Kirby-Krogen (Fig. 8) er meget mangelfulde med Hensyn til deres Indtrængningskraft; de er desuden uforholdsmæssig korte i Skaftet i Sammenligning med Omfanget af deres Bøjning, og dette gælder især, naar de skal bruges til Fluefiskeri.

I de senere Aar bruger den danske Lystfiskeriforening med Held »Sneckkrogen«, hvis Nr. $\frac{4}{0}$ og $\frac{2}{0}$ er fortrinlige til Geddefiskeri, og hvis Nr. 0 og 2 særlig egner sig for Aborre-fiskeri. Har Fisken først hugget sig fast paa disse Kroege, er det sjældent, at den gaar tabt.

Hvad der gælder om den enkelte Krogs Form, gælder naturligvis ogsaa om enhver sammensat Krog. I den dobbelte

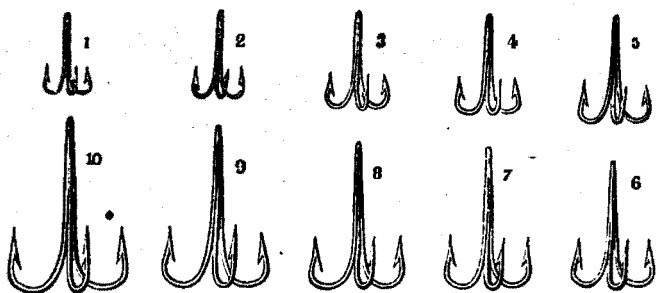

Fig. 9. Tredobbelte Kroege.

og i den tredobbelte Krog (Fig. 9) bør alle Kroege altid være sammenloddede, saa at de danner et eneste Stykke. Dette har en meget stor Indflydelse paa deres Fiskeevne, vistnok væsentlig fordi tredobbelte Kroege, som kun er bundet sammen, er udsat for at slippe fra hverandre eller løsnes, naar de pludseligt og voldsomt rammer en Fiskekæve.

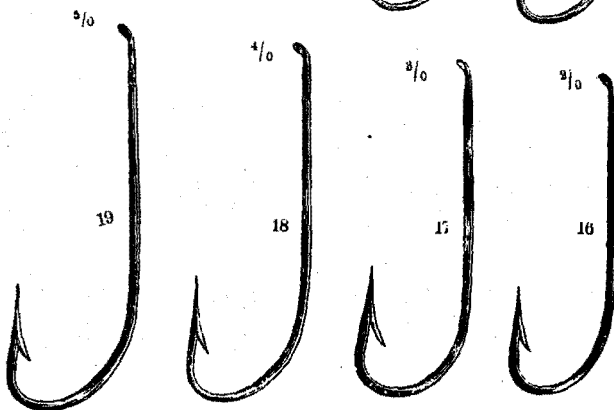
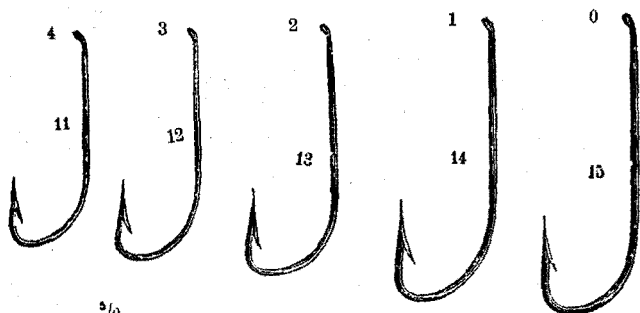
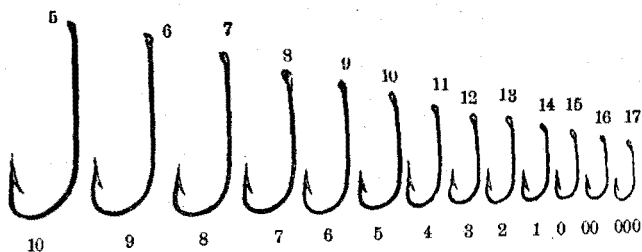

Fig. 10 og 11. De to Krogskalaer.

Der gives naturligvis endnu en Mængde forskellige Kroe, af hvilke adskillige er fremkomne i de senere Aar. Særlig Omtale fortjener Pennells nedbøjede Øjekrog (the turndown-eyed hook).

Ligesom paa flere andre Omraader i Lystfiskeriets Teknik har Pennell Fortjenesten af at have indført en Forbedring med Hensyn til Krogens Nummerering. Efter den saakaldte Redditch-Skala faar Krogene Nummer, der vokser med den aftagende Størrelse. Pennell foreslaar meget fornuftigt, at gaa den modsatte Vej. Krogens Størrelse maales ikke alene efter Længden, men tillige efter Afstanden imellem Spids og Skaft. Da Krogstørrelsen spiller en saa stor Rolle, er det nyttigt at kunne have denne Skala for Øje (Fig. 10 og 11).

Den overfor staaende Skalas øverste Tal angiver Redditch-Skalaen, de underste den af Pennell foreslaaede.

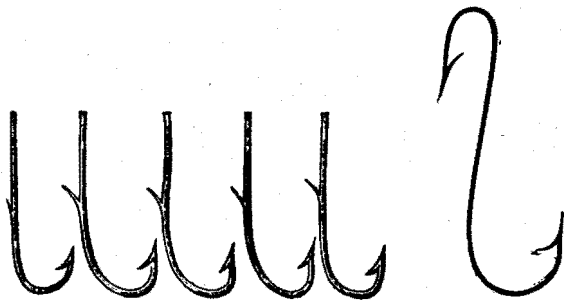
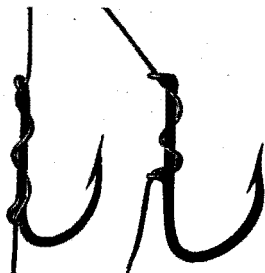

Fig. 12. Splitkroe.

Fig. 13. Tvekrog.

I særlige Øjemed bruges flere Slags Sikringskroe. Saaledes Marston's Splitkrog (the sliced hook) (Fig. 12); der holder Agnen fast til Krogskaftet og hindrer den i at synke ned efter. Endvidere Tvekrogen, hvis Skaft for oven ender

i en modvendt Krog (Fig. 13), og endelig den tveøjede Krog eller Kævekrogen (Fig. 14), som ved Svirvelfiskeriet tjener til at sikre Agnfiskens Plads og Stilling.

I Almindelighed vil følgende Krogstørrelser være passende for de enkelte Fiskeslags; Størrelsen taget efter

Fig. 14. Tveøjede Kroe. Afstanden fra Krogspids til Skaft:

For Aal	5—7 mm.	
- Aborre	5—8	-
- Brasen	5—6	-
- Bækørred	3—7	-
- Gedde	7—23	-
- Skalle	4—5	-
- Suder	5—6	-
- Vandrerørred	5—9	-

Linien.

Skønt man kun kender meget lidt til de ældre Tiders Liner, véd man dog, at de undertiden var lavet af Hamp, undertiden af Hestehaar eller Sener og af og til maaske ogsaa af Byssus d. v. s. en trævlet Substans, hvorved visse (saakaldte »spindende») Muslinger hæfter sig fast til f. Eks. Klipper, Sten o. s. v. i Havet; derimod er det sikkert, at man ikke har kendt noget til at lave dem af Gut. Linerne var for Resten meget korte; i Almindelighed kun saa lange som Stangen, og denne var oven i Købet kortere end de, som bruges i vore Dage.

Det bliver nu mere og mere almindeligt imellem kyn-dige Fiskere, som til Stadighed driver denne »Sport«, at bruge en lang Line og at have denne oprullet paa det saakaldte Hjul. Af en god Line kræves særlig tre Egenskaber, nemlig Styrke, en vis Stivhed og endelig Vandtæthed, uden hvilken enhver Line vil svulme op og knytte sig imellem Vandplanterne, naar den bliver vaad og rulles fra Hjulet. Alle disse Krav opfyldes meget godt af den almindelige ottetraads **Silkeline**, som faaes i Handelen, og den vil især være god, naar den omhyggeligt gennemtrænges med Olje.

Dersom man vil sikre sin Line imod en altfor tidlig Ødelæggelse, bør man aldrig straks lægge den hen, naar den har været i Brug, førend den er helt tør. Passer man dette, vil man dels undgaa en Del Udgifter og dels flere af disse pludselige Adskillelser imellem Fisk og Fisker, som i al Fald er saa pinlige for den enes Vedkommende. Omtrent 50 Alen vil være en passende Længde for en almindelig Hjulline, og man vil staa sig bedst ved at vælge en mellemfin, idet en tung vil hindre Agnens Spillen i Vandet, især naar den er ført langt ud. Man foretrækker gjerne bleggørne eller graalige Liner for gule, som viser sig for meget i Vandet.

Den nylig nævnte Silkeline bruges i de senere Aar ogsaa almindeligt ved Fluefiskeriet, og naar det blæser, er en saadan Lines Vægt en virkelig Fordel. Tidligere brugte man almindeligt en Line, der var dannet af Silke og Haar; men intet kunde være mindre heldigt. Den var kostbar, flossede hurtig op og var aldrig stærk, selv om den var ny. Den hilledes ved den mindste Lejlighed, enten den saa var snoet eller flad, og paa Grund af de talrige fremstaaende Haarspidser var den særlig uskikket til at løbe ud igennem Stangens Ringe. — For Tiden

bruger man meget en simpel Bomuldsline, som ikks alene er billig, men desuden lige saa stærk og endog mere varig end Silkelinen. Bomuldslinen er slaaet paa samme Maade som et Skibstov, nemlig saaledes, at medens Tovet selv er snoet fra højre til venstre, er de enkelte Reb, hvoraf det er sammensat, snoet fra venstre til højre. Heraf er Følgen, at de to Snoringer modvirker hinanden i deres Tilbøjelighed til at hildes, og at de, naar de bliver vaade, trækker sig sammen i Stedet for at svulme op. Bomuldslinen kan bruges til ethvert Slags Fiskeri. Den præserves ikke, men man nøjes med at give den en mat, graalig eller grønlig Farve; alle Forsøg paa at præparere den med Guttaperka, Tjære eller lignende Sager har vist sig at være unyttige.

I det man erkender, at flere Fiske er meget mistroiske, er det ikke nødvendigt at indrømme dem en særlig stor Kløgt, fordi de, førend de styrter sig over Agnen, nøje titter til den, ligesom studerer den, svømmer rundt om den, og naar de endelig opdager den tynde Line, der holder Krogen, langsomt svømmer bort endog fra den mest indbydende Løkkemad. Der gives næppe nogen iagttagende Fisker, som har været Vidne til en saadan nøjagtig Undersøgelse, uden at han har forbandet Nødvendigheden af overhovedet at fæste Krogen til noget.

For nu at skuffe Fisken saa meget som muligt, bruger man imellem Krogen og den egentlige Line et Forfang (Forløber, Fortømme, Tavse). Forfanget skal yderligere end selve Linen gøre det vanskeligt for Fisken at opdage, at Agnen ikke er fritsvævende i Vandet. Det laves derfor af farvet Gut og gøres undertiden meget langt. Men derved svækkes ogsaa dets Styrke. Det bedste Forfang laves til almindeligt Fiskeri af en godt afpasset, enkelt Gutstræng. Til Geddefiskeriet bruger man

Gimp og ligeledes til Aalefiskeriet, da disse Fiske ellers let med deres Tænder vil kunne overskære eller overslide et almindeligt enkelt Forfang. Imidlertid er det vanskeligt altid at skaffe fuldt paalidelig Gimp, og et tyndt Messingforfang er ogsaa for det meste at foretrække, naar man sikrer sig, at det laves af Messingtraad, som ikke er skør; man kan sikre sig ved at gløde Traaden omhyggeligt og dernæst ved at prøve dens Styrke og Bæreevne.

Gutliner maa foretrækkes til ethvert Slags Fiskeri og især til Fluefiskeriet, naar de fra den ene Ende til den anden er omhyggeligt og jævnt tildannede. Der er især tre Hovedpunkter, som man maa agte, naar man køber Gut: at den er trind, jævn og fremfor alt gennemsigtig. Skal man bruge meget fin Gut, maa man se efter, om den ikke er skrabet eller gjort tyndere paa en eller anden kunstig Maade. I saa Tilfælde er den nemlig ikke saa glinsende som ellers, og den flosser næsten straks, naar den udsættes for Fugtighed eller Slid. Meget fin, trind, naturlig Gut er selvfølgelig noget dyr, og ikke altid til at faa uden en Del Ulejlighed; men den er nødvendig til flere Slags Fiskeri, og man vil til sidst finde, at den dog er meget mere økonomisk end kunstig fingjort Gut.

Farvet Gut maa særlig foretrækkes, fordi den er langt mindre synlig i Vandet end noget andet. Man bruger flere Farver, i det nogle foretrækker en rødlig, andre en jordlignende og atter andre en blaa. Det vigtigste Øjemed med Farvningen er at fjærne Glansen, som kaster Lyset tilbage og paa en solklar Dag skinner igennem Vandet paa en Maade, som maa skræmme Fiskene.

Der er i Almindelighed ikke mange, som véd, hvorfra den saakaldte Gut skriver sig. Gut (Crin de Florence) gaar i

Handelen som gennemsigtige Strænge, der ligner lange, grove og glinsende Haar. En Gutstræng er meget stærk, da den uden at brydes i Reglen kan bære en Vægt af 10 Pund, og dog er den tit ikke meget tykkere end en stærk Sytraad. Disse Strænge, som sælges pakkevis, er uopløselige i Vand, der ikke har anden Indvirkning paa dem end at blødgøre dem; derved øges endog deres Styrke, i det de bliver mere elastiske, naar de er vandmættede. Saa længe de er tørre, er Gutstrængene tit skøre, og de er da ogsaa mere tilbøjelige til at flosse, hvorved de taber i Styrke.

Disse Gutstrænge faas af Silkeormene og dannes i Virkeligheden af den samme Masse som Silken. Silkeormen udskiller i et særegent Redskab et Æmne, som den bruger til Spindet i sin Kokon, idet den presser det ud gennem to Aabninger ved Munden som en klæbende Vædske, der straks hærdner i Luften og danner stærke, fine og elastiske Traade. Forat bruge denne Silkemasse, som Larven ikke endnu har »spundet«, til Gutstrænge, udvælger man imellem de Silkeorme, som er i Færd med at skulle spinde til deres Kokon, de største og de mest gennemsigtige, med et Ord de, som synes at være mest fyldt med Silkemasse. Man lægger Larverne i stærk, hvid Eddike og lader dem ligge i Blød deri i omtrent 24 Timer. Derpaa tages hver Larve op for sig, og man søger nu, at faa fat paa det Organ, som indeslutter Silkemassen, der ligner temmelig tyk Gummi eller Fuglelim. Ved derpaa at gribe Larven ved Hovedet og Bagdelen og ved at rive Kroppen over, udtrækker man Silkemassen til en Traad, der maa være saa jævn som mulig og have en Længde af omtrent 1 2 Fod, eftersom Larven er og efter den Tykkelse, man vil give Gutstrængen. Der gaar i Handelen en Afart af Gut (Florence jaune), som hidrører fra

Silkeorme, der frembringer en gul Kokon. Da disse Orme er større end de andre, giver de en længere Stræng, som i Almindelighed er meget jævn; men den har den meget store Fejl, at den flosser let i Vandet, hvorved den hurtigt bliver snavset og altfor synlig ved at samle Dynd og Støv imellem Trævlerne.

Man ruller i Almindelighed Gutstrængen sammen, naar man har brugt den, og dersom den da bliver tør, vil den for en Del vedligeholde sin sammenrullede Form, naar den paa ny skal i Brug. Man kan dog hæve denne dens Tilbøjelighed til at rulle sig sammen, enten ved at dyppe Strængen en halv Snes Minuter i Vand og derpaa udspænde den i et halvt Minut eller ved at trække den imellem Tommelfingeren og et Stykke Viskelæder, som man af den Grund helst bør føre med sig.

Naar man farver Gutstrængen, for at røve dens Glans, maa man naturligvis passe paa, at den frembragte Farve ikke fremmer Strængens Synlighed, og det vil derfor være heldigst, at skaffe den det Farveskær, som mest svarer til Omgivelsernes Farve. En graagrøn Farve vil i Almindelighed være bedst. Denne faaes ved at man holder Gutstrængene i et stærkt og varmt Afskog af sort Te, indtil de har faaet Farve nok; jo stærkere Teen er, des kortere Tid medgaar der, førend Gutstrængen er farvet. Naar Farven er god, afskylles Strængen i koldt Vand og tørres. Den har dog endnu ikke faaet den omtalte Farve. Dette opnaaes først ved Hjælp af en Opløsning, som laves ved at koge en Haandfuld Blaatræ i Vand, indtil man faar et kraftigt Afskog, hvori man da opløser et nøddestort Stykke Blaasten, som forinden er pulveriseret. Gutstrængene dyppes nu i denne sidste Opløsning, indtil de har faaet en mørk, graagrøn Farve. Meget tit vil en Neddypning i faa Øjeblikke være tilstrækkelig, og for at sikre sig det nøjagtige

Farveskær, er det bedst at have koldt Vand ved Haanden, hvori man i rette Tid kan skylle Gutstrængene. — Enhver Slags Gut burde farves paa denne Maade, der vistnok medfører lidt Ulejlighed, men som rigeligt lønner sig.

Forat fremkalde en rødlig Farve, kan man i Stedet for Te bruge brændt Kaffe. En Jordfarve frembringes ved at dyppe Gutstrængene i en Blanding af Blæk og kogende Vand; men man maa afskylle godt efter denne Farvning.

Al farvet Gut kan for Resten gøres blegere ved at koges i rent Vand.

Hestehaar kan ikke med Fordel bruges til noget Slags Fiskeline, hvad vi allerede har omtalt i Forbindelse med Silken til Hjulline. Det er ogsaa en Fejltagelse, at bruge det i Stedet for den enkelte Gutstræng, som baade er finere og stærkere, og især er bedre, naar den er farvet. Haar har desuden den særlige Fejl, at de brydes ved at udspændes i længere Tid, selv om Byrden efterhaanden bliver mindre. De bedste Haar faaes fra Hingstens Hale.

Det er sjældent, at man bruger farvede Haar, da de i Reglen er bedst ufarvede; men vil man farve dem, maa de først frigøres for deres naturlige Fedme, hvilket sker ved at man koger dem i en Alunopløsning. — Vil man farve Fjær til kunstige Fluere, bærer man sig ad paa samme Maade; men da det er en vanskelig Sag, at farve Fjær, gør man bedst i at købe dem farvede.

Tykkelsen af de forskellige Slags **Gitarstrænge**, Engelskmændenes „**Gimp**“, som bruges ved Færskvandsfiskeriet, og deres Nummere skifter en Del. Der er desuden stor Ulighed i Gimpens Kvalitet, og man vil i Almindelighed finde, at man staar sig bedst ved at købe den dyreste, da man ikke godt

kan skælnes imellem god og slet Gimp, og fordi man tit først opdager den slette ved Tabet af en god Fisk. Det sikreste Tegn er Styrken. Den bedste Gimp har i Almindelighed ren hvid Silke, medens gul i Reglen røber en ringere Kvalitet.

Da intet er uheldigere ved det finere Fiskeri end en skinnende Gimp, har man søgt at farve eller overtrække den. Grøn Maling og Lakfernis hjælper vistnok en kort Tid, men de gnides dog hurtigt af. Derimod vil man kunne give Gimpen en passende Farve ved at dyppe den i en Opløsning af Platin-tveklorid (1 Del til 8—10 Dele Vand), indtil den ønskede Farve fremkommer. Neddypningen maa vare fra $\frac{3}{4}$ —3 Timer i Forhold til Opløsningens Styrke, og Gimpen vil da faa en mørk Farve, som næsten er usynlig i Vandet. Denne Fremgangsmaade bruges nu meget almindeligt.

Det er ikke saa helt let, at fæstne Krogene paa Gimpen, da den omvundne Metaltraad meget let ruller sig løs fra Silken; man hindrer dette ved en meget omhyggelig Omvikling med godt beget Silke, som til sidst ferniseres. Det er ogsaa vanskeligt at knytte Gimpen, uden at Knuden bliver meget stor; man bør derfor heller sammenbinde den ved Hjælp af Silke. Men disse Vanskeligheder indskrænker naturligvis Gimpens Brug. Den er god til Gedde- og Aalefiskeri; men Laksearterne er altfor sky til, at de ikke skulde vogte sig for et Redskab, hvis Gimp er meget fremtrædende.

Knuderne.

Den Oversigt, som Max von dem Borne har givet i sin Lærebog om Fiskeknuderne, lige fra deres simpleste Form

til deres sindrigste Slyngninger er saa mønsterværdig, at den næppe kan være bedre og derfor bør kendes af alle.

Knudens Grundlag eller Elementer opgiver han at være:

Bugten (Fig. 15),

Løkken (Fig. 16),

Enkeltknuden (Fig. 17),

Dobbeltknuden (Fig. 18).

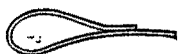

Fig. 15.

Fig. 16.

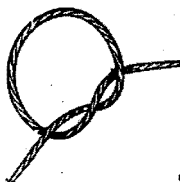

Fig. 17.

Fig. 18.

For at man kan samle to Stykker Line eller ved en Lines Forbindelse med Kroge, Øskener osv., bruger man mere sammensatte Knuder.

Den enkelte Vandknode er en ligefrem Knude, men den løsner sig let (glider) (Fig. 19). Fastere er derimod den dobbelte Vandknode (Fig. 20).

Fig. 19.

Fig. 20.

Den enkelte eller engelske Knude (Fig. 21) er ikke vanskelig at binde. I Fig. 22 vises, hvorledes man til den fæster en Kunstflues Gut. Skyder man Knuden op, kan Fluen atter let udtages eller ombyttes med en anden.

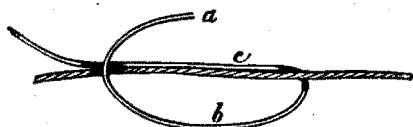

Fig. 21.

Fig. 22.

Den dobbelte Fiskerknude har modsat den foregaaende to dobbelte Knuder. Fig. 23 viser, hvorledes de bindes. Denne Knude er vistnok tykkere end den enkelte, men da den aldrig glider (skrænses), er den særlig god i Forfang.

Fig. 23.

Krysknude eller Raabaandsknob kaldes Knytningen Fig. 24.

En Dobbelt-Krysknude eller »Skødstik« er vanskeligere at slaa og tykkere end foregaaende (Fig. 25).

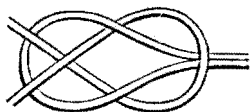

Fig. 24.

Fig. 25.

Væverknuden (Fig. 26) er meget i Brug, men da den let glider, er den mindre heldig til Gutforfang. Fig. 27 viser en Væverknude, som hurtigt kan løses paa ny. I Fig. 27 ses den brugt f. Eks. i en Ring; om ogsaa denne ved Højvande er under Vandet, kan Knuden dog let igen løses. Væverknuden

er snild nok, naar man vil fæste Forfanget ved et Øje eller en Løkke af Linen; i Fig. 27 er Knuden enkelt, i Fig. 28 indrettet til let at trække fra.

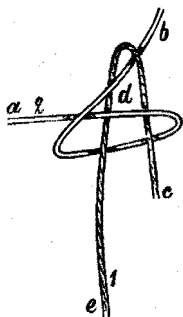

Fig. 26.

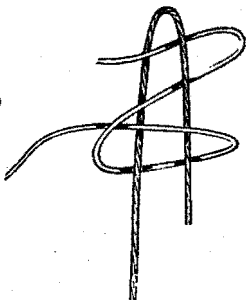

Fig. 28.

Fig. 29.

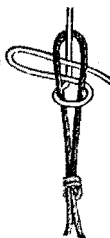

Fig. 30.

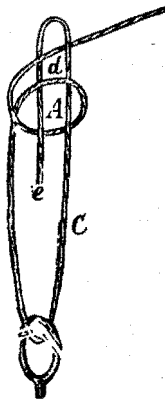

Fig. 27.

Fig. 31.

Fig. 32.

En Øjeknude er den i Fig. 29 fremstillede; i Fig. 30 er den mere sammensat og til at løsne; en Sammenbinding af tvende »Øjer« fremstilles i Fig. 31, hvorimod Fig. 32 er en knyttet Øjeknude.

Rendeknuder (Fig. 32 og 33) bruges til at fæste et Stykke Line til en Ring eller til andet lignende. For at Knuden ikke skal kunne glide, slaar man desuden endnu et Slyng bag Forfangets Knude. Fig. 33 er en dobbelt Rendeknude.

Tømmermandsstikket eller den tyske Knude i dens enkelte og dobbelte Form gengives i Fig. 34—38. Deres Brug falder af sig selv.

Kroge med fladt Hoved fæstes, som vist i Fig. 39 og 40.

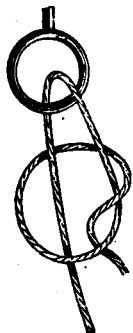

Fig. 33.

Fig. 34.

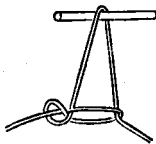

Fig. 35.

Fig. 36.

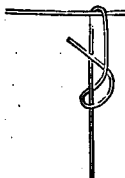

Fig. 37.

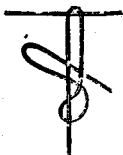

Fig. 38.

Fig. 39.

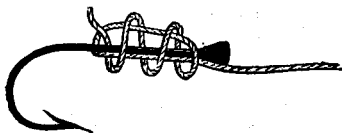

Fig. 40.

Hjulet.

Som enhver Fisker véd, har man 3 Slags Hjul: det simple Hjul, Fjederhjulet og Hjulet med Multiplikator.

Af disse tre forbinder vistnok det ældre Multiplikatorhjul det største Tal af Mangler med de færreste Fortrin, eftersom det er dyrt, let kommer i Uorden og omtrent er ubrugeligt baade til at lande en stor Fisk og til at give en Fisk Line.

Det simple Hjul, Nottinghamhjulet (Fig. 41), har i det mindste den Fordel, at det er simpelt, og at det ikke kommer i Uorden; men det har to store Mangler. Den ene viser

sig, naar Linen løber meget stærkt ud, i det Hjulet da kan dreje sig saa hurtigt, at der til sidst fremkaldes et pludseligt Stød, som kan hidføre Tab baade af Fisk og Redskab. Den

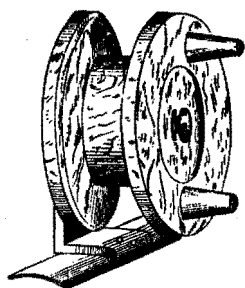

Fig. 41.
Nottinghamhjulet.

anden fremkommer derved, at Linen, naar man et Øjeblik slipper med Haanden, løber for hurtigt ud, saa at den pludseligt slappes; der kan nemlig let indtræffe Standninger, især naar Fisken flinkt skal følges over en ujævn Bund. Med lidt Øvelse kan man dog let bræmse Hjulet ved Hjælp af Pegefingeren.

De oven for nævnte Fejl undgaas helt ved Fjederhjulet (Fig. 42), og et saadant Hjul burde derfor være det eneste,

der brugtes ved alt Slags større Fiskeri, enten dette saa sker med Agn eller med Flue. Naar man bruger dette Hjul, er Linen helt uafhængig af Haanden, af hvilken man virkelig meget sjældent bør ønske, at den paa nogen Maade skal blive rørt; ti alt, hvad Hænderne har at gøre, er at holde Stangens Spids godt op og at slaa den kvikt ud efter Fiskene. Et Hjul med Fjeder gør omtrent de to Tredjedele af en Fiskers Arbejde for ham. Det giver aldrig en Tomme Line fra sig, uden at den tages fra det, og naar den tages, afgiver det den roligt og hurtigt og i saa stor Længde, som der virkelig kræves og ikke en Smule større. Det er en Selvfølge, at Fjederen ikke maa være altfor stiv.

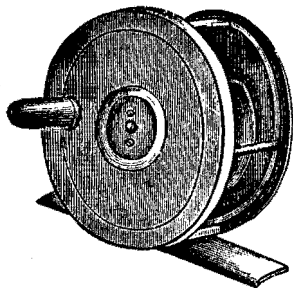

Fig. 42.
Fjederhjulet.

Man laver nu smukke Hjul til alle Slags Fiskerier efter Fjeder-Systemet; nogle er af massivt Messing, nogle af sortfarvet Messing, nogle for Lethedens Skyld af Træ og Metal, og endelig er nogle, de letteste af alle, af Aluminium. De to sidst nævnte Materialer vejer langt mindre, og de frembyder derfor Fordele for den Fisker, som ikke har Kræfter nok til at tumle en svær Stang. Men til almindeligt Brug staar man sig dog bedst ved at have et Hjul af almindeligt, mørkfarvet Messing. Desuden balancerer et tungt Hjul godt op imod en lang Stang.

Hensigtsmæssigt er ogsaa et Hjul af Træ eller Metal med Fjeder til at slaa fra, i det et saadant Hjul baade er brugeligt som simpelt Hjul og som Fjederhjul. Et af de bedste Hjul, som er fremkommet i de senere Aar, er den

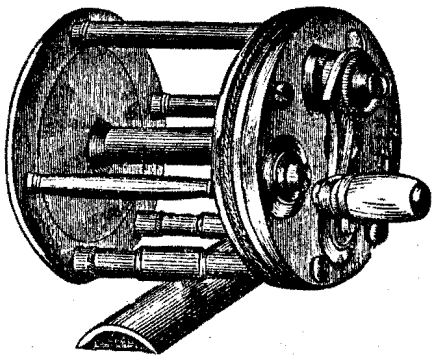

Fig. 43.

amerikanske Multiplikator, Frankfurter-Hjulet (Fig. 43), konstrueret af en Urmager i den amerikanske By Frankfurt (Kentucky). Denne Rulle multiplicerer 4 Gange, imod andres 3 Gange og den løber saa let, at Knappen ved et Slag alene kan gøre 50 Omdrejninger. Den bruges derfor især, hvor man vil gøre lange Linekast fra Rullen.

I de senere Aar har man dog indført mange Forbedringer i Hjulenes Form ved at ombytte de smale og tykpladede Hjul med brede og tyndpladede. Man har derved vundet større

Hurtighed og Kraft: Hurtighed, i det Tværmaalet af Aksen, hvorom Snoren vindes, er blevet større, og Kraft, fordi Haandtaget er længere borte fra Aksen. Haandtaget bør helst sidde direkte paa selve Hjulets Sideplade uden at have noget Sving; derved opnaaes nemlig, at Linen hindres i idelig at fanges, saaledes som Tilfældet er ved den almindelige Konstruktion. Hjulene har almindelig en alvorlig Mangel, i det Linen tit hildes bag ved Hjulet selv, hvorved kan fremkaldes kedsommelig Tidsspilde. For at undgaa dette, har man fastgjort en Metal-fjeder til den sidste af Hjulets Bærere, saa at den presser tæt op til Stangen, naar Hjulet er paa sin Plads. Denne Fjeder koster kun lidt og kan let fastgøres paa ethvert nogenlunde godt udført Hjul.

Man bør ikke vinde en tung Fisk for hurtigt til sig med et Multiplikatorhjul. Det gamle mekaniske Princip, at hvad man vinder i Hurtighed, tabes i Kraft, gælder ogsaa her. Et Hjul, som giver 4 Omdrejninger af Aksen imod én af Haandtaget, taber altsaa netop en Fjerdedel af sin Styrke for hver Omdrejning d. v. s. det har kun en Fjerdedel af direkte Kraft i Sammenligning med et Fjederhjul.

Stangen.

Der gives flere Slags Æmner, som mere eller mindre almindeligt bruges af Fiskestangsfabrikanterne; nogle af dem er massive, nemlig Hickory, Greenhart, Lancewood, Ask og Pil eller Poppel; andre er hule med Knæ, i det de skyldes træagtige Græsplanter, nemlig ostindisk Bambus, Carolinarør eller vestindisk Rør, Hvidrør og Djunglerør. Mange Slags Træsarter maa vi forbi-

gaa; der er snart et Utal af ny, som bringes i Forslag og naturligtvis roses fremfor de ældre Sorter, skønt disse har vist deres sikre Fortrin gennem lang Tids Erfaring. Der er dog ingen Grund til at opregne flere, end de her nævnte.

Af de massive var **Hickory** (af det amerikanske Valnødtræ *Juglans alba*) det mest værdifulde, indtil *Greenhart* kom i Mode. Hickory vokser i Canada og sendes til Evropa i lange, tresidede Stykker. Naar det kommer til England, bringes det til Savmøllerne for paa ny at skæres i tyndere Stænger, som i et eller to Aar omhyggeligt gæmmes paa et varmt eller tørt Sted, førend det yderligere laves til. Derefter skæres det i kortere Stykker, sorteres og sættes paa ny hen i et Par Aar, undertiden endog i 10 Aar, og først da bruges det til Fiskestænger. De mindre gode Stykker, som vrages af de større Fabrikanter, sælges til Mellemandlere, der forsyner Smaahandlerne med Træ til Fiskestænger. Ligesaa gaar det for Resten ogsaa med den gode *Bambus*. Man maa derfor ikke undlade, at bøde godt for en god Stang, eller undres over en billig Hickory-Stangs ringe Godhed. Hickory er med Undtagelse af *Greenhart* det tungeste Træ, som bruges til Fiskestænger. Det bruges derfor mest til de midterste Led af Stængerne og til massive Spidser, hvortil kræves Vægt og Styrke. Derimod bruges det aldrig til hule Stykker, da det ikke holder sig, efter at det er boret.

Greenhart (et Slags haardt Træ af Laurbærfamilien) bruges til alle Slags Stænger og til alle Dele af dem. Men især bruges det til Spidser, og dertil er det uvurderligt, da det er det eneste Træ, som er tilstrækkeligt stift og til samme Tid elastisk. Det ses derfor mest paa lette Ørredstænger i halvanden Alen lange Stykker, som i Spidsen kun er saa svære

som en tyk Naal. Det er næppe fuldkommen lige, saa længe det er friskt, men man bøjer det lige med Haanden, i det man varmer det over en Ild af Trækul, og det holder, naar det afkøles, sin ny Form ligesom t. Eks. det krogede Haandtag paa de almindelige Egespir, som formes paa en lignende Maade, efter at de først er blevet blødgjorte i Vand. Der er imidlertid ingen Tvivl om, at jo mere lige et Stykke oprindeligt har været, des bedre lige holder det sig ogsaa senere ved Brugen.

Lancewood faaes fra Vestindien. Det er fint i Splinten, meget sejt og elastisk, tungere end Hickory og meget godt til Mellemstykker og Spidser.

Massive Stænger laves ogsaa af **Ask**, **Pil**, **Poppel** eller andre lette Træsarter. Det førstes Vægt ligger imellem Vægten af Hickory og Pil, og det bruges meget til hule Skaftstykker i almindelige Medestænger og til massive Skaftstykker ved Ørredstænger, da det har en passende Styrke. Til Mellemstykkerne har man derimod fundet, at det er for svagt og bøjeligt, fordi det viser sig, at Uligheden i Styrke imellem Ask og Greenhart er saaledes, at en Spids af det sidste vil være lige saa stærk eller næsten lige saa stærk som Stykket neden for Spidsen, gjort af Ask. Pil bruges meget til Skaftstykker til almindelige Stænger, da det kan bores lettere ud end andet Træ. Men baade Ask og Pil kræver ved Tørringen mere Omhu, før de er brugelige, end de tungere Træsarter. — Af og til bruges ogsaa Fyrretræ til massive Skaftstykker.

Vi kommer nu til de af Naturen hule Stænger. Af disse er **ostindisk Bambus**, der vokser i Ostindien, mest værdifuldt og det eneste, som kan bruges til Ørredstænger f. Eks., ti det har samme Tykkelse i hele sin Længde og er næsten massivt i Spidsen. Ved disse hule Træsarter undgaar man naturligvis Sav-

ning og Tilretning, men de kræver altid en meget omhyggelig Tørring og et nøje Valg af alle Stangens enkelte Led.

Carolinarøret staar meget tilbage for det ostindiske. Det er imidlertid lettere og dertil længere imellem Knæene. Det bruges kun til almindeligere Stænger.

Det hvide Rør (*Arundo donax*), som især kommer fra Spanien og Amerika, er skørt og svagt i Sammenligning med det ostindiske og bruges mest til Aborre- og Skallefiskeri. Her i Landet bruges det almindeligt og kaldes glat væk »Bambus«.

Djungle-Røret eller **Bambus** kommer i Reglen fra Kina, men det findes ogsaa i mange andre Egne af Asien. Det bliver saa tykt som en Mand om Livet, og det bruges af Kineserne til alt, lige fra Barneriset og til Ligkister. Det er alene den træagtige Del, som har Værd til Fiskestænger, og man bruger dertil kun det Rør, der omtrent er saa tykt som en Mands Smalben. Det flækkes i smale Stykker, og naar disse er gjort glatte, bliver de til de massive, aarede Træstykker, der saa almindeligt danner det øverste Stykke af Stangen. Man har for Resten ogsaa smukke Stænger, som helt er dannet af sammenbundtede, flækkede Bambusstykker; de blev først fabrikeret af den, i det mindste imellem »sportsmen«, navnkundige Thomas Aldred i London. Mange bruger Bambusstænger, fordi de tænker, at de er meget lettere end massive Stænger; men dette er ingenlunde Tilfældet.

Det gælder om alt Træ til Fiskestænger, at det kun maa bruges i den Retning, som det har vokset, og ikke omvendt. Det nederste Stykke maa desuden tillige altid sidde nederst i Stangen. En god Stangs Vægt maa ikke gærne overstige 40—50 Kvint, og dens Længde er da i Reglen 6—7 Alen.

Den maa være tynd og højelig, og dog maa den ikke sænke sig synderligt i Enden, naar den holdes vandret. Den største Fejl er, at Mellemstykket er for svagt og Spidsen for tung, thi derved kommer ethvert Slag med denne for silde.

Ved Slutningen af Fiskesæsonen bør Stangen, naar den har været brugt meget, ferniseres. Derved styrkes Træet. Eller ogsaa bør Stangen indgnides godt med Olje (Linolje er bedst), før den sættes til Side.

Stangens Ringe, hvorigennem Linen fra Hjulet føres ud til Stangens Spids, stiller særlig fire vigtige Krav: 1) at Materialet i den øverste og nederste Ring er stærkt nok til at modstaa megen Gnidning og Slid, 2) at disse Ringe dannes saaledes, at Linen ikke hildes i dem; 3) at Ringene er saa store, at Linen fuldkommen frit kan løbe igennem dem, og 4) at der er nok af dem, til at hindre, at Linens Tyngde faar den til at hænge slapt i Mellemrummene, og at der dog ikke er saa mange, at Gnidningen øges for meget derved, at Linen passerer dem. — Til ethvert Slags Fiskeri bør man helst bruge stive og udstaaende Ringe i Stedet for løse og nedliggende. Uligheden i Vægt er kun ringe, og foruden at have mange andre praktiske Fortrin, varer Ringene meget længer. Ved alle Staaltraadsringe af almindelig Størrelse vil den Form være den mest passende, som ses i hosstaaende Fig. 44. Men for den nederste Ring vil dog denne Form ikke passe, da Linen har en stadig Tilbøjelighed til at hildes om den, naar man kaster ud. I dette Tilfælde maa man derimod foretrække de Former, som ses i Fig. 45—48. Til Ringen loddes da særegne Sidestykker eller Arme, som hindrer Linen i at sno sig om dem. En saadan Ring er praktisk ved ethvert Slags Fiskeri.

Formen af Ringen i Spidsen af Stangen er dog af endnu

større Vigtighed, fordi den baade er mere tilbøjelig til at fange Linen og fordi den forholdsvis er mere vanskelig at faa i Orden, da den er fra 6—8 Alen borte fra Fiskeren. Materialet skal ligesom i den nederste Ring være af Staal- eller Messingtraad. For at undgaa, at Linen hilder sig omkring den øverste Ring, maa denne ikke frembyde nogen Fremstaaenhed, og dette opnaaes vistnok bedst derved, at man giver Ringen en af de For-

Fig. 44.

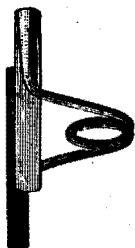

Fig. 46.

Fig. 45.

Fig. 47.

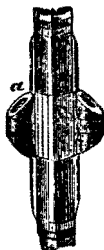

Fig. 48.

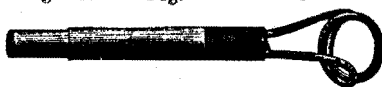

Fig. 49.

Fig. 50.

Fig. 51.

mer, som ses i Fig. 49—51, der i 49 fremstiller Stangens Spids i noget forstørret Maalestok og som paa en vis Maade kun er en Ændring af den nylig omtalte, nederste Ring, medens de to andre skal slide mindre paa Linen.

Forbindelsesstykkerne, hvorved Fiskestangens enkelte Led føjes sammen, bør altid være hamrede og loddede og ikke, som saa tit er Tilfældet, udskaarne af et Messingrør. Dette vil man let indse ved at følge Fabrikationen af de to Slags Forbindelsesstykker. Til simple Stænger bruger man nemlig kun Cylindre,

som er ens i begge Ender og som er skaaret til den nødvendige Længde af et almindeligt Messingrør. Et saadant Rør, som er meget billigt, er blødt, og det brydes eller bøjes ved det mindste Stød. Til gode Stænger bruger man derimod Forbindelsesstykker af støbt Messing, og som paa en Staalstang er hamret koldt ud til den passende Form. Ved denne Fremgangsmaade, der rigtignok er noget dyr og langsom, bliver Røret næsten lige saa haardt og stærkt som Staal. — Ethvert Led af Stangen bør endelig have et Forbindelsesstykke af Messing i hver Ende, der passer ind i Cylinderen (Fig. 52); herved hindres Træet i Leddene i at svælle ud og sætte sig fast. Dersom Leddene kun har Messing i den ene Ende, maa man før Brugen passe at indgnide den metalfri Ende med Fedt eller Sæbe. Sidder to Led fast i hinanden, skilles de i Almindelighed let ved at Sammenføjningen varmes langsomt i en Lysflamme eller over Ild, indtil den løsnes. Denne Fremgangsmaade vil i al Fald kun skade Forbindelsesstykkets Fernis. Fig. 53 viser en yderligere Sikring af Forbindelserne.

En Normal-Stang til forskelligt Fiskeri vil man kunne skaffe sig ved Hjælp af en Tohaands-Fluestang, hvortil man føjer et ekstra Skaftstykke og 2—3 Ekstraspidser. Skaftstykkerne, som er udboret, før at man i dem kan gæmme Reservespidserne, gøres af Ask, og de andre Led og Spidserne af Greenhart. Dersom man ønsker det, kan man have et massivt Skaftstykke til Tohaands-Fluestangen.

Ved at ombytte Spidsen til Tohaands-Fluestangen med Spidsen Nr. 3 (S. 34), faar man en udmærket Stang til Ormfiskeri; eller ved at tage Nr. 4, til Dragfiskeri. Desuden kan man ved Ombytning af Spidsen bruge denne Stang til ethvert Slags Flaadfiskeri.

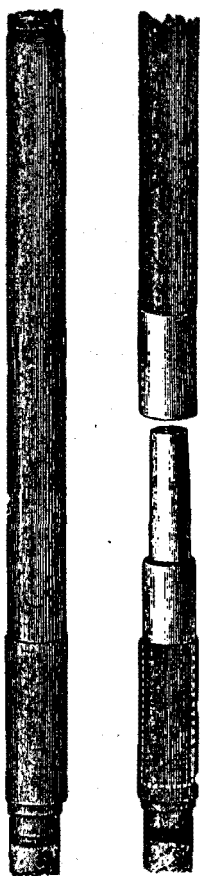

Fig. 52.

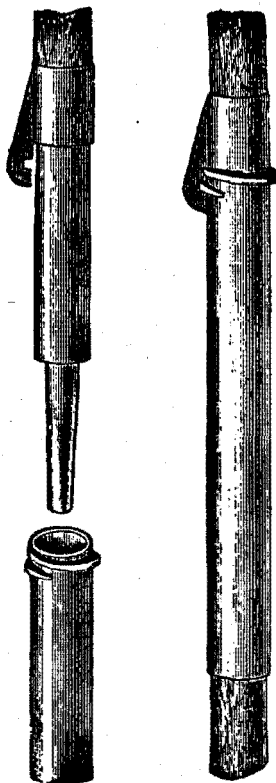

Fig. 53.

Stangens Forbindelsesled.

Maalene for de enkelte Ledstykker falder saaledes

Hele Ledstykkets Længde		Omfang neden for nederste Forbindelses- stykke	Omfang neden for øverste Forbindel- sesstykke	Ringenes Tal
Nr. 1	Skaftstykke 3' 2 $\frac{1}{2}$ "	3 $\frac{5}{8}$ " neden f. Hjulet	2 $\frac{5}{16}$ "	1 lige neden f. Forb.
- 2	Do. 3' 2 $\frac{1}{2}$ "	3 $\frac{1}{8}$ " oven f. Hjulet	1 $\frac{6}{8}$ "	Do.
	1ste Led 3' 2 $\frac{1}{2}$ "	1 $\frac{6}{8}$ "	1 $\frac{6}{8}$ "	2
	2det Do. 3' 2 $\frac{1}{2}$ "	1 $\frac{3}{8}$ "	1 $\frac{3}{16}$ "	3
	3die Do. 3' 2 $\frac{1}{2}$ "	1"	$\frac{6}{8}$ "	4
	1ste Spids 2' 10"	1"		5 (med Toppen)
(Flue)	2den Do. 2' 10"	1 $\frac{11}{16}$ "		6 (Do.)
(Orm)	3die Do. 2' 3"	1 $\frac{11}{16}$ "		5 (Do.)
(Drag)	4de Do. 1' 3 $\frac{1}{2}$ "	1 $\frac{11}{16}$ "		3 (Do.)

Hele Længden af Tohaands-Fluestangen 15' 1 $\frac{1}{2}$ ".

— Do. af Enkelthaands- Do. 12' 4".

Efter vore Forhold, om efter noget, med Undtagelse af Laksevand, er det virkelig unødigt at skaffe sig flere Slags Fiskestænger, én til hvert af de enkelte Fiskerier. Og da denne Bog dog alligevel ikke skal være en Haandbog for al Verdens Lystfiskeri, hvad kun altfor mange Fiskebøger har indladt sig paa, kan vi vistnok nøjes med til Underretning for særlig Vide-lystne at henvise dem til at søge Oplysning i andre Fagskrifter. Vi skal senere nævne nogle mere fremtrædende Værker om Lystfiskeri (Side 53).

Flaad.

Forat Krogen eller Krogene ikke skal synke dybere ned i Vandet, end man ønsker, bruger man et Flaad, som tillige viser Fiskeren, om Fisken bider eller ikke. Flaadet bruges baade opstaaende og liggende; det maa helst have Korkens naturlige Farve i Stedet for de stærke Farver, som det tit er overmalet med. Foruden efter Krogenes Størrelse maa Flaadet naturligvis ogsaa rette sig efter Linens Styrke og efter det større eller mindre Sænke.

Naar Flaadet er for stort, jager det Fiskene bort, og der-

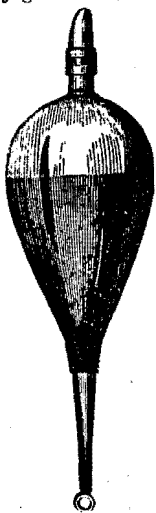

Fig. 54.

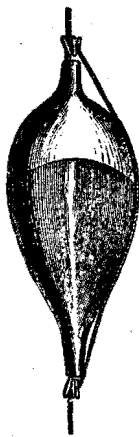

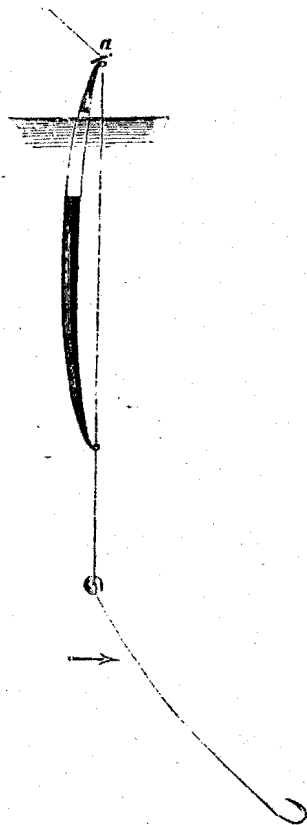
Fig. 55.

Fig. 56.

Fig. 57.

Fig. 58.
3*

som alligevel en mindre Fisk bider paa Agnen, vil den tage denne, uden at Flaadet synker helt ned, saa at Fiskeren vildledes, i det han tænker, at det er en Fisk, som leger med Agnen, der da mulig allerede er nappet af.

Man har selvfølgelig en Mængde forskellige Flaad. (Fig. 54—58). De kan for det meste laves af Fiskeren selv, men han vil vel i saa Henseende, som i saa mange andre, staa sig bedst ved at købe dem færdige, det vil da sige, naar han vil købe gode Ting.

Der er imidlertid mange Fiskere, som aldrig bruger Flaad, og som lader Haanden afgøre, om der er Bid eller ikke. Fiskeren maa naturligvis i dette Tilfælde være meget dulig og have en let Haand, og han vil da snart mærke, at det er en Fordel og tillige fornøjeligere at undvære Flaadet, naar han kan udholde stadig at have Stangen rede. Efter Ørreder bør man aldrig fiske med Flaad. Naar det er klart Vand, skræmmes nemlig disse Fiske alt for meget, selv for det mest uskyldige Flaad, ja endog for den næsten farveløse Line.

Loddet

eller Sænket, som er af Bly, bruges for at holde Krogen paa et og samme Sted dybt i Vandet. Til almindeligt Flaadfiskeri bruger man større og mindre Jagthagl, som til Dels kløves og derpaa klæmmes om Linen eller Forfanget, helst med lidt Papir imellem. Haglene skal være tilstrækkeligt store eller vægtige, saa at de kan sænke omtrent $\frac{3}{4}$ af Flaadet, og deres Plads paa Linen maa afpasses, efter som Vandet er i Hvile eller uroligt. I roligt Vand skal Haglene være omtrent 2 Fod fra Agnen, i det

kun et enkelt lille Hagl fæstes midtvejs, for at Agnen selv kan synke med nogenlunde Sikkerhed og Hurtighed. I Vandløb derimod, hvor Strømmen er dyb og stærk, vil det almindeligt findes mest passende, at fæste Haglet omtrent en Fod oven over Krogen med et enkelt Hagl midt imellem, som oven for omtalt. Faa Hagl af Melleinstørrelse ses mindre let i Vandet, end et større Tal af smaa.

I Stedet for Hagl kan man ogsaa bruge tynde, i hver Ende tilspidsede, Blystrimler, som bedst skæres af tyndt, valset Bly, saaledes som det f. Eks. bruges til Indpakning af Tobak eller Te. I denne Form fæstes Blyet lettere og fastere, og man har desuden det Fortrin, at det sjældnere klæmmes fast imellem Sten o. lign. Naar dette alligevel en Gang imellem sker, frigøres Sænket langt lettere. Mærker man nemlig, at Blyet har klæmt sig fast paa Bunden, trækker man Flaadet op imod Strømmen og lader det derpaa flyde hen over det Sted, hvor Blyet sidder fast. I næsten aldeles stille Vand bruger man saa godt som intet Bly.

Loddet, som bruges ved Dragfiskeriet, (der senere vil findes nærmere omtalt) kan maaske passende nævnes paa dette Sted. En af de store Hindringer for Dragfiskeriets almindelige Brug ligger vistnok for en Del i, at Snøren eller Linen tit hildes, snor sig eller knytter sig sammen paa en højst fortrædelig Maade. Tidligere var man mest tilbøjelig til at mene, at Fejlen laa i Linen, og man søgte derfor, ved at samle sin Opmærksomhed paa dennes Konstruktion, at hæve den nævnte Fejl. Det har senere vist sig, at Fejlen væsenlig skyldes Loddet, Dersom dette er, som det skal være, vil ingen nogenlunde godt lavet Line nogen Sinde sno sig eller hildes. Loddet fastgjordes nemlig tidligere til Linen derved, at denne gik igennem et Hul i

Loddets Midte, og Følgen deraf var, at det ikke gjorde nogen Modstand, der var værd at tale om, imod Agnens raske Omdrejninger, som altsaa, i Stedet for at indskrænkes til Linen neden for Loddet, udstraktes op efter til hele Linen og fremkaldte Hildingen.

Da Fejlen først var opdaget, var den let at rette. Hosstaaende Fig. 59 viser tydeligt, at Loddet i Stedet for at sidde paa Linen, hænger vandret under den, og herved er det, at man kan raade Bod paa Hildingen. Ved at flytte Tyngde-

Fig. 59. *a.* Loddet. *cb.* Line. *d* Enden nærmest Agnen.

punktet, er Modstandskraften i dette Tilfælde mere end fordoblet, uden at Vægten er øget, og al Fare for Hilding er derved undgaaet. — Fig. 60 fremstiller en noget simplere

Fig. 60.

Form, hvorved det samme Udslag opnaas, og som desuden har den Fordel, at dette Redskab ikke griber fat i Planter o. s. v. Naar man fastgør Loddet, maa man sørge for, at det fæstes saa godt paa Linen, at det bliver paa sin Plads, nemlig lige oven for Svirvelen. Loddet vinder meget ved at blive ferniseret eller malet mørkegrønt eller træfarvet, da Blyet skinner for stærkt i det klare Vand, saa at man mere end en Gang kan faa Lejlighed til at se Fiske gribe efter Loddet i Stedet for

efter Agnfisken. En udmærket Fernis til dette Brug laves af pulveriseret, mørkegrønt Lak og Spiritus, som blandes sammen, til det har en Tykkelse som tynd Sirup.

Svirvelen

er et udmærket lille Redskab ved alt Linefiskeri, og til Dragfiskeriet er den ligefrem uundværlig. Naar Loddet er fæstet paa gammel Vis, er 4—6 Svirveler virkelig nødvendige til ethvert Sæt Drag-Snøre. Men da de med Mellemrum er fordelt hist og her paa Linen, ses de let i Vandet, skræmmer Fiskene, svækker Snøren, og de er oven i Købet temmelig dyre. Naar Loddet derimod fæstes, som nylig omtalt, er en enkelt, virkelig god Svirvel, som virker frit og sidder umiddelbart under Loddet, i Reglen tilstrækkelig til ethvert Brug. Fiskeren kan, ved at sætte et Stykke Gut eller Gimp paa 2—3 Fod imellem Agnen og Loddet, yderligere forbedre Redskabets gode Virkninger. Ved at bruge en dobbelt Svirvel, formindsker man naturligvis Faren for Hilding paa Grund af Rust eller lignende. Blaa Svirvler ses mindre i Vandet end lyse, og de er mindre modtagelige for Rust. Nogle Svirveler gøres nu med en Fjeder til Lukke i den ene Ende, hvorved Linen kan løsnes og fæstes i et Øjeblik, hvad der er en stor Hjælp i Praksis. En af de simpleste Former ses i Fig. 60; det kunde synes, som om der kunde være Fare for, at Linen vilde kunne sno sig ud af Forbindelsen, men i Praksis hænder dette dog ikke, naar man kun passer, at Linen netop kan slippe ind over Krogen. Svirveler arbejder bedst og varer længst, naar de er af Mellemstørrelse eller saa smaa som paa Tegningen, og de bør altid indsmøres godt med Fedt eller Olje før og efter Brugen.

Agnen.

Agniske omtales ikke nærmere her, fordi vi senere hen mere udførligt vil dvæle ved dem, naar hvert Slags Fiskeri særligt kommer for.

Orm (Regnorm) faaes bedst ved gamle Gødningsbunker, i Køkkenhaver og i Almindelighed i fed Jord. Man maa helst samle dem om Aftenen ved Lygteskin, ti de kommer først frem oven for Jorden, naar det er mørkt.

Pennell tilraader, dersom man hurtigt vil samle Regnorme, at ryste lidt Sennop i en Flaske med varmt Vand og derpaa hælde Vandet i Ormehullerne langs Veje og Stier. Derved kommer Ormene straks frem. Et gammelt Raad er, at jage Regnormene frem med et Afkog af Valnødblade, en Opløsning af Sod eller af Kogsalt; men ved disse Fremgangsmaader bliver Ormene mindre levedygtige.

Saa snart man har samlet Ormene, bør man, forinden de bruges til Agn, lægge dem i en Kasse med Mos, helst af den Slags, som vokser paa Marker og Gærder. I Mosset renses Ormene og bliver til samme Tid stærkere. En Regnorm er nemlig gerne, lige efter at den er bleven fanget, meget skrøbelig, og den gaar tit i Stykker, naar den sættes paa Krogen. Har man derimod holdt den en Tid i Mosset, bliver den sej. Længere end en Uge bør man dog ikke holde Ormene i Mos.

Man prøver bedst en Orm ved at drage den langsomt fra Ende til anden imellem Fingrene. Dersom man paa denne Maade kan presse noget ud af den, dur den ikke. Først naar den ved at opholde sig i Mosset har fordøjet, hvad den havde i sig, og givet Jorden fra sig, er den bedst tjenlig til Agn.

For at sætte Ormen rigtigt paa Krogen, tager man dennes

Skaft i den højre Haand og Ormen i den venstre med dens Hoved op ad; derpaa stikker man Krogspidsen ind lidt neden for Hovedet, og, efter at have bragt den igennem en Tredjedel mere af Ormen end Skaftets Længde, fører man Spidsen ud paa ny og trækker Ormen op paa Skaftet og Gutten. Derpaa sættes igen Spidsen ind i Ormen, saaledes at denne helt skjuler Krogen og faar en god, naturlig Stilling, omtrent som en Orm, der krymper sig.

De bedste **Madiker** faaes ved Sommertid, i det man lader Leveren af et Faar eller en Okse raadne. Madikerne lægges i fugtigt Sand, for at de kan renses og for at de kan frigøres for et rødbrunt Overtræk, som de har, naar de tages ud fra Leveren. De kan desuden holde sig ret godt i nogle Dage i det fugtige Sand. I Island gemmer man Madiker til om Vinteren, naar man fisker Ørred fra Isen; rimeligvis kan det lade sig gøre, at gæmme Madiker fra Sommeren af ved enten at fryse dem eller ved at koge dem hen.

Grever (*Fedtegrever*) er i Almindelighed gode til Agn for alle Fiske af Karpefamilien. De koges omhyggeligt omtrent i en halv Time. Forinden de bruges, maa de dog være kolde og haarde. De hvideste Stykker er de bedste, og efter at de er skaaret i Strimler, sættes de saaledes paa Krogene, at disse helt skjules.

Rygmårv og **Lunge** af Okse er ogsaa kommet i Brug som Agn; de er meget dræbende. Marven bruges til Krogene, og Lungen som Grundagn. Frisk Lunge af en Okse eller et Faar vaskes godt i koldt Vand og koges derpaa omtrent i 15 Minuter, i det man én Gang skifter Vandet. Naar Lungen er kold, kan den bruges. Marven bør ogsaa være frisk; den koges omtrent i 3 Minuter. Man smulrer den kogte Lunge ud i

Vandet, naar man ikke foretrækker at tygge den; men Stykkerne skal helst være af en Valnøds Størrelse, og man kaster dem ud nogle faa Alen fra det Sted, hvor man fisker. Rygmarven maa naturligvis skæres i passende Stykker.

Brød og **Dej** bruges meget, og ingen Slags skal være bedre end Krummen af Franskbrød, som blødes lidt ud i Vand og derpaa æltes i Hænderne, der maa være rene. Man kan bedst udføre dette Arbejde ved at komme Brødet i et Lommetørklæde, som foldes sammen og dyppes i Vand, indtil dette har trængt ind i Brødet.

Indblandinger af Sukker, Honning, Fedt, lugtende Olier o. s. v. er vistnok aldeles unyttige og endog i mange Tilfælde ligefrem skadelige. Kunstige Sammensætninger af Agnen bruges imidlertid endnu af mange, og jeg skal derfor ved et Par Eksempler vise, i hvilken Retning de almindeligt gaar: Gammel hollandsk Ost stødes i en Morter og blandes med Olivenolje og Vin, indtil det danner en nogenlunde blød Dej. Til denne sættes derpaa lidt Rosenolje. — Izaak Walton lavede en Dej af Ost, Smør og Safran. — En Blanding af Brød, æltet sammen med Honning og Dyvelsdræk, skal ogsaa være probat. Dejen skal dannes til som en Pære, og den sættes saaledes paa Krogen, at denne aldeles skjules. Naar man fisker med denne Agn, udkaster man fra Tid til anden nogle Smaastykker af den omkring Flaadet.

Sammenæltet Ost er undertiden dræbende for Smaafiske.

Vaarfluelarver (Sprok), **Græshopper**, **Melorme** og andre **Larver** er i Almindelighed gode for mange Slags Fiske, men de er, maaske med Undtagelse af Melormen, som er Larven til den almindelige Bille Melskrubben, ikke i større Tal let

tilgængelige for Enhver. Vaarfluelarverne maa naturligvis først frigøres for deres Hylster.

Naar man vil udkaste Grundagn for at lokke Fiske til, maa man altid sørge for, at det bliver med en daarligere Slags Agn end den, man har paa Krogen. — **Klid** blandet med smaa Madiker eller æltet sammen med fugtigt Brød er en god Grundagn for alle Karpfiske. Man kan ellers ogsaa bruge Mel, som man under Vandet gnider ud i Haanden. — **Kogt Ris** er en god Grundagn f. Eks. for Elritser til Agnfisk; de fanges da let med en Brile eller et fint Næt.

For at man kan anbringe Grundagnen, bruger man det Redskab, som fremstilles i Fig. 61 og som tjener til at holde Grundagnen samlet. Det laves af Blik og har neden til en Bund, som sidder fast ved et Hængsel, men som aabner sig, saa snart man hæver Redskabet i Vejret. Agnen lægges ind i Klokken, og i Øskenen *d* puttes Krogen *e*, der udgaar fra Blyloddet *c*, medens Linen *a* samtidig strammes. I det Redskabet naar Bund, slappes Linen, og derved slipper Krogen

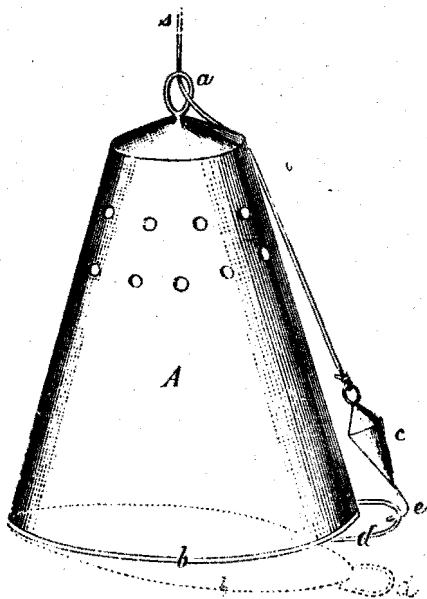

Fig. 61.

fra Øskenen. Man kan saa hæve Klokken op, Bunden aabner sig da og Madingen falder ud.

Blandinger.

Knuder paa Liner og Gut hører til de Smaating, som ikke kan være ligegyldige for Medefiskeren, ikke alene fordi Mangler i saa Henseende kan hidføre Tab af Fiske og Redskab, men ogsaa fordi Sportsmanden sætter Pris paa, at have alt i saa udmærket Orden som mulig. I Almindelighed bruger man at omvikle Gutenderne paa hver Side af Knuden. Dette er ikke alene unyttigt, men ogsaa skadeligt. Det medfører en større Vægt, og gør desuden Linen mørk hist og her, skønt den i hele sin Længde burde være saa lys og klar som mulig.

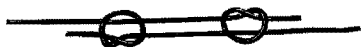

Fig. 62.

I højt Vejr kan man derfor ogsaa se Fiskene springe efter Knuderne paa Fiskerens Line og siden undlade at springe

efter hans Fluer. Omviklingen øger desuden aldeles ikke Linens Styrke. — Til alt Fiskeri, hvor der ikke kræves usædvanlig Styrke, er den almindelige enkelte Fiskerknude uden Omvikling tilstrækkelig til ethvert Øjemed, og den bedste og stærkeste man kan have. Den slaas ved at binde en halv Knude om hver Gutstræng med den anden Gutstrængs Ende, saaledes som dette ses af Fig. 62; man binder derpaa begge Knuder fast, trækker dem tæt sammen og skærer de fri Ender fra. — Ved Lakseliner eller ved Geddesnører vil en lille Ændring af denne Knude være nyttig. Man knytter nemlig da paa almindelig Maade Gutstrængene og binder hver af Halvknuderne fast, men i Stedet for at trække dem tæt sammen og omvikle

Enderne uden for Knuderne, trækker man dem kun sammen, til de er c. $\frac{1}{8}$ " fra hinanden og omvikler da Enderne imellem Knuderne med lysfarvet Silke eller endnu bedre med fin Gut, som forud er godt udblødt i Vand.

Vil man fæste Fluén til Forfanget, gør man bedst i at bruge følgende Fremgangsmaade: Tag Forfanget i den venstre Haand lidt oven for det Sted, hvor Foreningen skal være og

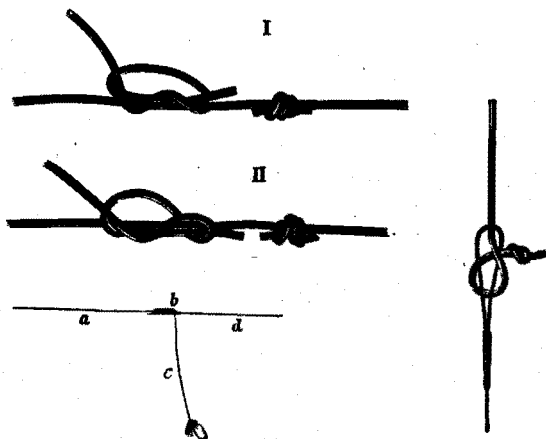

Fig. 63. Fig. 64. Fig. 65.

Fig. 66.

med den tykke Ende op ad; hold dernæst med den samme Haand Fluén langs Forfanget med Flueenden op efter og gør med den modsatte Ende en Knude omkring Forfanget, saaledes som Tegningen viser det; træk den tæt til og skub den ned til den nærmeste Knude neden for paa Forfanget. Den eneste Ulighed imellem den og den almindelige enkelte Halvknude er, at efter at Gutten har været snoet en Gang rundt om Hovedlinen og igennem sig selv, snoes den endnu en Gang omkring Linen og

igennem det samme Løb igen, førend den trækkes sammen. For Resten henvises til Fig. 63 og 64.

Naar man vil knytte Hjullinen til Forfanget, bruger man en meget simpel Knude, der bedst vil kunne forstaas af omstaaende Fig. 66. Naar Linen er stiv, kan Knuden paa Hjullinen meget godt være borte. Denne Knude har det Fortrin, at den baade knyttes og løses med den største Lethed.

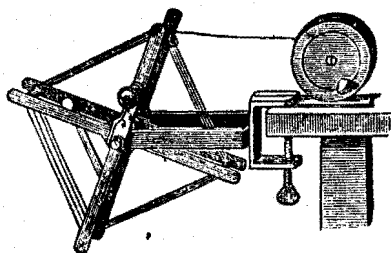

Fig. 67. En Line-Tørrer opslaaet.

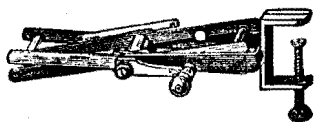

Fig. 68. Sammenfoldet.

Farlow's Line-Tørrer er meget nyttig at have ved Haanden; men for Resten kan man ogsaa hjælpe sig uden den og selv indrette et lignende Redskab. Efter Brugen bør man nemlig ikke lade sin Line tørre paa Hjulet. Den vilde derved snart blive mør og desuden vilde den tabe i Førlighed. Billederne Fig. 67 og 68 fortæller tydeligt nok Fremgangsmaaden.

Stanglejet skal afhjælpe den Ulempe, det undertiden volder, at lægge Stangen fra sig. Fig. 69 viser Stanglejet fæstet lodret ved Sø- eller Aabreddnen. Fig. 70 fæstet i en Brink, Fig. 71 Skruetvingen, hvormed det fastgøres i Baaden og endelig viser 72, hvorledes det kan opstilles i en Baad eller Pram.

Gron Fernis fremstilles til alle Slags Brug af pulveriseret,

mørkegrøn Lak, som opløses i Spiritus, eller endnu bedre i den Fernis, som bruges til Stangen og som tørrer meget hurtigt.

Fernis til Stangen
og flere andre Dele sammensættes af

Spiritus..... $\frac{6}{10}$.

Skællak $\frac{3}{10}$.

Benzoeharpiks $\frac{1}{10}$.

Man lader Blandingen staa omtrent i fjorten Dage, for at alt kan opløses. Fernisen er især gavnlig til alle Omviklinger, da den værner Silken imod Vandets Paavirkning. Ved Gimp er den særlig vigtig, da den hindrer den gensidige Indvirkning af det vaade Messing og Staal paa hinanden.

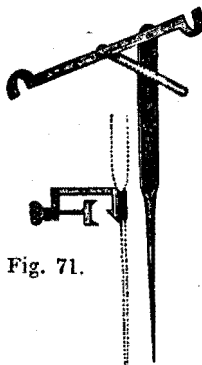

Fig. 71.

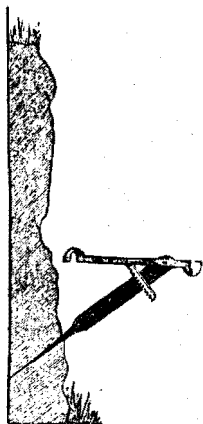

Fig. 70.

Fig. 69.

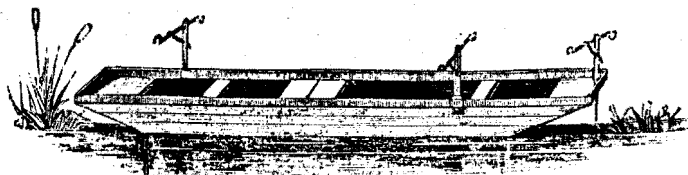

Fig. 72.

Spande til levende Agnlske er naturligvis bedst indrettede, naar de saa længe som muligt kan holde Fiskene

levende. En saadan Spand maa derfor helst have et dobbelt Laag, for at holde Sollyset ude og Vandet inde. Bærerens Ben

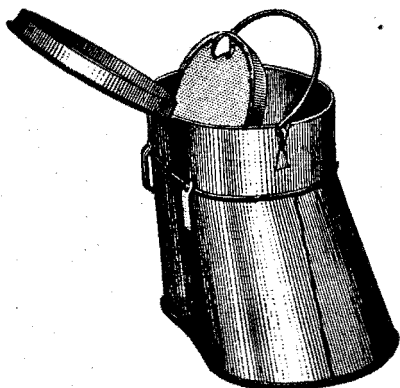

Fig. 73.

Fig. 74.

bliver derved ogsaa fri for idelig at overstænkes med Vand, hvilket især er utaaleligt i koldt Vejr. Det er heldigst, om Fiskeren kan føre Spanden med sig, og til dette Brug passer en Spand som den her (Fig. 73) aftegnede netop meget godt.

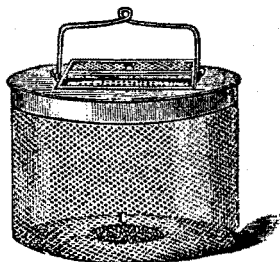

Fig. 75.

En Spand med Luftfornyer (Fig. 74—75) er konstrueret af Basil Field. Luftfornyeren ligger i Spandens Haandtag og virker med stor Lethed, medens man trasker omkring med Spanden. I denne Spand holder

man uden Møje Agnfiske levende Dagen om. Spanden er dobbelt; den indre er lavet af Virenæt undtagen oven til, hvor

Ringene netop passer ind i den ydre Spand. I det man griber Haandtaget for at bære Spanden, fører man let Tømmelfingeren hen over Ventilen *A*, trykker denne ned og slipper den igen, hvorved Luft drives gennem Røret *B* ned til Bunden. Denne Spand har vakt megen Tilfredshed hos de engelske Geddefiskere.

Dersom man vil holde Agnfisken levende i nogen Tid, kan man indelukke den i en Kasse, 3 Fod i Firkant i det mindste, med Gennemboringer og nedsænket i en Sø eller endnu bedre i en Strøm og paa et skyggefuldt Sted. Kassen maa holdes godt ren for Slim o. s. v., og man bør mindst hver Dag fodre med Orm eller med kogt og hakket Lever. Døde Fiske maa snarest muligt udtages af Kassen.

Krogløseren, et i Enden kløvet, smalt Ben- eller Metalstykke, er et af de mest brugelige Redskaber, men mulig ikke aldeles nødvendig til enhver Fiskers Udstyrelse. Ved Fluefiskeriet skaaner Brugen af den alm. Krogløser Fluen, og ved ethvert Slags Fiskeri sparer den Tid og skaaner Fingrene. Ved Geddefiskeriet er den næsten uundværlig, og den maa her helst være saa lang som mulig. Den almindelige Krogløser er altfor kort hertil, og man vil derfor staa sig ved at have en Krogløser i Stedet for et af Bladene i sin Foldekniv. Fig. 76 viser en Krogløser i Form af en skarp Krumkniv *A*; den bruges, naar Krogen eller Linen har fæstet sig i en Gren, og den føres ved en Stang (Medestangen kan bruges), der puttes ind ved *B*, medens *C* er en Sikringsline. En mere sammensat er den i Fig. 77 angivne. Den kan paaskrues Kætser- eller Brilestangen og den bruges med Fordel til at løsne et Krogrejskab, som har faaet Hold i et eller andet paa Bunden af Fiskevandet.

Fangekrog og **Kætser** eller **Brile**. En Fangekrog er et meget nyttigt Redskab ved Ørred- og Geddefiskeriet, naar Fiskeren er alene; men den er rigtignok tit en utaalelig Byrde. Det samme er Tilfældet med Brilen eller Kætseren, som dog næsten altid er nødvendig ved Ørredfiskeriet, fordi Manglen af den tit koster Fiskeren Tabet af den bedste Fisk. Den gøres helst af Træ, og den kan da være meget let. Skaftet har ikke nødigt at være

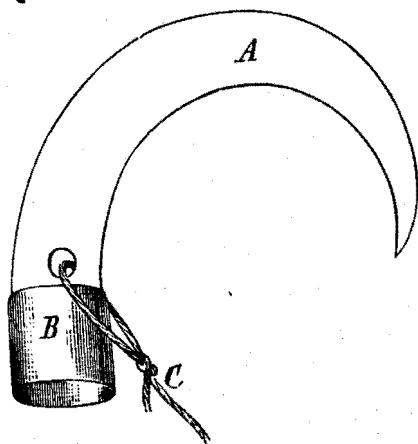

Fig. 76.

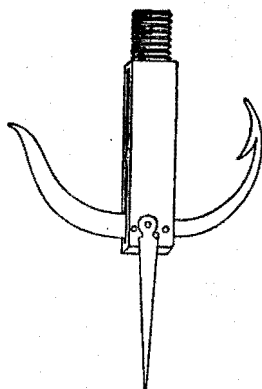

Fig. 77.

længere end $1\frac{1}{2}$ Fod, og man kan godt hæfte Brilen til Frakken under og bag den venstre Arm. Nættet maa helst være af Silke.

En tung Messingring kan tit være til særdeles Nytte, dersom en Krog har faaet fat i Bunden og ikke kan løsnes ved Hjælp af Stangen eller Krogløseren. Ringen er omtrent et Pund tung og indrettet til at aabne og lukke; desuden er den fastgjort

ved en lang Line. Dersom en Krog sætter sig fast i Bunden, aabner man Ringen, lukker Fiskelinen ind i den og lader nu Ringen saa længe glide ned ad Snøren, indtil Krogen er frigjort.

En Guttaperkaring kan i Regnvejr klæmmes op paa Stangen oven for det Sted, hvor man holder Hænderne. Derved opnaaes da, at Regnvandet ikke ideligt strømmevis løber ned over Hænderne og ind i Ærmerne.

Hvornaar skal man mede? Den øvede Lystfisker kender godt, hvor vanskeligt det er, at give faste og udtømmende Regler med nogenlunde Udsigt til Fangst over for Tid og Vejrlig. Erfaringen har dog enkelte brugbare Udgangspunkter. Men disse er saa spredt i forskellige Vejledninger, at det er nyttigt at samle de vigtigste.

I Almindelighed mener man, at Fiskeriet kan optages samtidig med at Træerne grønnes og at det saa kan vare til først i November, ja over for Gedde endog hele Vinteren om. Enkelte Steder er det hos os Skik, at lægge Medestangen ud Store Bededag; men det er dog næppe hvert Aar, at den Dag falder paa en heldig Tid.

Imidlertid er Fangsten ikke lige rigelig i hver Maaned. I Reglen »bider« Fiskene daarligt i Juli og Avgust, undtagen naar det har været koldt om Natten eller efter stærkt Tordenvejr, hvilket jo hører Høstens Tid til. Rimeligvis forringer det rige Dyreliv i Vandene midt paa Sommeren Fiskenes Slugvornhed og gør dem mæt allerede fra den aarle Morgenstund.

Over Maade meget afhænger af Vindforholdene, og langt mere, end mange Medefiskere tænker. Nordenvind er for det meste uheldig, og i det højeste kan man da regne paa en enkelt Gedde eller Aborre. I hvert Fald bliver det ikke store Fiske, som man faar i Kurven, og Fangsten skyldes mere Til-

fældigheder end Fiskerens Dygtighed eller Madingens Tillokkelser.

Endnu uheldigere er Østenvind og stikkende Sol. I det hele er et længere Tid varende, meget varmt og klart Vejrlig ikke yndet af den kyndige Fisker.

Derimod er det en gammel Erfaring, at Syd- og Sydvest-Vind giver god Lejlighed. Sydøstvind af nogenlunde Styrke giver lovende Udsigt. En Række af Dage med Tordenluft er ikke heldig, især dersom hæftige Regnskyl gør Vandet uklart eller faar det op over den almindelige Vandstand. Efter et kortvarigt Tordenvejr, først paa Eftermiddagen, lønner det sig at mede om Aftenen, lige indtil Mørket falder paa. Det er altid langt bedre at fiske efter Uvejret, end forinden dette kommer op.

Undertiden fanger man intet, om ogsaa Vinden er i det allerbedste Hjørne. Der har da enten været Uvejr i Nærheden, eller ogsaa kommer der Regn inden 48 Timer. Ti naar Skyerne samler sig eller naar en Storm nærmer sig, hører de fleste Fiske allerede flere Timer forinden op med at bide. Fiskene er nemlig meget fint mærkende for de svageste Ændringer i det atmosfæriske Tryk; de er næsten bedre at stole paa, end det bedste Barometer.

Fiskene »bider« ikke lige villigt til enhver Tid af Døgnet; de synes, ligesom mange andre Dyr, at have visse Hviletider. I Almindelighed er Ædelysten størst ved Daggry og indtil Kl. 8—9 Form. Mange dygtige Fiskere vælger ingen Sinde Middags- eller de første Eftermiddagstimer til Medning. Men fra Kl. 5—6 Eftmdg. og indtil Nattens Frembrud, bider Fisken paa ny. Efter Brasen kan man hverken mede tidligt eller sent nok.

Naar det er varmt, meder man heldigst i dybere Strøm-

huller; er det koldt, vil det være nyttigst at vælge rolige Pladser f. Eks. ved Dæmninger, Mølleværker og lignende Steder.

Nogle Skrifter om Færskvandsfiskeri:

Izaak Walton & Charles Cotton: The complete Angler. (Talrige Udgaver).

H. Cholmondeley-Pennell: Fishing; Salmon and Trout. Fifth Edition; Pike and other Coarse fish, Fourth Edition. — London 1889.

John Bickerdyke: The book of the all-round Angler; I Angling for Coarse fish; II Angling for Pike; III Angling for Game-Fish. London 1888—89.

Max von dem Borne: Illustriertes Handbuch der Angelfischerei. Berlin 1875.

Edmond Renoir: La pêche mise à la portée de tous. Paris.

Filip Trybom: Fiskevård och Fiskodling. Stockholm 1893.

Lystfiskeritidende, Medlemsblad for Lystfiskeriforeningen. København 1889—93.

Samtlige i denne Bog nævnte Redskaber og Hjælpemidler vil Lystfiskeren kunne erholde i tilforladeligt Udvalg hos Hr. Harald Børgesen, Frederiksberggade, København, som dels fører et rigt Udvalg af udenlandske Sportsredskaber og dels har eget Værksted, hvor Udbedring kan udføres til Fuldkommenhed og tillige de Ønsker imødekommes, som den tænksomme Sportsmand kan finde Lejlighed til at nære. Harald Børgesen har tillige Oplag af det nødvendige Materiale til at kunne fremstille alle Slags Fiskeredskaber, og vi har altid fun-

det Arbejdet fra hans Værksteder udført nøjagtigt og til rimelige Priser.

De til Færskvandsfiskeri nødvendige Garnredskaber af alle Slags, saa som Sættegarn, Grimegarn, Vaad, Ruser, Ruserade osv. faaes af fortrinligt Materiale og bedste Konstruktion fra Københavns mekaniske Næt- og Garnfabrik (M. L. Utzon), Vesterbrogade, København V. og udredes af Fabriken efter de Ønsker, som særlige Stedforhold maatte kræve.

Aborren

kendes let paa den todelte Rygfinne, de ru Skæl, de 5 mørke Tværstriber og paa Bugfinnerne, Gatfinnen og Halefinnen, som er røde. Kroppen er noget langstrakt og sammentrykket, med en høj, krum Ryg, der har fremkaldt Talemaaden »at skyde Ryg som en Aborre«. Farven er olivengrøn paa Ryggen, messingfarvet langs Siderne og hvidlig under Bugen. Andre Kendemærker skal vi forbigaa, da denne Fisk dels er saa almindelig kendt og dels vanskelig kan forveksles med andre af vore hjemlige Fiske. Derimod bør det endnu med Hensyn til Farven mærkes, at Tværbaandene kan være mere eller mindre synlige, og at Opholdsstedet ogsaa hos denne Fisk i mange Maader virker ændrende.

Størrelsen svarer ikke alene til den Mængde Føde, som findes i de Vande, hvor Aborren lever, men ogsaa til deres andre Ejendommeligheder. Saaledes skal Aborrerne i Reglen blive større i Søer end i Aaer og Floder. Almindelig naar den hos os en Længde af 12—16 Tommer, hvilket svarer til en Vægt af omtrent 2 Pund. Krøyer omtaler, at han ikke har set Aborrer paa over 3 Pund, medens man dels fra det nordlige Skandinavien og dels fra England hører om Aborrer paa

indtil 9 Pund. I Mos Sø bliver Aborren indtil 4 Pund; i Odense Kanal 6 Pd. (Lnt. J. N. Dreyer) og i Fure Sø er der endog fanget en Aborre paa 7 Pd. (Bager Borup).

Aborren er meget almindelig over alt i Danmark og findes endog i smaa Damme og Gadekær, naar Vandet kun ikke er aldeles dødt og stillestaaende. I nogle vestjyske Aaløb med stenet og gruset Bund og strid Strøm synes Aborren at mangle eller i hvert Fald kun at forekomme aldeles tilfældigt. Endog fra Læsø kendes Aborren; paa Bornholm lever den i Færse-Sø ved Nekse, i Hammersøen og i Aasedammen (Brygger Th. Schjötz). Enkelte Steder fiskes den ogsaa i større Tal ved vore Kyster, saa som i Ringkøbing og Nissum Fjord, ved Karebæksminde, ved Møen og hist og her i Øresund; derimod ses den nu saa godt som ikke i Limfjorden.

I Reglen staar Aborren ikke højt i Vandet, men i det mindste et Par Fod under Overfladen; dog kan den af og til i varmt Vejr ses jagende efter Insekter i Vandskorpen og endog springe op over denne for at snappe dem. Snart strejfer den om langs Bredderne, og snart træffer man den paa Lur bag Vandplanter eller under fremspringende Brinker, eller hvor Vandet er i et raskt Røre, saa som foran Møllehjul, Sluseværker o. s. v. De yngre Fiske flokker sig mere sammen end de ældre, som holder sig ensomt, og de er lige saa grumme Rovfiske som Gedderne. I det hele hører Aborren til de graadigste Rovfiske, og den nøjes ikke alene med andre Fiskes Rogn, Insekter, smaa Krebsdyr og Snegle, men den tager ogsaa Smaafiske, som den pilsnar styrter over fra sit Skjul. Især gaar det ud over Skalle, Løje, Grundling, Aaleyingel o. s. v., og selvfølgelig skaaner den heller ikke andre Aborrer. Af og til hævner dens Slugvornhed sig imidlertid, i det den enten saares af Hunde-

stejlens skarpe Pigge eller i sin Graadighed har det Uheld, at faa den fangne Fisk klæmt fast i en af Gællespalterne. En Aborre, som mistede Øjet ved at blive fanget og som straks blev sat ud igen, blev endnu den samme Eftermiddag fanget tre Gange.

Om Efteraaret søger Aborren ud til dybere Steder, og at den endog, uagtet det store Vandtryk, kan findes paa meget store Dybder (40—50 Favne), stadfæstes af v. Siebold, der paa Bodensøen var Vidne til Fangsten af saadanne Dybvandsaborrer. Han fortæller, at Munden hos alle disse Aborrer var fyldt med et underligt, tungelignende Legeme, der endog hos nogle af Fiskene hang ud af Kæften. Dette Legeme fandt Siebold at være Aborreus udkrængede Mave. Ved at aabne Bugen saa han, at Svømmeblæren var sprængt indvendig fra, derved at den i den indesluttede Luft ikke længer holdtes sammenpresset; og da Luften derfor var trængt ud i Bughulen, havde den trykket Maven frem igennem Svælget. Aborren er temmelig sejlivet og kan, naar Vejret ikke er altfor varmt, holde sig levende i mange Timer i fugtigt Halm eller Græs.

Naar Aborren er 3 Aar gammel, er den omtrent 6 Tommer lang og vejer omtr. 20 Kvint; den er da moden til at formere sig. Legetiden skifter lidt efter stedlige Forhold og efter Vejrliget, men man kan dog, uden at fejle meget, sige, at den falder i April og i Maj. Den falder saaledes i Maj i Sæby-Aa; i Viborg-, Skanderborg- og Mos-Sø samt i Nips Aa leger Aborren fra midt i April til midt i Maj; ved Brahetrolleborg, i Odense Aa og paa Langeland leger den først i April, ved Maribo i April og i Fure- og Bagsværd-Sø i April og først i Maj.

Saa snart Legetiden kommer, stimer Aborren ind imod Bredderne og opsøger sig saadanne Steder, hvor der findes en

tæt Grøde af Rør, Siv o. s. v. Aborrens Rognsæk skal kunne udgøre omtrent en Fjerdedel af hele Fiskens Vægt, og da Æggene er meget smaa (omtrent som Valmuefrø) bliver deres Tal følgelig stort; der opgives, at Middeltallet skal være omtrent 80,000 Æg for hver gydefærdig Hun. Krøjer skildrer Forplantningen paa følgende Maade: •For at skille sig ved Æggemassen, gnider Hunnen Bugen imod Sten og lignende haarde Legemer; ja man paastaar endog (hvad der imidlertid maaske ikke tør anses som ganske sikkert), at den skal indbringe Spidsen af et Siv i Æggegangen, for at uddrage en Del af den seje Slim, hvori Rognkornene er indhyllt, og dernæst, ved at fjerne sig, fremtrække hele Massen. Denne har Form af et sammenknyttet Næt, hvilket stundum kan være over 6 Fod langt, og det kan formedelst den omgivende Slim sammenlignes med Frøleg. En nærmere Undersøgelse viser, at Nættet er sammensat af smaa Kugler eller Klumper, hver med fire til fem i et fælles Slimdække indesluttede Rognkorn. — Man ser tit Legen ophængt ligesom Girlander eller Frynser paa Rør og andre Vandplanter, og den rives let løs derfra og driver da til Land eller bliver et Bytte for Ænder og Fiske, af hvilke især Aalene skal æde en Mængde.

Ved en Varmegrad af 10° — 12° C. udvikler Yngelen sig i Løbet af 2—3 Uger. Ungerne vokser meget langsomt og bliver i det første Aar kun omtrent en Tomme lange. Naar Aborren er 6 Aar gammel, skal den være 16 Tommer lang og veje halvandet Pund. Men saadanne Opgivelser er naturligvis meget usikre, og Væksten maa vistnok rette sig meget efter de vedkommende Vandes Rigdom paa Fødeæmne.

Man kan fiske Aborren hele Aaret om, men dog ikke altid lige let. I Vintermaanederne fisker man f. Eks. paa de

jyske Søer ikke faa Aborrrer fra Isen ved Hjælp af det saakaldte Kulpetøj. Dettets Særkende er et kort Skaft med et lidt bøjet Haandfang, der har en Tværstang til Linens Opvikling, naar Fiskeriet er til Ende. Linens Længde retter sig efter Fiskestedets Dybde, og den kan laves af flere Slags Materialer. Bedst vil en stærk Silkesnøre være. Paa Linen anbringes en blank Metalfisk eller et aflangt Blylod, neden for hvilket hænger et Stykke snoet Messingtraad, omtrent 6 Tommer langt, og i dette er Krogen eller Dobbeltkrogen fæstet. Krogen agnes med et Stykke Flæsk, Øjet af en Aborre o. s. v. Naar Fiskeren har dannet sig en lille Aabning i Isen, lader han Linen gaa ned, indtil han mærker Bund, hvorpaa han hæver Fisketøjet et Par Alen fra Bunden og derpaa, ved at fire paa Linen og atter hæve denne, søger at faa Bid. Ved dette Fiskeri faas i Almindelighed større Fiske.

Saa snart Legetiden nærmer sig, sker det rigeste Aborrefiskeri ved Hjælp af Garn, enten Sættegarn, Vaad, Ruser o. s. v. Herved kan ødelægges over Maade meget. Enhver Fiskeriejer, der raader over et større Aborrefiskeri, burde i sin egen Interesse indskrænke Fangsten i Legetiden, naar han ikke helt vil lade den ophøre, i det han lader Fiskeren udkaste alle de Fiske, som har en Vægt af under $\frac{1}{4}$ Pund. Dette skulde nok lønne sig i Aarenes Løb.

Man meder i Reglen bedst tidlig om Morgenens og om Aftenen; men man kan ogsaa mede hele Dagen, naar det er Graavejr, naar det blæser, og naar det er varmt.

Ved Ormefiskeriet retter Krogen sig efter Aborrernes Størrelse (Nr. 5—8). I Aaløb bør man lade Ormen drive langs Bunden; i Damme holder man den 8—12 Tommer over Bunden, og i Søerne hæves den endnu mere. I Reglen er man

bedst tjent med ikke at trække Aborren for hurtigt op, ti den forlader sjældent Agnen (især en Orm), naar den en Gang har angrebet den; men faar den Lov dertil, vil den snarere sluge Ormen helt, hvad jo dog ogsaa er uheldigt. Bedst er det, at lade Flaadet blive trukket godt ned under Vandet, førend man

Fig. 78.

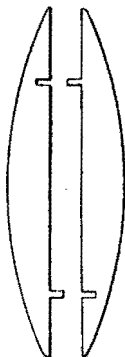

Fig. 79.

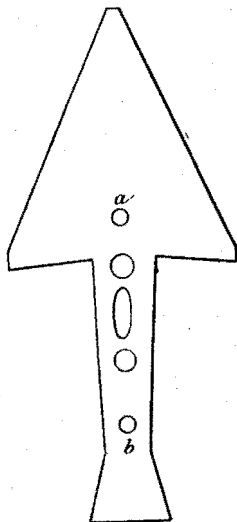

Fig. 80.

trækker op. For at lokke Aborrerne til, kaster man af og til nogle Stumper Orm ud.

I Sydtyskland bruger man til Fangst af større Aborre (samt til Gedde og Ørred) et Redskab, som skal fange særdeles godt, og som desuden har den gode Egenskab, at man selv let kan lave det. I dybt Vand, fra Brobygninger eller fra Baad, bruges det især med Fordel; men det kan ogsaa bruges som Blink.

Hos en Drejer faar man af haardt Træ lavet et tendannet Stykke (Fig. 78) omtrent 44—11 mm. langt. Det gennemsaves paa langs i to lige store Stykker, som hvert forsynes med en Træstift og et udboret Hul, saa at begge Halvdele passer nøje ind i hinanden (Fig. 79). Af en papirtynd Blikplade (Nysølv, Messing eller Kobber) udskærer man derpaa en Figur som Fig. 80 og forsyner den ved *a* og *b* med Huller, saa at den kan klæmmes ind imellem de to Træstykker. Desuden faar Pladen endnu et Par Huller imellem *a* og *b*. Derefter klæmmer man de to halve Stykker Træ tilligemed Blikpladen og et Stykke oljet, fint Brevpapir fast sammen, tætter Fugerne med Voks, overstryger hele Formen med Olje, fæster den med to Naale lodret i en dertil passende Papæske og fylder derpaa denne Æske med udrørt Gibs, indtil hele Formen er skjult. To Timer senere er

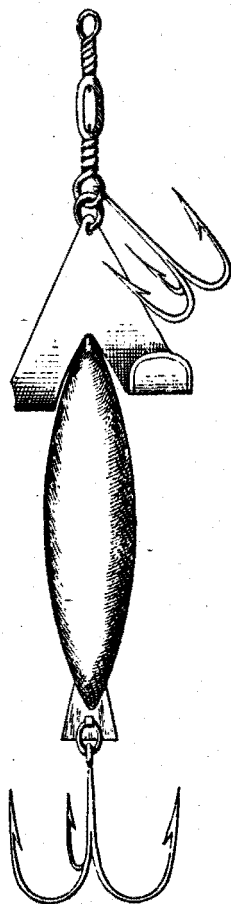

Fig. 81.

Gibsen størknet, saa at Æsken kan fjærnes. Saa skærer man Gibsen bort, indtil man naar det oljede Papir, og man kan da let dele Formen i to Stykker. Træstykket og Blikpladen tages nu ud, og naar Formen er lufttør (ikke ovntørret), hvortil medgaar et Par Dage, kan man give sig til at støbe »Fisken«.

Blikpladen (Fig. 80) lægges før Støbningen i Formen, der ombindes med Sejlgarn, og man hælder nu ikke for hedt Tin gennem et i begge Formens Halvdele boret Støbehul. Derved fremkommer et af Fig. 79 og 80 sammensat Stykke, som skræbes blankt, og dernæst væbnes med Kroge som i Fig. 81. En rød Lap Klæde ved øverste eller nederste Ring er nyttig, medens Blikpladen fortil krølles, som vist i Billedet. Herved drejer »Fisken« sig rask i Vandet, naar man sænker den og paa ny hæver den med et kort Ryk.

I Følge Pennell tages Aborren undertiden paa Flue i store Søer; ved Drag paa en lille Fisk faar man tit store Aborrer, mens man fisker efter Gedde.

Hvor der er Strøm, er Elritsen mest dræbende, og den bruges bedst ved det saakaldte Paternosterfiskeri. Paternosteret er indrettet saaledes, at man til Enden af omtrent 4 Fod farvet Gut fæster et Lod, der helst maa have Pæreform og være grønmalet, og oven over dette i en Afstand f. Eks. af 3 og 15 Tommer fastgør to Kroge (Nr. 8 og Nr. 9) paa Gutliner, der kun er 4—5 Tommer lange, men som staar ud fra Hovedlinen under en ret Vinkel.

Man bør helst have en lang, men ikke for tung Stang. Redskabet agnes ved at stikke enliver af Krogene igennem Overmunden paa en ret levende Elritse eller en levende, lille Grundling. Naar man har Stangen og Linen i Orden og naar Loddet hænger omtrent 3 Alen ned fra Stangens Spids, sænker

man Redskabet i Vandet ved at fire paa Linen, indtil Loddet staar paa Bunden. Kan Fiskeren ikke komme nær nok til Fiskestedet, maa han naturligvis kaste Loddet ud og give Line; senere kan han da stramme den igen. Hvert halve Minut omtrent skifter man Agnfiskenes Stilling en Fod eller to ved at hæve Loddet og trække Linen til sig. Saa snart man mærker, at der er Bid, sænker man øjeblikkelig Stangens Spids for at slappe Linen. Gentages derpaa Biddet kraftigere, strammes hurtigt Linen igen, og samtidig løfter man Stangen. Dette sker dog ikke med et Slag, fordi Aborren er temmelig skør i Munden og fordi Agnfiskene derved næsten uundgaeligt vilde gaa tabt.

I Vande, hvor der er mange Gedder, kan man tit med Nytte fæste en tredje Krog (Nr. 11 eller Nr. 12) omtrent to Fod oven for Loddet og bruge en Grundling til Agn. Fisker man fra en Baad, kan man godt, foruden andet Redskab, tillige have et Paternoster ude.

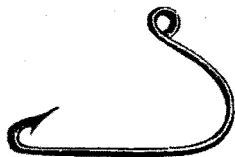

Fig. 82.

Endelig kan mærkes Krogen Fig. 82, som bruges, naar man agner med en lille Fisk. Omtrent ved Gattet sættes Krogspidsen ind, hvornæst Krogen drejes og skydes varsomt ind under Huden op efter Hovedet, hvorved Fisken faar en god Stilling i Vandet.

Aborren har et hvidt, fast og let fordøjeligt Kød, naar den har levet i et Vand, der har egnet sig for den. Ellers kan den tit have en mudret Smag. Hos Aborren fra nogle Hedesøer (Mørke- og Ægge-Sø ved Skive), der hverken har Til- eller Afløb, og hvor der ikke lever andre Fiske end den, er Kødet mere eller mindre grønligt langs Rygraden, naar det er kogt; disse Aborrers Maver er fyldt med Insekter og Insektlarver. Som

al Fisk er den bedst, naar den nylig er fanget og naar den kan dræbes samtidig med at den tillaves. Hos os spises den mest færsk, enten stegt eller kogt. Sjældnere tørres den; men den skal saaledes være et daarligt Fødeæmne. Ved Genève Søen laver man en yndet Ragut af Yngelen, der endnu ikke er et Aar gammel, og den hollandske By Lisse ved Harlemmerhavet, har i det mindste tidligere været navnkundig for en Ret, som alene lavedes af Hannens Mælke.

Uden at gaa nærmere ind paa Køkkensager, skal her endnu kun fremføres en Tillavningsmaade, som skyldes en kyn- dig »sportsman«, der roser den over Maade meget, især naar man er flere tilsammen paa en Fisketur og er vel til Mode. Saa snart man har et tilstrækkeligt Tal Aborrer, udtager man Indvoldene af dem og gør dem færdige til Tillavning. Enhver Aborre fyldes med en Klump Smør og noget hakket Persille, og derpaa lægges Fiskene lagvis i et Blikkar, som har et nogenlunde tæt sluttende Laag. Der maa ikke være mere Vand i Karret, end hvad der kan trække fra Fiskene. Naar Laaget er lagt paa Karret, sættes dette over en rask Spiritusflamme og bliver der, indtil Fiskene er gennemkogt. Vand, Smør og Persille har da frembragt en Dypelse uden Lige, og Fiskene har ligeledes faaet en meget tiltalende Smag.

Sandarten

ligner meget en langstrakt, bleg Aborre med flere Tværbaand (8—9) eller Pletter over Ryggen, sølvglinsende Sider og en hvid Bug. Bryst-, Bug- og Gatfinnen er smudsiggule.

Den vokser hurtigt og skal i faa Aar kunne blive 20—30 Pund

og have en Længde af 3—4 Fod; men i Haderslev Dam, hvor den mest tages i vor Nærhed, skal den ikke blive større end 10—12 Pund.

Den holder sig helst til rent og dybt Vand og er en slugvorn Rovfisk, der lige saa lidt staar tilbage for Gedden i Graadighed som i Størrelse. Den skal ogsaa trives godt i 6—8 Fod dybe Damme, som har Tilløb af Kildevand og som har Sand eller Grusbund. De fleste Forfattere er enige om, at den er en lidet sejlivet Fisk, som hurtigt dør uden for Vandet og endog er

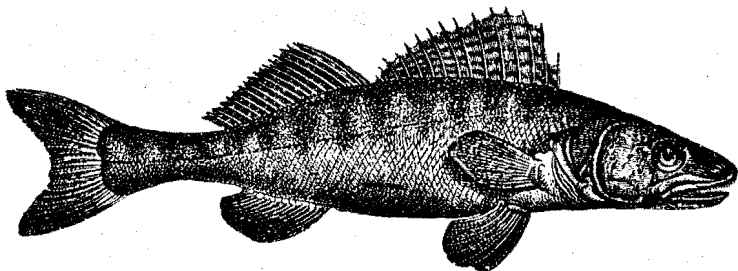

Fig. 83. Sandarten.

vanskelig at forsende i Vand eller i et Hyttetad. Dette staar dog i Modstrid med en kyndig Mands Meddelelse til mig, ti han paa-stod tværtimod, at han flere Gange i flere Timer i Træk har holdt Sandarten levende i fugtigt Græs og derved har bragt den fra et Fiskevand til et andet. Sandartens Legetid skal falde fra April til Førstningen af Juni, og den leger paa grundede Steder, som er overgroet med Planter.

Man fanger den lettest i Legetiden og fisker med Krog, som agnes med flere Tommer lange, smale Stykker af en frisk Løje; disse Strimler maa have Skællene paa, og være uden

Ben og meget bøjelige. Krogen fæstes i Strimlens øverste Del. Man fisker, hvor der kun er liden eller ingen Strøm, og hvor der ligger meget Træ, Grene o. s. v. i Vandet. Man kaster saa langt ud som muligt og trækker Agnen ind imod Land, hvorved den bugter sig og derved hidlokker Fisken. Saa snart Sandarten bider, maa man trække til. Om Vinteren kan man fiske den ved Vaad under Isen.

Dens Kød er udmærket, hvidt, fedt og agtes højt. Det skal være bedst som kogt, men man baade salter, røger og tørrer det, især i Rusland.

Da Sandarten er en saa lidet kendt Fisk i Danmark (den er fanget i Præstøfjord; i Slesvig lever den i Haderslev Dam), skal vi ikke dvæle længer ved den, men kun nøjes med det fromme Ønske, at man snarest forsøger at indføre den i nogle af vore Indsøer, som ikke egner sig for Ørred. Dersom det forholder sig rigtigt, at Smelten er et Vilkaar for Sandartens Trivsel, har vi jo dog nogle Søer, som i det mindste i saa Henseende vilde være tjenlige.

Horken

har kun én Rygfinne, og Hovedet ser næsten ud, som om det er koparret paa Grund af de talrige Gruber, der findes paa det. For Resten ligner Horken en kort og tyk Aborre (en vantroen Aborre) med olivengrøn Ryg og Sider, hvorpaa findes talrige, uregelret spredte, mørke Pletter; Rygfinnen og Halefinnen har Rækker af mørke Pletter.

Horken skal kunne naa en Størrelse af 8 Tommer og en Vægt af $\frac{1}{4}$ Pund; men i Almindelighed er allerede en Størrelse af 6 Tommer ret ualmindelig i vore Søer.

Dens Levemaade ligner meget Aborreus; den findes baade i hurtigt og langsomt rindende Vand og den holder sig om Vinteren til Dybden. I Reglen træffer man den i Smaaflokke, og derfor er den ogsaa tit en taknemlig Fisk for Ungdommens Fiskelyster. Den lever foruden af unge Fiske og Fiskeæg, desuden ogsaa af Insekter og Orme. Horken vokser langsomt og er meget sejlivet, saa at den er let at føre fra Sted til andet.

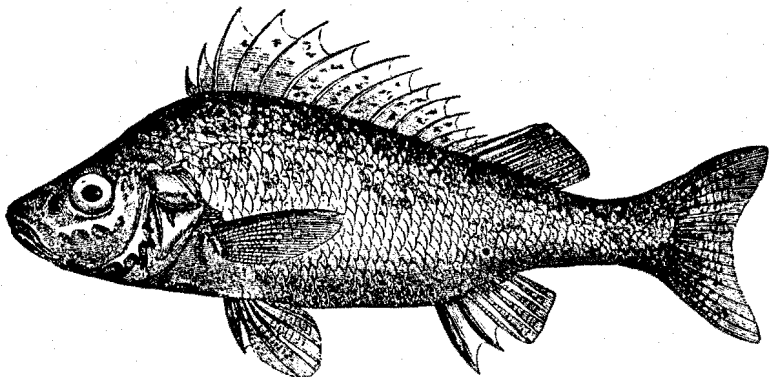

Fig. 84. Horken.

Horkens Legetid falder fra Marts til Maj, og Fiskene kommer da flokkevis ind til Bredderne. Rognkornene, som er meget smaa og bleggule, afsættes paa Sten, Vandplanter o. s. v. Horken findes i saa godt som alle danske Vande, sjældnest i Vestjyllands Aaer, hvor den store Hundestejl tit ogsaa kaldes Horke.

Man fanger Horken fra Foraaret til September, og man agner bedst med Regnorme. Ellers er den ikke Maalet for noget egentligt Fiskeri her i Landet. Paa Aalekroge gør den god Tjeneste.

Kødet er velsmagende og anses for at være let fordøjeligt og sundt.

Flodulken

er en af vore sjældneste Færskvandsfiske, i det den hidtil kun er funden i Suse-Aa, fra Holløse Mølle og til Næstved. Den kendes let paa dens brede Hoved, der indtager omtrent en Tredjedel af hele Kroppens Længde, og paa den spraglede, skælløse og slimede Hud, samt paa de store Brystfinner. Den bliver næppe hos os over 6 Tommer lang. Legetiden falder vistnok nærmest i April, og Æggene lægges i én af Hannen lavet Grube i Grus, som den senere ivrig værner imod andre Hanner. Det laksefarvede Kød er yndet i Egne, hvor der er mange af disse Fiske.

Hundestejlerne,

den store og den lille (den tre- og den tipiggede), er saa godt kendte og saa lette at skælne fra hinanden bl. a. ved Tallet af Ryggens fri Straaler, at vi kan nøjes med at nævne, at de hist og her bruges som Mading og at de er dristige Røvere af nyttigere Fiskes Æg og Yngel.

Kvabben

hører til Torskefamilien, og er den eneste Torskefisk i vore færske Vande. Den kendes let ved sin todelte Rygfinne, der ligesom Gatsfinnen er sammenvokset med Halefinnen. Desuden har den paa Underkæven en lille Hagetraad ligesom Torsken. Dens Farve er i Almindelighed gult- og sort-marmoreret, men dog mest saaledes, at Bugen er hvidagtig uden mørke Pletter. Den har i det hele ikke noget tiltalende Ydre med sit store, flade Hoved, der minder om Frøens, sine smaa, blaasorte Øjne med en smal, gul Ring omkring Pupillen og den fremstaaende Bug.

Kvabben kan hos os have en Størrelse af en Alen og en Vægt af en halv Snes Pund, men den bliver i vore Vande sjældent større end et Par Pund.

Den holder meget af koldt Vand især Kilder og lever om Dagen næsten altid skjult under store Sten, i Huller o. s. v. Det er særlig sjældnere at se den, naar den er udvokset, end medens den er ung. Om Natten farer den ud paa Rov, hvorfor den ogsaa tit fanges paa Natkroge for Aal. Da den lever af andre Fiske og deres Leg og da den er meget graadig, bør den ikke indføres i Vande, hvor den mangler. Den er meget frugt-

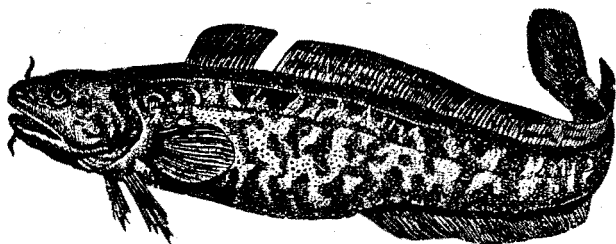

Fig. 85. Kvabben. -

bar, og dens Yngletid falder midt om Vinteren, i Januar og Februar.

Her i Landet findes den i flere sjællandske Søer, saa som Fure Sø, Sorø Sø, Tjustrup-Bavelse Sø og Tis Sø og fl. St.; i Jylland ved Skanderborg, Silkeborg og Viborg, samt i Stadil-fjord o. s. v. Fra Fyn nævnes den som almindelig (N. I. Dreyer).

Den kan fiskes hele Aaret om; men den er ikke Maalet for noget regelret Fiskeri og fanges kun tilfældigt her i Landet, mest paa Aalekroge. Naar man meder ved Sluser og Mølle-

værker, hænder det af og til, at den bider, i det Agnen føres hen foran dens Tilholdssted. I Midtjylland (Skanderborgegnen) kaldes den »Knode«; maaske fordi den mest fanges i Tiden fra ni Dage efter Helligtrekonger til ni Dage efter Kyndelmisse, da det gjerne træffer ind med det Vintervejr, som kaldes Knude.

Kvabben er ikke nogen yndet Fisk her i Landet og vistnok mest paa Grund af dens Ydre. I saa Henseende gør man den imidlertid Uret, da dens Kød er velsmagende og let fordøjeligt, efter som det ikke er fedt. Leveren regnes for en lækker Bid, medens man er uenig om Rognens Egenskaber, i det denne endog af nogle menes at være giftig. Kvabben koges i saltet Vand og spises enten varm med smeltet Smør og Persille eller kold med Edike.

Laksen

fanges kun et Par Steder i vore færske Vande og da enten i egne Laksegaarde eller ved Vaaddragning. Den er altsaa ikke Maalet for den Slags Fiskeri, som nærmest omtales i denne Bog, og da den kun en enkelt Gang rent tilfældigt er fanget ved Ørredfiskeri, kan det være tilstrækkeligt at fremhæve, at den kan fanges paa samme Maade som de store Ørreder.

Ørreden.

Under dette Fællesnavn vil vi i al Almindelighed sammenfatte de hverandre i al Fald nærstaaende Fiskearter af Laksefamilien, som findes i vore Aaer og Søer, i det vi villig indrømmer, at det hidtil ikke har været os muligt at udrede

sikkert, hvilke af de jævnlige opstillede Arter vi kan regne til vor Favna, dels fordi Sagen i sig selv er usikker, og dels fordi vi mere og mere er naaet til at regne alle de Former, der muligvis kan opstilles her fra Landet, som væsentlig hørende til en og samme Art. Men i det vi foretrækker her at forbigaa Udredelsen af de ulige Former, finder vi heller ikke nogen Grund til at dvæle særligt ved deres Fangst, da den i Grunden er den samme for dem alle og i al Fald ikke her i Landet kan frembyde væsentlige Uligheder; dertil er vore Lokalteter altfor ensartede.

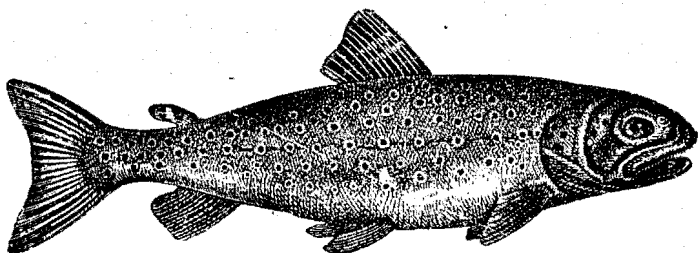

Fig. 86. Den alm. Bækørred.

Derimod vil vi ikke forbigaa denne Lejlighed uden at skrive et Par Ord om Forskellen imellem en virkelig Laks og en Vandrerørred. Det er et almindeligt Spørgsmaal af Lægmand: Ilvorved kan man skælné imellem en Laks og en Ørred? Folk er tilbøjelige til at mene, at enhver større Laksefisk, der trækker op fra Søen til de ferske Vande, er en virkelig Laks. Men vore Vandrerørreder trækker ogsaa op, og naar endelig Laksen i Parringsdragten mister sin Blankhed og bliver rødgraa ligesom Ørreden, falder det endnu vanskeligere for det flygtige Øje at kende Laks fra Ørred. De følgende praktiske Mærker vil

imidlertid være tilstrækkelige til at adskille dem: Laksen har færre og mindre mørke Pletter og især er der faa af dem paa Gællelaagene og neden for Sidelinjen. Desuden er Laksens Halefinne

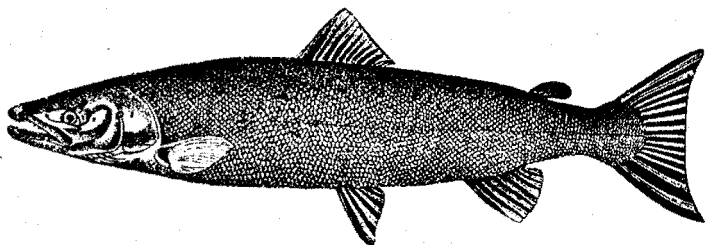

Fig. 87. Laks.

indskaaret. Ørreden har derimod mange Pletter neden for Sidelinjen og en Del paa Gællelaaget; Halen er lige afskaaret.

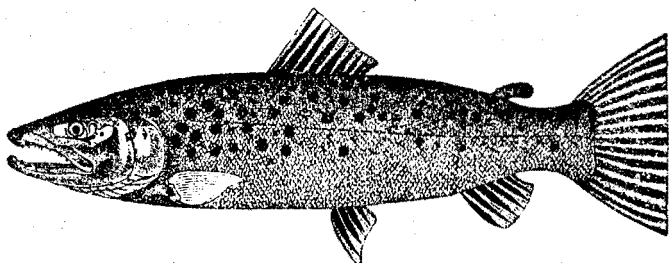

Fig. 88. Ørred.

Vi gaar her næsten udelukkende ud fra, hvad der gælder om Sten- eller Bækørredens, »Forellens«, Fangst.

Ørreden lever af alle Slags Insekter, Orme, Fiske, Frøer og m. a. og tager endog Ællinger. Den er desuden lige saa

graadig som Gedde og Aborre, saa at den tit, medens den endnu har en Fisk i Svælget, springer efter Fiskerens Flue. Naar den er fuldkommen mæt, staar den i længere Tid fredelig i et eller andet Skjul eller frit paa Bunden og den er da ligegyldig for den mest fristende Agn. Da denne Fisk fanges saa let, da den staar i høj Pris, og da man endnu ikke for Alvor bryder sig om at frede den, gaar det naturligvis her i Landet som saa mange andre Steder, at dens Aftagen truer stærkt i vore færske Vande.

Ørredens forskellige Former træffes næsten i alle Vandløb i Jylland og i mange af Søerne, saa som i Silkeborgsøerne, Viborgsøerne, Flynder-Sø osv. Ørredvande paa Fyn findes ved Broby Mølle, Glorup; endvidere i Odense Aa til Eiby Mølle, i Kongshøj Aa o. fl. Af Sjællands Ørredvande kan nævnes: Vandløb til Sejerø-Bugten, Bramsnæs Fjord, Roskilde- og Isefjord, Pramaa ved Køge, Karebæk, Tude Aa (til Faardrup og Holkevad). Endelig findes der Ørred i alle Aaer paa Bornholm.

Foruden ved Vaad og i Ørredgaarde fanges Ørreden ved Bundkroge, ved Medning med Orm eller med Lokkefisk og ved Fluefiskeri. Naturligvis fanges den ogsaa paa flere andre Maa-der, saa som ved Hjælp af Lyster og ved Snarer; men ved disse Fremgangsmaader vil vi ikke dvæle, da det blandt andet er ved dem, at der ødelægges mange Fiske i den Tid, da de burde være fredlyst.

Bundkrogfiskeriet er vistnok ogsaa meget ødelæggende og frembyder ikke stor Underholdning. Men da det tillige har en vis økonomisk Vigtighed, skal det nærmere omiales.

Man bruger en temmelig lang (indtil 20 Alen) tynd Hampe-line med en almindelig Krog og agner denne med en død Grundling eller Elritse. Snøren føres ved Hjælp af en Agne-

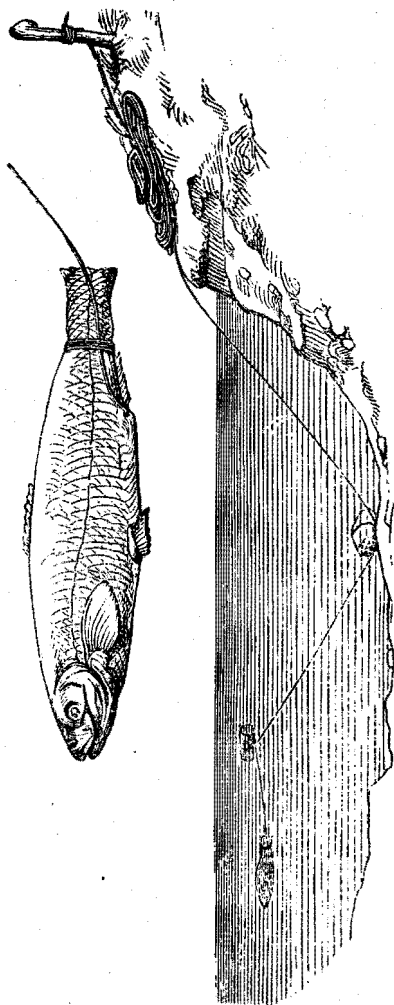

Fig. 89. Bundkrog.

naal igennem Agnfiskens Krop, saa at Krogen kommer frem fra Fiskens Gab og hviler i Mundvigen. Derpaa afskæres Finnerne og Halen, som fastbindes til den fra Gattet udgaaende Snøre ved Hjælp af skarlagensrød Traad. I en halv Alens Afstand fra Agnen fastgøres et Stykke Kork og 1 Alen derfra fastgøres endelig en Sten saaledes ved en Rende-knude, at den let falder af, naar Ørreden griber Agnen og vil bortføre denne. Dette Fiskeri bruges kun i en Aa eller i et lignende Vandløb, og man vælger dertil de mest hurtigt strømmende Steder, især hvor Strømmen snævres ind. Stenen maa naturligvis være tung nok til at holde Linen paa Stedet, hvor man vil have Agnen til at spille; den anden Ende af Snøren fæstes til en Pæl ved

Bredden, og man sørger for, at den let kan løbe ud, naar Ørreder bider f. Eks. ved at rulle den op paa et Stykke bøjet Gren, til hvis ene Ende den sæstes i en Spalte. Korken vil holde Agnen svømmende i Vandet og ved dets Hjælp gøre den levende, thi uden dette vilde Agnfisken lægge sig paa Bunden og være uden Nytte, da Ørreden i Almindelighed ikke tager, hvad der ligger livløst paa Bunden.

Denne Fiskemaade bruges meget af Fisketyve, som let kan skjule hele Redskabet under Vandet. Men naar man fører en Stang med Jærnkrog hen over Bunden paa et mistænkeligt Sted, vil man imidlertid snart kunne fremdrage enhver Bundline.

Ormfiskeriet efter Ørred var længe ikke videre agtet som honnet Lystfiskeri. Det er dog nu kommet til Ære og Værdighed, siden man i England har taget det op paa ny og driver det efter alle Kunstens Regler. Den bedste Tid er nemlig, naar Vandløbene er lave og klare, altsaa naar Fluefiskeriet er mindre heldigt, og det kan derfor prægtigt supplere dette. Man nøjes nu ikke længer med en kort, stiv Stang og en grov Line, hvormed man før fiskede i Huller og Strømninger. Man bruger derimod for Tiden et langt, let Vaaben og den fineste Gut. Mindre øvede Fiskere bruger et Flaad for lettere at opdage Biddet, men man gør bedst i, at vænne Haanden til at afgøre det rette Øjeblik. Fiskeren vader saa langt ud til Strømmens Midte, saa at han kan naa og føre sin Snøre frem i alle raske Strømløb, tæt ind under Bredden o. s. v. Derved bliver dette Fiskeri meget dræbende og kan mulig endog være det mest dræbende efter Ørreder. Det er derfor heller ikke saa underligt, at det forbydes i visse Vandløb f. Eks. i England.

Tidligere brugte man kun én Krog, og man foretrak især Nr. 5—7 og 10—12. Stewart anbefaler derimod i sin »Prac-

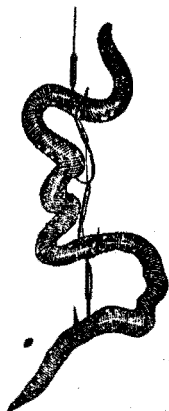

Fig. 90.

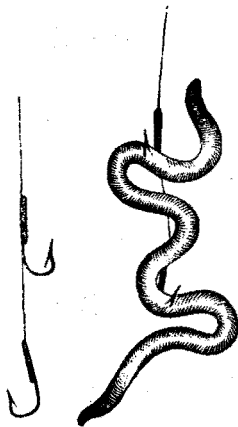

Fig. 91.

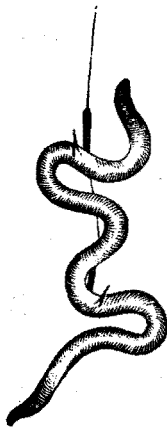

Fig. 92.

tical Angler« fire smaa Kroe; men Opfinderen siger selv, at han derved dræber færre, om end større Fiske. Han mener, at han fanger færre Fiske, fordi det er vanskeligt at skjule saa mange Kroe i en enkelt Orm. Det er imidlertid en Fordel ved hans Fremgangsmaade, at Ormen sidder bedre fast, at den lever længer, at den frembyder en mere naturlig Form, ligesom ogsaa, at smaa Kroe trænger bedre ind, og kræver finere Gut, hvilket især er af Vigtighed i klare Strømme. Man har gjort Stewarts Fremgangsmaade simplere ved at bruge to Kroe i Stedet for fire og ved at gøre Krogene lidt grovere, i det man dog i det hele retter sig efter Vandløbets og Ormenes Størrelse. Tegningen giver alle Oplysninger. Ved at bruge to Kroe skal man kunne opnaa følgende Fordele: 1) at der agnes meget hurtigere — 2) at Ormen lever længer — 3) at Ormens Udseende er naturligere og mere levende — 4) at Krogene skjules lettere og 5) at de udtages hurtigere.

Forfanget til Ormelinen bør dannes af omtrent 3 Alen af det fineste, farvede Gut; et eller to Hagl i Forhold til Strømmens Dybde og Hurtighed bør an-

bringes omtrent $1\frac{1}{2}$ Alen (14") oven for Krogene for at tynge Agnen ned og for at bringe den nær til Bunden, uden at den dog udsættes for at hæfte sig fast i denne; men hvor Vandet er bredt og lavt, trænger man ikke til nogen Vægt. Linen maa i Almindelighed ikke være længere end Stangen, og den maa endog tit gøres kortere; en lang Stang er derimod al Tid til Nytte.

Man agner, i det man sætter den øverste Krog helt igennem Ormen, omtrent en halv Tomme neden for Hovedet og netop ved Knuden, og den anden Krog omtrent en Tomme længere nede; alt dog i Forhold til Ormens Størrelse.

En Orm, der omtrent har den Størrelse, som Figuren viser, vil være hensigtsmæssig, og til Ørredfiskeri som til de fleste andre Fiskerier af Færskvandsfiske, vil Orme fra en Gødningsbunke være at foretrække fremfor andre Orme, hvilket vistnok skyldes deres egne, gennemtrængende Lugt og deres røde Farve. I ethvert Tilfælde bør man rense Ormene ved at lægge dem i fugtigt Mos i en Urtepotte eller i et lignende Kar, og de bør helst have været saaledes gæmt i 3—4 Dage, førend de bruges. For at man kan agne hurtigt, gør man rigtigst i at have Ormene i en bredhalset Flaske, som man bærer fæstet i et Knaphul. En mishandlet eller død Orm bør man ikke have paa Krogene, og dette er et vigtigt Punkt at passe nøje.

Naar Ormen ikke er rensat, har den især let ved at vride sig af Krogene eller i Stykker. Det virksomste Middel herimod er at sætte Krogene saa hurtigt igennem Ormen som muligt og derpaa øjeblikkeligt dyppe den i Vandet. Kulden gør den nemlig hurtigt søflesløs og hindrer den i at dreje sig i Stykker.

For Resten kan man ogsaa bruge alle Slags Maddiker og

Larver. Lidt Stegefedt, smurt paa Maddingen, anbefales af mange og skal paafaldende hidlokke Fiskene.

Efter at man har kastet Linen saa langt ud, som den og Stangen tillader det og op imod Strømmen, lader Fiskeren Krogen følge med den næsten ind til sine Fødder. Dersom Linen pludselig standser paa en Maade, der ikke er letforklarlig, eller dersom en Fisk øjensynlig tager Maddingen, venter Fiskeren 3—4 Sekunder, før han trækker Linen til sig, hvad han maa udføre sikkert og kvikt, men dog ikke for stærkt, da Krogene er smaa. Ved dette Fiskeri har man god Brug for en Brile med et kort Haandfang.

Fra en Bro eller en høj Brink fisker man tit i dybe Huller med fire korsvis, sammenloddede Kroge, hvis Skafter er helt gæmt i en Klump Bly. Naar man har hængt en Klynge Orme paa disse Kroge, sænkes de ned i Vandet, hæves derpaa og sænkes atter langsomt, medens man saa vidt muligt holder sig uden for Fiskenes Synskreds (jfr. S. 86—90).

I smaa Bække lever Ørreden især skjult i Huller, under Trærødder eller imellem Sten og er meget sky. Man kan derfor i et saadant Vand kun regne paa et ordentligt Udbytte, naar det er Graavejr. Man bruger da en lang Stang og tynd Line, som ikke maa have Bly, for at Agnen kan føres af Strømmen i alle Retninger. Om ogsaa Ørreden staar nok saa skjult, vil den dog opdage den mindste Uro i Vandet, og har den ikke set Fiskeren eller mærket hans Gang langs Bredden, vil den straks fare løs paa Agnen. Man maa derfor gaa saa forsigtig og rolig som muligt og aldrig for nær ved Vandet, hvad man let kan undgaa, naar man har en lang Stang.

Til **Dragfiskeriet** (Engelskmændenes »spinning») bruges Smaafiske som Elritser eller Grundlinger til Agn. I Mangel

deraf kan man hjælpe sig med en Kребsehaale eller med de afskaarne Finner af en Ørred. Dette Fiskeri er meget interessant og kan bruges hele Aaret rundt. Desuden har det den

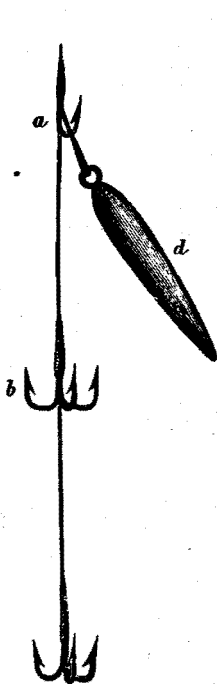

Fig. 93.

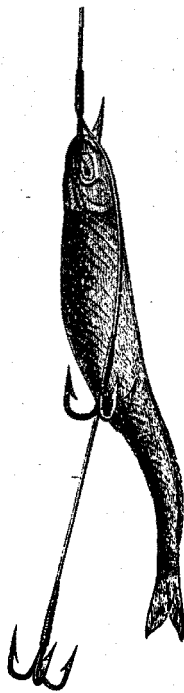

Fig. 94.

Fordel, at man kan undgaa at fange smaa Fiske, naar man gør Agnen stor nok. Stangen skal være stiv og temmelig lang.

Engelskmændene kræver af et godt Redskab til Dragfiskeri:

1) Krogene maa være saaledes ordnet, at de tillader Agnfisken at

ØRREDFANGST MED DRAG.

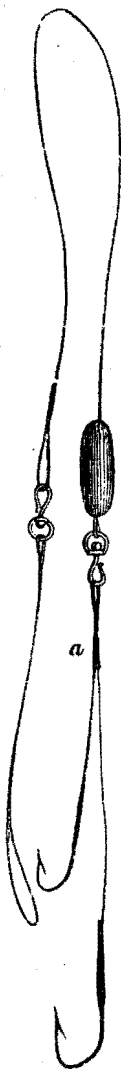

Fig. 95.

dreje sig let omkring sig selv og at de, ved at gribe godt fast i Byttet, saa faa Gange som muligt lader dette slippe løs; 2) det maa have et fint, stærkt og fejlfrit Forfang, 3) Sænket maa være saaledes anbragt, at det kan synke med saa lidt Forstyrrelse i Vandet som muligt. Alle disse Krav fyldestgøres vistnok ved det omstaaende i Fig. 93 aftegnede Redskab. I Tegningen fremstiller *a* Kævekrogen, der er fæstet støt til Hovedlinen; *b* en fast, tredobbelt Krog, hvis ene Spids fæstes i Agnfiskens Ryg; *c* en løs, tredobbelt Krog, der hænger frit neden for Fiskens Hale; *d* er et Sænke, som er fæstet til Kævekrogen og som puttes ind i Agnfiskens Svælg og Bug, naar den er sat paa Krogen.

Efter at man har dræbt Agnfisken, putter man altsaa Sænket ind i dens Mundhule og Bug, til det er aldeles skjult, og stikker da Mundkrogen igennem begge Kæverne, men først igennem Overkæven. Dernæst sættes en af den tredobbelte Krogs Arme fast i Fiskens Ryg lige bag ved Rygfinnen, hvorved Kroppen bøjes, for at der kan skaffes en god Omdrejning i Vandet. Forfanget bør være 4—5 Fod langt og af fint, farvet og udsøgt Gut med en lille, dobbelt Svirvel. Dette Redskab er især indrettet til at bruges i smaa Vandløb, der kan overfares af Stangen og dens lige saa lange Line, eller i en saadan Strøm, hvor Fiskeren kan vade.

Efter en anden Sammensætning af Redskabet

har Forfanget en Længde af 5—6 Fod og en eller bedre to Svirvler, af hvilke den vigtigste er den, der er nærmest ved Agnen. Fra Forfanget til Krogen er der 6—8 Tommer Gut. Krogen har Form og Størrelse, som det over for staaende Billede Fig. 95 viser, og den bør have et temmelig tungt Skaft. En anden mindre Krog er fastgjort ved α og tjener til at lukke Gabet paa den til den større Krog fæstede Fisk. For at imidlertid denne Ordning af Krogene kan være endnu mere praktisk, er den mindre Krog til at flytte ved α , men saaledes at den ikke for let skydes fra sin Plads. Herved bliver man i Stand til snart at kunne bruge en større og snart en mindre Agnfisk.

Der er selvfølgelig flere andre Maader at væbne Agnfisken med Kroe og at fastgøre dem; men som Hovedregel vil det altid gælde, at jo færre Kroe man lader komme til Syne paa Agnfisken, des heller gribes denne af Fiskene. Ved den sidst nævnte Fremgangsmaade sætter man den større Krog ind igennem Agnfiskens Gab og trækker den ud nær ved Halen, hvorved Fisken faar den mest passende krumbøjede Stilling. Med den anden Krog lukkes Agnfiskens Gab, og den stilles saaledes, at Fisken ikke kan strække sig ud. Er Agnfisken godt anbragt, skal den ved at trækkes igennem Vandet vedblivende dreje sig om sig selv, hvilket frembringes ved Halens krummede Stilling.

Den kyndige Pennell har konstrueret et mere sammensat Krogssystem (Fig. 96), hvis Ejendommelighed nærmest skyldes Trekrogen, hvormed det afsluttes, og som tjener til at give Agnfisken det rette Sving og til at møde endog det forsigtigste Nap. Naturligvis kan man i høj Grad ændre dette System, og mange Fiskere mener at have løst Opgaven paa en endnu bedre

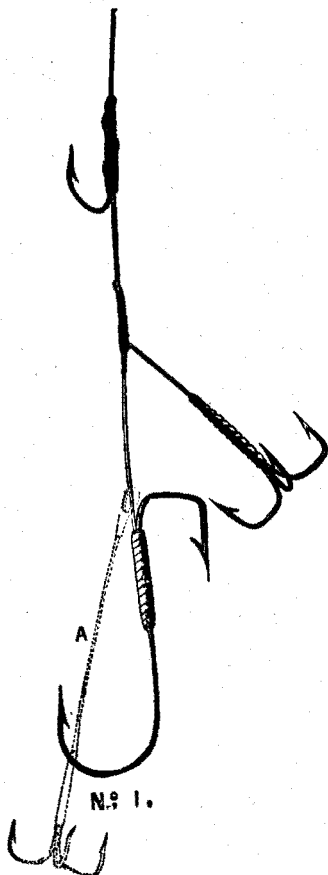

Fig. 96.

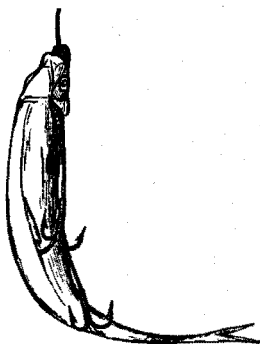

Fig. 97.

Fig. 98.

Maade, end andre har gjort det. Vi skal kun nævne Nottingham-Redskabet, der enten har 3 Tre- eller to Dobbeltkroge tilligemed en Læbekrog. Fig. 97 viser Agnstillingen. Undertiden giver man ved dette System Agnfisken, for at den kan

Fig. 99.

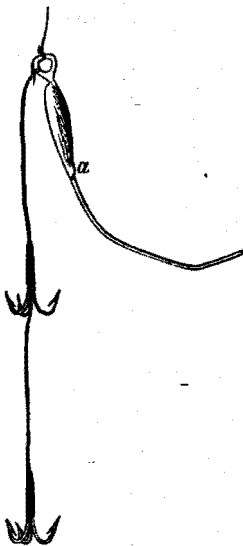

Fig. 100.

Fig. 101.

sænkes lettere, et Blylod i Kæften (Fig. 98—99) og dette Blylod har da gerne øverst ligesom en Hætte, som kan sluttes omkring den lille Fisk's Snude, hvorved den holder sig bedre imod Vandsliddet.

Dersom man bruger ganske smaa Agnfiske, giver man

Sænket en Form som i Fig. 100. Det ender da i en Messingtraad, som kan bøjes efter den Stilling, man mener tjenligst for Agnen. Man kan ogsaa give Sænket Form af en Propel (Vingeskrue), som i Fig. 101, og man har da ændret Krog-sættet derefter (Francis Francis).

Da man tit savner Smaafiske til Agn, og da kunstige Agnfiske i mange Egne ikke passer og tilmed falder noget dyre, har man hjulpet sig paa følgende Maade: Man udtager af Grundlinger Indmaden og Rygbenet og tørrer derpaa Kroppen i Skygge. Saaledes tørrede Grundlinger holder sig Aar igennem. Naar man vil bruge dem, lægger man dem nogle Timer forud i lunket Vand, hvorved de paa ny faar et naturligt Udseende, og de kan da bruges i Stedet for friske Fiske.

Ved Dragfiskeriet maa man holde Agnfisken i stadig Uro, tit sænke den imod Bunden og paa ny hæve den i uregelrette Drag og føre den godt frem i Vandet, for at den kan ses af de i Skjul staaende Fiske. Saa snart Fiskeren ved en Rysten i Haanden mærker, at en Ørred har grebet Agnen, maa han straks trække til; men dette maa ske dragende og ikke voldsomt med et Slag, ti det hænder da tit, at Fisken ikke bliver paa Krogen. Fejlen kan dog straks gøres god igen, naar man ikke for voldsomt har skræmmet Fisken bort.

Kunstige Agnfiske har man i talrige Former; enten af Glas, Perlemoder, Horn, Guttaperka, Kork eller alene af en smal Blikstrimmel med frithængende Kroe. Kroppen har al Tid faste Kroe, og i Halen hænger en fri Krog. Halen er mest af gennemsigtigt Horn og snoet saaledes, at Fisken maa dreje sig i Vandet. Man har naturligvis en Mængde ulige Slags af disse kunstige Fiske; men én af de bedste af dem alle er Wheatleys simple Messing-Elritse. Den er forbedret af Pennell

og gjort sekskantet eller ottekantet i Stedet for trind, for at den kan skinne bedre i Vandet, og den ene Side er farvet metalgrøn for at den mere kan ligne Fiskens Ryg. Man gør den ogsaa af hvidt Metal, for at den endnu mere skal ligne en virkelig Fisk. I Halen har den en Glas Perle, som er saaledes sleben, at en Knude paa Gutten passer tæt til. Perlen

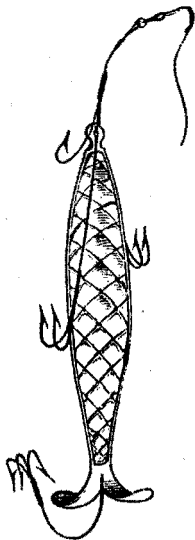

Fig. 102.

Fig. 103.

Fig. 104.

hindrer Fiskeren i at slide Gutten. For Resten kan Fiskeren indrettes saaledes, at Forfanget og den sidste, tredobbelte Krog enten kan drejes om med den eller ikke.

Til dette Fiskeri bruger man helst en stiv, let Stang med udstaaende Ringe. Man fisker med de kunstige Fiske i uklart Vand, eller hvor der er stærk Strøm, saa som ved Mølle-

værker, Sluser o. s. v., men man maa passe paa, at Krogene ikke tager fat et eller andet Sted, hvortil de er meget tilbøjelige, ti derved vil den dyre Agnfisk enten gaa tabt eller ødelægges. I det hele gør man bedst i, at bruge en naturlig Fisk, naar man kan faa den.

Derfor og da der i Danmark kun er liden eller ingen Lejlighed til dette Fiskeri, vil vi ikke dvæle endnu nærmere derved og fremhæve de enkelte Afvigelser, som kan møde. Kun skal det fremhæves, at en rask Luftning i Almindelighed er en Fordel.

Endnu bør nævnes **Dyppefiskeriet**, som af og til bruges her i Landet i Stedet for Fluefiskeri, og nærmest fordi der med Flue fanges for mange smaa Fiske. Efter en kyndig Fiskers Opgivelser er ved dette Fiskeri Krogen gærne en Dobbeltkrog (lille Geddekrog), som trækkes igennem Agnfisken, saaledes at begge Kroge kommer til at hvile i Fiskens Mund. Stangen er temmelig kort og ender i en Metalspids eller Tap, paa hvilken

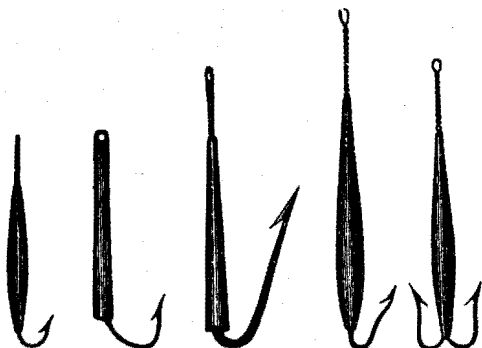

Fig. 105

106

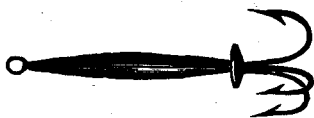
107

108

109

Kroge til Dyppefiskeri.

Linen er hæftet op i en Løbeknude. Saa snart Fisken har bidt, trækker man øjeblikkelig Stangen til sig, hvorved Løkken eller Løbeknuden glider ud fra Tappen. Man lader derpaa Stangen falde, og lader Fisken løbe Linen ud; Hjulet holdes nemlig for sig i den venstre Haand. Man bør temmelig længe give Fisken Ro til at synke Agnen og Krogen; i Almindelighed sikres derved Fangsten. Det er Fiske-rens Kunst at spille godt med Agnfisken paa saadanne Steder, hvor Ørreden gerne holder til, saa som foran Brinker osv.

110

111

112

113

114

115

Fig. 116

Til dette Fiskeri kan bruges flere Slags Kroe, hvis forskellige Former fremgaar af Fig. 105—116.

Hr. Overavditør Becher har i »Tidsskrift for Sport» skrevet nærmere om Dyppefiskeriet, og vi gengiver gerne denne ihærdige Sportsmands Fremstilling i Uddrag, da han har stor Erfaring i Æmnet.

Enten fisker man med det Formaål, at Byttet skal sluge Agnfisken eller ogsaa ønsker man, at faa Krogen til at gribe fat, saa snart Biddet sker. I det første Tilfælde bruges en enkelt større Krog, der i fuld Størrelse er gengivet ved Fig. 117. Forfanget er omtrent 12 Tommer langt og af Gimp. Agnfisken er 5—6 Tom.; denne fæstes ved Hjælp af Agnaalen (Fig. 118) saaledes som Fig. 119 viser det, og den maa sidde godt fast, medens Krogspidsen slutter lige til, saa at den netop mærkes, naar man fører Fingeren langs Fiskeryggen. Agnfiskens Hale bindes med en Løkke til Gimpen, og dennes Øje fæstes i en Svirvel (Fig. 120), der hænger i Linens Ende.

Linen bruger Becher af Hamp; den er omtrent 20—25 Favne lang og oprullet paa et Hjul, der holdes i Haanden. Omtrent 8 Fod af Linen fra Svirvelen er fri, men den er paa dette Sted lagt i en Løkke, der sættes om Stangens Spids, saaledes som oven for nævnt og som Fig. 121 og 122 viser det.

I Vandløb dypper man helst med Strømmen og fører Agnfisken over de Pladser, hvor Ørreden mest ynder at holde sig; man maa kun passe, at Dypningen sker saa lydløst som gørligt og saaledes, at Agnen glider ned imod Bunden saa naturligt som muligt. Mærker man Biddet, drager man stilsfærdig Stangen til sig, og Løkken smutter da fra Spidsen, i det Fisken gaar med Linen, som man villig giver den. Endelig kommer Fisken i Ro, sluger Agnen og mærker saa, at den er fangen. Becher foreslaar (ved Geddefiskeri) at vente et godt Kvarter, inden man haler Linen til sig; man bør dog altid

være villig til at give los paa Linen, dersom Fisken slaar en altfor vældig Volte. — Fra Baad og i en Sø stager man langsomt langs Rørkanten, og den, der dypper, staar da for ude i

Fig. 118

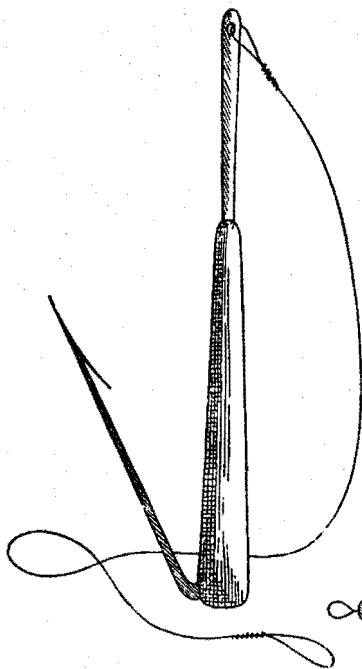

Fig. 117.

Fig. 120.

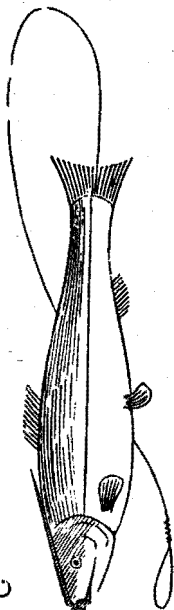

Fig. 119.

Baaden. Saa snart Fisken har taget Agnen, stanses Baaden, og Fangsten bjærges da, som nys opgivet.

Denne Fremgangsmaade er tjenligst, hvor man har med store Fiske at gøre. Er det derimod Fiske under 4 Pund,

man nærmest kan vente, vil det være heldigst, om Fangemaa-
den sigter hen til, at Krogen straks tager fat, saa snart Fisker
napper til. Hertil bruges en tregrenet Krog (Fig. 123), paa

Fig. 121.

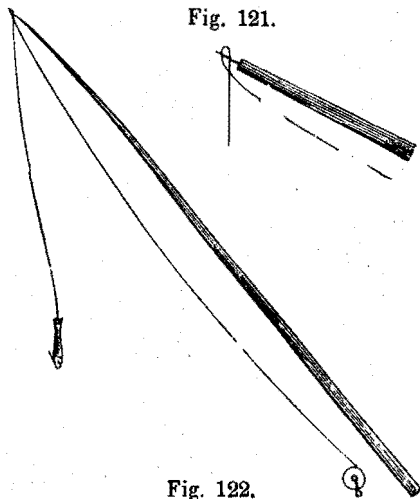

Fig. 122.

hvilken Agnfisken fæstes som vist i
Fig. 124. Ellers er der den Ulighed,
at Snøren ikke maa slippe Stangen,
men holdes til den ved en Øsken.
(Fig. 125). Krogen er fremstillet i
halv Størrelse; Agnen er kun tomme-
lang. Dypningen sker paa almindelig
Maade, men man holder straks igen,
naar man mærket Nappet, uden dog at tage hverken for haardt
eller for slapt; Øvelsen vil lære det rette Greb. Man passer
paa at holde igen og søger derved at trætte Fisker, inden den

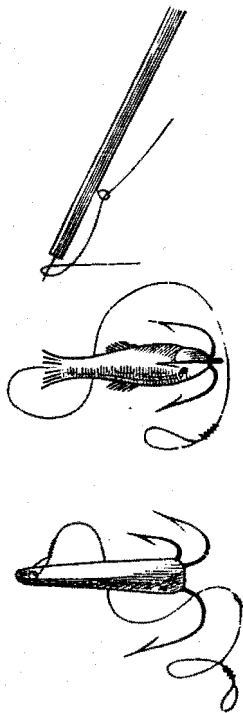

Fig. 123, 124 og 125.

bjærges. Naturligvis kan man ogsaa ved denne Dyppemaade faa en stor Fisk paa, og man maa da tage fornødent Hensyn til en saadan Stadspersons Krav til passende Opmærksomhed, og vise den lidt Føjelighed i skøn Forening med fast Optræden.

Fluefiskeriet er utvivlsomt det mest populære Lystfiskeri, og det er omtrent for Fiskeren, hvad det er for Jægeren at skyde Vildt i Flugt eller i Løb. Men da det kræver en Del mere Øvelse og Dulighed end noget andet Fiskeri, taber mange straks Lysten til at udøve det, skønt det maa indrømmes, at det ved godt Vejr og i heldigt Vand er langt mere indbringende end noget andet Fiskeri. Uden anden Hjælp end sin Stang og uden anden Ledsager vandrer Ørredfiskeren langs den ukendte Strøm og prøver sig frem ved at lade sin kunstige Flue danse hen over Vandets Overflade, og dersom han rejser en tung Fisk, bærer manges Gang hans Hjærte, og han bliver tit helt aandeløs, førend han kan kalde den smukke Fisk sin. Han er endog heldigere stillet end Laksefiskeren, thi denne kan ikke selv opsøge de Steder, hvor han med Udbytte kan fiske, da Laksen er meget lunefuld i Valget af sine Opholdssteder, saa at den Sten eller det Sted, hvor Laksen staar, tit maa udpeges af en med Stedet kendt Mand. Desuden er Linen saa stærk og Laksens Bid saa sikkert, at den, naar den en Gang er paa Krogen, sjældent slipper af igen. Glanspunktet ved Laksefiskeriet ligger i Fiskens Spring, der virkelig er pragtfuldt, og den største Vanskelighed ved Fangsten ligger i Almindelighed i Udkastningen. Derfor plejer ogsaa den øvede Laksefisker, naar der er Fiske nok, at give Stangen i Haanden paa sin Hjælper, efter at han selv har tumlet lidt med den. Og det er ikke saa underligt, at han bærer sig saaledes ad, ti at svinge en omtrent en halv Snes Alen lang Stang i 5—6 Timer er vist-

nok i Stand til at trætte selv de stærkeste Muskler. Men en Ørredfisker vil aldrig bære sig saaledes ad.

Det er meget vanskeligt, at give tydelige Regler for, hvorledes man skal føre sin Fluestang, og jeg raader derfor enhver, som ikke endnu kender Kunsten, at lære den af ældre Fiskere. Imidlertid skal der dog prøves paa, at forklare Sagen saa kortfattat som muligt. Det kræver allerede en stor Øvelse, at kunne med Fluén træffe et eller andet Maal i Vandet; men af et godt ført Udkast afhænger Udbyttet. Man bør derfor saa længe øve sig i at slaa efter et fjærrnt Punkt paa Vandet, indtil man sikkert kan ramme det, om end Vinden er ugunstig. Fluén skal altid falde først i Vandet og derpaa Linen, og ethvert Kast maa føres saaledes, at Linen ikke fremkalder for megen Uro i Vand-skorpen, men at det ser ud, som om Insektet er ført til af Vinden. Naar Fluerne og noget af Linen er i Vandet, og Stangen holdes af den ene eller af begge Hænder (den højre over den venstre), skal den hurtigt, men sikkert hæves over den højre Skulder ved et tilbage gaaende Slag, saa at Linen flyver godt bag ud i Luften; derpaa bringes Stangen ved et kresformet Sving rundt over Hovedet til venstre og slynges frem ad, i det Kraften retter sig efter den Afstand, hvori Linen skal føres ud. I Førstningen gør man naturligvis bedst i, at bruge en kort Line. Den Bane, Stangen udfører, naar man kaster ud, er omtrent i Form som en Hestesko. Man maa passe paa, at Spidsen af Stangen ikke kommer for nær til Vandet, men at den holdes godt op, og i det Øjeblik Linen falder, giver man med Spidsen et lille Slag op efter for at lette Fluén og holde den foran Linen som oven for nævnt. Straks efter at Fluén har naaet Vandet, hæves Stangen efterhaanden mere og mere lodret, og Fiskeren maa nu med sitrende Haand lang-

somt trække den hen over Vandets Overflade, uden at lade den hvile et Øjeblik, hvad let opnaas ved smaa Slag med Stangens Spids. En god Haandstilling kan læres af Fig. 126 og 127. Saa snart Fiskeren opdager, at Fisken snapper efter Fluen, maa han straks gøre et kort men raskt Ryk til Siden, hvorved Fisken rammes, og dette Ryk kan ikke komme hurtigt nok. Slaar man op ad, bryder man let den bedste Stang, og kom-

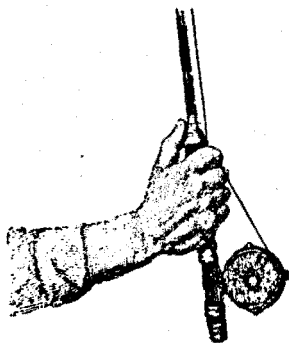

Fig. 126.

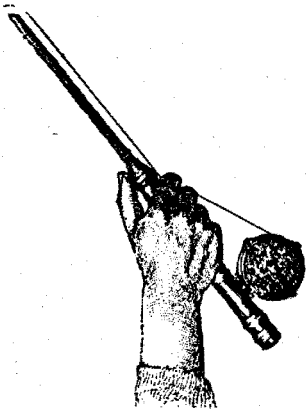

Fig. 127.

mer man for silde med Slaget, slipper Fisken straks igen Fluen og griber kun sjældent paa ny efter den. I Almindelighed slaar den uøvede Fisker for raskt til, og Følgen er da enten, at Redskabet gaar itu, eller at Krogen slaar igennem Fiskens Mund, saa at Fisken igen bliver fri. Naar Fisken er fangen, holder man Stangen godt op og vedligeholder et stadigt, men eftergivende Træk i Linen, indtil Fisken er mat. Har man et Fjederhjul, bør man tage Haanden bort fra Linen, for at denne kan føres let ud ved ethvert pludseligt Spring eller Ryk.

Det ene Kast vil naturligvis omtrent være en Gentagelse af det andet, men Fluefiskeren vil snart lære ogsaa at kaste Linen ud over den venstre Skulder, med én Haand og i hvilken som helst Stilling.

Nogle Fiskere tilraader Brugen af 3 Fluere og endog 4 paa én Gang, men herimod kan indvendes meget. Det er saaledes meget vanskeligt at kaste dem ud, især naar det blæser, og lige saa vanskeligt er det at arbejde med dem, naar de er kastet ud. Desuden er man udsat for, at de andre Fluers Kroge, naar man har fanget en Fisk, griber fat i Planter o. s. v. Kun til én Flue kan man ret give det Udseende af, at den er i Færd med at omkomme og forgæves søger at hæve sig fra Vandets Overflade. — Vil man imidlertid bruge flere Fluere end Fluene i Enden af Forfanget, fastgør man omtrent $2\frac{1}{2}$ Fod fra den en anden, der hænger i et 3 Tommer langt Stykke Gut. En tredje Flue kan derpaa yderligere sættes til, omtrent 3 Fod fra den anden.

Der er kun faa Maaneder i Aaret fra det tidlige Foraar til sent paa Efteraaret, i hvilke Fluefiskeren ikke kan drive sin »sport«; men fra Oktober burde enhver Fisker høre op. En jævn Vind og en overtrukken Himmel frembyder især store Fordele, vistnok mest, fordi de hjælper til at skjule den kunstige Flues Ufuldkommenheder og gør Guttens Glans mindre. Kan man vælge, hvor man vil gaa, bør man fiske ned langs Strømmen og imod den, med Vinden paa Ryggen og Solen i Ansigtet, og man maa passe at holde sig saa fjærnt fra Bredden som muligt. Da Ørreden nemlig er meget sky, tager den, naar den har set Fiskeren, enten ikke Fluene eller saa forsigtigt, at man i Reglen ikke faar den. Synes Fisken, at Fluene er mistænkelige, leger den tit med den eller slaar den endog ned i Vandet med Halen for

bedre at kunne undersøge den. Derfor fanger man ogsaa af og til Fiske ved Halen eller i Bugen, hvor Krogen sidder godt fast i den seje Hud.

Klart Solskin, stille Vejr eller Vand, som er meget lavt og klart, er altid uheldigt. Man kan heller ikke vente noget stort Udbytte, naar Vandet er uklart efter Regn, thi da hindres Fiskene i at se Fluerne, efter som Vandet medfører en Del Føde, som fæster deres Opmærksomhed ved Bunden. Ligeledes er det mindre heldigt, at der færdes mange virkelige Insekter over Vandet. Om Foraaret og Efteraaret er Middagstiden bedst til Fiskeriet; om Sommeren derimod Morgen og Aften især efter Tordenregn, naar det er varmt; Fiskene holder da nemlig Udkig efter Insekterne. I kold Blæst vil derimod Midten af Dagen tit være heldigst, og i Almindelighed gælder det, at stadigt Vejr giver heldig, medens ustadigt Vejr giver usikker Fangst.

Valget af Fluén har, lige saa længe som Fluefiskeriet har været brugt, givet Anledning til megen Meningsulighed, og der gives hele Rækker af Former i alle Farver og med en Mængde Navne. Det er dog i Almindelighed Vandet i Forbindelse med Vind og Sol, som maa afgøre det endelige Valg. I Almindelighed gør man bedst i at vælge Fluér med matte Farver Foraar og Efteraar: Efterligninger af de Insekter, som paa den Tid holder sig i Nærheden af Vandet. Om Sommeren vælger man derimod glimrende Farver, og sent om Aftenen eller ved langvarigt Regnvejr hvide. De bedste Kroge vil i Almindelighed være Nr. 2, 3 og 4 (Pennells System), i det man tager en større eller mindre, efter som Dagen er mere eller mindre mørk og stormfuld eller Vandet højt og lavt. Mange Fiskere slæber altid et stort Forraad om med sig, men dette er unødvendigt.

Men da det ikke er saa let at modvirke eller ændre én Gang fattede Meninger, skal her nævnes en Del kunstige Fluor, som i Reglen under deres engelske Navne faas hos de fleste Handlende:

Foraaaret.	Sommeren.	Efteraaaret.
Redfly.	Wasp.	Willowfly.
Blue dun.	Blue bottle fly.	Whirling blue.
Marchbrown.	Downhillfly.	Redfly.
Green tail.	Fernfly.	Redspinner.
Spiderfly.	Redspinner.	Marchbrown.
Yellows Mayfly.	White Moth.	White Moth.
Gray Drake.	Horrocks.	

Den virkelige Praktiker vil imidlertid kun bruge faa typiske Fluor af de mest almindelige Farver og fremtrædende Former. Han nøjes med 3, der omfatter de tre almindeligste Insektfarver grøn, brun og gul, og som i Form ligner Vaarfluor og Døgnfluor. Vil man bruge to Fluor paa én Gang, kan man bruge den grønne Fluor som yderste Fluor og den brune som den øverst siddende, i det deres Størrelse for Resten er afpasset efter Vandets Udseende. Er denne Sammensætning ikke heldig, ombyttes den brune Fluor med den gule. De laves fra helt smaa til meget store, i det man kun ændrer Krogens Størrelse, Fluens Længde og Silkens Tykkelse, hvormed Fluor bindes. Disse Fluor er baade simple i Sammensætning og lettere og hurtigere bundne end andre Fluor. Vil man f. Eks. lave en almindelig »Marchbrown«, bruger man to Fjær og tre Slags Silke; men ved den brune Fluor, som vi her vil foretrække, bruges kun en Slags Silke og en enkelt Fjær, og den er dog en lige saa god Efterligning af det virkelige Insekt teo-

Fig. 128. Lakse- og Ørredflue.

Fig. 129.
Ørredflue.

Fig. 130. En Lakseflue.

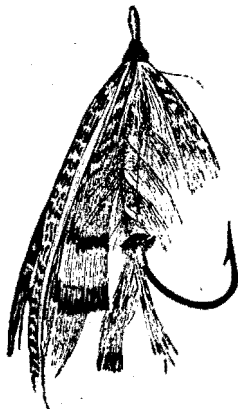

Fig. 131. Ørredflue.

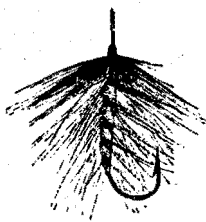

Fig. 132. Ørredflue.

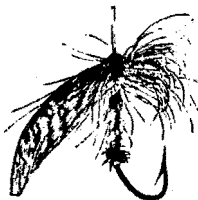

Fig. 133. Horrocks.

Fig. 134. Lakse- og Ørredflue.

retisk taget og endog bedre fra et praktisk Synspunkt. Paa lignende Maade gaar det med de andre Fluere. Principet ved deres Sammensætning er følgende:

Almindelig, farvet og godt vokset Sysilke af passende Tykkelse vikles to eller tre Gange om Enden af Krogens Skaft og Gutten. Derpaa lægger man Fjæren paa Krogens Bagside med den tykke Ende imod Krogens Bøjning og snor Silken 3—5 Gange omkring den; nu snoes Fjæren omkring disse Vindinger (til samme Side som Silken), i det man lader noget af Fjæren fri, og man gør derefter Fjæren fast med Silken, medens man vedbliver at arbejde frem ad imod Krogens Bue og overbinder Fjæren, indtil Kroppen har en tilstrækkelig Længde. Til sidst gør man Silketraaden fast og afskærer Fjærskafteet saaledes, at man efterlader enkelte Straaler. Vil man have en tyk Krop, kan man lade Fjærens Skaft blive og overbinde det, og omvendt danner man en tynd Krop ved at skære det bort. Fluens Hoved kan gøres meget lille, uden at der tabes noget i Styrke, men man bør dog helst gøre det stort. I Almindelighed laves Hovederne altfor smaa og meget mindre, end de er i Naturen, og derfor ogsaa meget mindre end ønskeligt. Det er naturligt, at Fjærens Farve bedst skønnes, naar man holder den imellem Øjet og Lyset, hvilket ogsaa er den Stilling, hvori den ses af Fiskene. I det hele bør man foretrække kunstigt farvede Fjær, og til smaa Fluere bruger man helst Halsfjær, da de er blødere og derfor er mest levende paa Vandet.

En Flue, der er lavet som nu omtalt, varer dobbelt saa længe som en almindelig kunstig Flue, og man bruger kun faa Minuter dertil. Størst Vanskelighed volder Silken, da den nødvendigvis maa vokses, efter som den ellers falmer. Almindelig Skomagervoks ødelægger aldeles den grønne og gule Farve. En

god, farveløs og holdbar Voks faar man af: Burgundisk Beg 120 gr., hvid Harpiks 60 gr., Tælle 20 gr. Harpiksen pulveriseres og blandes sammen, hvorpaa man sætter den i et rent Glas eller i en lille Krukke ind i en varm Ovn. Naar Harpiksen er smæltet, blander man Tællen til og rører godt om i nogle Minuter. Saa snart Vokset er blevet koldt, bliver det haardt, og det kan bruges efter tolv Timers Forløb. De opgivne Mængder vil give en Klump som en Valnød. Vokset maa holdes frit for Støv og Smuds, og naar man bruger det til gul Silke, bør Fingrene helst være aldeles rene.

For Resten staar man sig nu til Dags i det hele bedst ved at købe sine Fluer færdige, naar man kun sikrer sig, at de kommer fra en Fabrikant, der er omhyggelig ved Valget af Materiale og ved Bindingen. Der skal dog altid et vist Haandelag til at binde en ordentlig Flue.

Man bør stedse bære Fluerne i en Æske i Stedet for i en Bog, da de i denne taber Halvdelen af deres Elastisitet.

Smælten

er vor mindste Lakseart, og den udmærker sig særlig ved sin skrøbelige og fine Krop, der paa flere Steder har en vis Gennemsigtighed, saaledes at man f. Eks. temmelig tydeligt kan skælne Hjærnens Form og Indvoldene paa den levende Fisk. Desuden er den let kendelig ved sin langstrakte og smale Krop med de tynde, sølvglinsende, let affaldende Skæl. Endelig er den ogsaa kendelig ved den egne Lugt, som hæfter ved den og som gerne sammenlignes med Lugten af Hø, eller Agurker, eller Søplanter o. s. v. Farven er paa Ryggen og

Hovedets Overflade blegt søgrøn; paa Siderne, Bugen og det nederste af Hovedet sølv- og perlemoderglinsende i flere Ændringer, der minder om Sildens Glans. I Yngletiden faar den visse Hudvorter, saa at den bliver temmelig ru eller knubret, ligesom man ser det hos mange legende Karpearter og hos Hælten samt hos dennes Slægtninge. Halefinnen og Rygfinnen er mørke især ved Roden; de øvrige Finner hvide, til Dels dog med mørk Rand. I Munden har den store og skarpe Tænder og ikke alene i Over- og Underkæven, men ogsaa paa Tungen.

Da Smælten viser sig meget uens i Form, Størrelse og Farve, har man ment, at man kan skælné imellem to Arter, nemlig den lille og den store Smælt eller Havsmælten. Det er dog vistnok utvivlsomt, at alle de mange Former hører til den samme Art og kun skylder deres Ulighed til de forskellige Opholdssteder. De største Eksemplarer jeg har set, har jeg fra Frisenvold Laksegaard, hvor denne Fisk hvert Aar fra Slutningen af Marts viser sig en fjorten Dages Tid. De var godt 8 Tommer lange, medens de største Eksemplarer, jeg har kunnet faa f. Eks. fra Viborgs Omegn, kun var lidt over 4 Tommer. I Følge Yarrell ses der stundum Smælt paa det londonske Fiske-torv af 10—11 Tommers Længde.

Med Undtagelse af Yngletiden holder Smælten sig skjult paa Bunden, og den kommer først frem i Marts og April, i det den gaar fra Havet op ad Aaerne eller fra Dybden op til Søbredderne, hvor den afsætter sin Leg paa sandede Steder eller imellem de der voksende Planter. Det er paa disse Vandringer, at Fisken ved Nattetid fanges i saa store Masser, at de ikke alene er en velkommen Føde for Fattigfolk, men ogsaa indsamles af dem til Kreaturfoder, til Agn eller endog til Gødning. Smæltens Lugt fremkalder hos mange Mennesker Modbydelighed for den,

medens en Avtoritet som Cuvier netop roser Smælten som en udmærket Føde. Lugten er tit saa stærk, at den allerede mærkes i større Afstand fra Fangestedet; men den gaar imidlertid bort ved Ristning eller Stegning, hvad jeg kender af egen Erfaring, og Smælten smager da slet ikke daarligt; den kræver dog en Del Smør, da den er lidt tør. I Hamburg bages Smælten i store Pandekager, der yndes meget (»Stintfang«). Mærkelig nok kaldes Smælten flere Steder ved Viborg for Stint, og det ser ud til, at det er den lille Smælt, som faar dette Navn.

Smælten yngler her i Landet i Slutningen af April og f. Eks. i Viborg Søerne meget regelret fra den 21de April eller en af de følgende Dage. Omtrent ved Solnedgang stævner Flokken ind imod Land, og den søger da ikke ind efter langs Bunden, men følger Overfladen, hvortil den rimeligvis straks har hævet sig, saa snart den lettede sig fra Bunden. Ved stille Vejr ser man saa, at Vandets Overflade kruses, som om en let Vind rørte den, og det varer ikke længe, - før Stimen har naaet Bredden, hvor den søger op i enhver Grøft og i ethvert lille Vandløb. Fiskerne fanger nu i faa Timer Smælten i Tøndevis, i det de gaar ud i Vandet, øser den op med Briler og bærer den ind paa Bredden, hvor den samles i Bunker og efter faa Minuters Forløb dør. Saa snart Legetiden er til Ende, gaar Resten af Stimen ud igen til Dybet og viser sig ikke, førend det kommende Aar. Ja man ser end ikke en enkelt Smælt hele Aaret rundt.

Fra Sjælland kendes den kun fra Fure Sø; derimod er den almindeligere i Jylland, saaledes i Viborg Søerne og i Flynder Sø, i Silkeborg Søerne og Guden Aa, hvor den kaldes »Silding«.

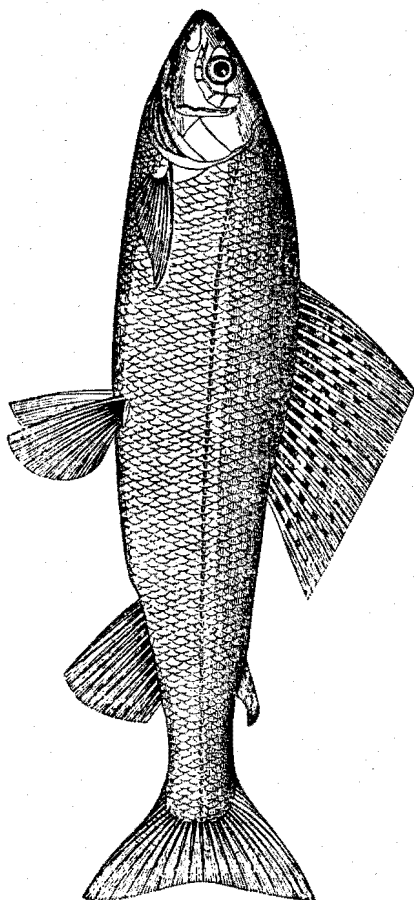

Fig. 135. Stallingen.

Smælten er ikke Maal for noget Fiskeri hos os undtagen i Legetiden, og den har i det hele ikke megen Vigtighed; men den burde vistnok indføres i de af vore Indsøer, hvor den mangler, da den er en udmærket Føde for andre Fiske. Især er den fortrinlig som Agn paa Aalekrogene.

Stallingen

udmærker sig frem for alle andre lakseartede Fiske ved en særdeles stor Rygfinne, der er meget smukt tegnet, i det den er marmoreret eller tavlet; desuden er Rygfinnen fiolet eller blaa-lig med temmelig store, mørkerøde Pletter imellem Straalerne paa den

forbindende Hud, der synes at smelte sammen og danne flere Længdebaand. Ryggen er graagrøn; Siderne og Bugen derimod sølvhvide. Lige fra Gællelaagets bagerste Rand til Halefinnens Rod har Kroppen et stort Tal smale, mørke Længdestriber. De parrede Finner er smudsig gulrøde; Fedtfinne, Halefinne og Gatfinne er fiolette. For Resten har hele Fisken en gulgrøn, iriserende Glans; men alle disse Farver ændrer sig meget efter Dyrets Alder, Opholdssted og Aarstiderne. Naturligvis er Parringsdragten den smukkeste.

Stallingen naar en Længde af 12—18 Tommer og kan veje omtrent 3—4 Pund. Naar den er tre Aar gammel, vejer den omkring et halvt Pund, og først da skal den være yngle-dygtig. Den findes i de fleste Floder i Mellemeuropa og holder især af friskt strømmende Vand, hvorfor den ogsaa findes i de fleste Vande, hvor Ørreden holder til. Stallingen foretrækker dog de Vande, som ikke længer er kolde nok for Ørreden. Bunden skal desuden være stenet eller gruset. Fisken staar mest nær ved store Sten, Rødder eller i dybe Strømhuller (Hulker).

Den er en meget graadig Fisk, og dens Føde er mest Insekter, Bløddyr, Orme og andre Fiskes Æg; af og til tager den ogsaa en lille Fisk. Den er derfor ikke nogen heldig Forøgelse af lukkede Vande, om den ogsaa kan trives i disse; dersom man da tillige vil holde andre Fiske i dem. Lige saa lidt bør den indføres i mindre Aaer, hvor der er Ørreder, ti i Ørredens Legetid har Stallingen god Tid til at jage omkring efter Æg og Yngel. Dens egen Legetid falder nemlig ligesom Smæltens om Foraaret og enten i Marts, April eller Maj.

I Danmark hører vistnok Stallingen til de sjældnere Fiske, og den findes kun i det sydlige og vestlige Jyllands Aaløb.

Nordligst har jeg iagttaget den ved Holstebro. Sikkert kender jeg den fra Skjernaa og dens vigtigste Tilløb, fra Varde Aa og fra Kongeaaen. I Følge Krøyer findes den iblandt andet i Vejen Aa, et Par Mil Vest for Kolding.

Saa snart Legetiden er til Ende, vender Stallingen fra de grusede Steder, hvor den lagde sin Rogn og Mælke, tilbage til de gamle Opholdssteder. Men før hen i August er den ikke tjenlig til Føde, og i den mellemliggende Tid gaar Fisken ogsaa kun sjældent paa Flue eller Krog. Sæsonen for dette Fiskeri falder derfor først hen i August og ender med December, efter hvilken Tid den atter fyldes med Rogn. Som vi har set, er Stallingen en meget smuk Fisk, der ingenlunde i saa Henseende staar tilbage for Ørreden, om den end ikke naar den i Livlighed og Modstandskraft. Den er dog alligevel nok værd at jage. Men da dens Kæft er meget skør, maa man være varsom, 'naar den er paa Krogen, og det er derfor rigtigst, at have en Kætser ved Haanden. Det er sjældent, at den tager naturlige eller kunstige Agnfiske; derimod kan den fanges ved Flue, Orm, kunstig Larve og Madiker. Man bruger altid den fineste Gut og meget smaa Kroge. Ellers gælder om Stallingfiskeriet omtrent alt, hvad oven for er sagt ved Ørredfiskeriet.

Fluefiskeriet drives, dersom man vil følge, hvad der er rigtigst, ti det kan ogsaa bruges til andre Tider, i August og varer til Udgangen af Oktober. Paa den Tid er Stallingen fedest og mest velsmagende og springer helst efter Fluen. Man kan vistnok ogsaa vente god Fangst senere paa Aaret; men der kræves da en heldig, mild Dag, og det lykkes da kun i Middagstimerne. Naar det bliver koldt, vil man i det hele have størst Udbytte i Timerne fra 12—3. Der kræves ved dette Fiskeri en endnu større Hurtighed og Øvelse end ved

Ørredfiskeriet, ti Stallingen iler i en Fart op til Overfladen for at gribe Byttet, som viser sig paa den. Man bruger de samme 3 Fluere, men meget smaa, som blev omtalt ved Ørredfiskeriet, og man vil vistnok ogsaa her finde, at man ikke naar videre med nogen af de andre talrige Fluere.

Da det imidlertid, som nævnt, ikke er en let Sag, at faa en Fisker til at rette sig efter andre end sig selv, og da det ikke kan ventes, at alle skulde ville opgive de mange smukke Smaafluere, som Industrien har kaldt til Live for at bruges ved Stallingfiskeriet, maa disse omtales lidt nærmere. Ligesom ved Ørredfiskeriet tilraades forskellige Arter til de ulige Aarstider, saaledes om

Foraaaret.	Sommeren.	Efteraaaret.
Redspinner.	Hofmannsfancy.	Whirling blue.
Marchbrown.	Orangefly.	Willow fly.

For at man kan gøre Regning paa god Fangst, maa man vælge en overtrukken Himmel, kort før eller efter Tordenregn, eller den første Dag, det klarer op, efter at det længe har været daarligt Vejr. Kølige Dage er altid bedre end varme, og ved klart Solskin er det aldeles uden Nytte, at ville glæde sig ved denne Adspredelse. For Resten er Stallingfiskeriet meget usikkert, og det kan godt hændes, at Stallingerne, efter at have bidt godt en halv eller en hel Time, pludseligt hører op og ikke den Dag griber mere efter Fluene.

Stallingen er ikke nær saa sky som Ørreden, og Fiskeren tvinges derfor heller ikke til at skjule sig. Den springer ogsaa hurtigt paa ny efter Fluene, naar denne fejledes i første Spring; men den griber den rigtignok da hurtigere og forsigtigere, saa

at man i Reglen kommer for sent med Slaget. I samme Øjeblik Fiskeren ser det gule Glimt af den springende Fisk, maa han slaa til, ti ellers kommer han for sent. Har man endelig ved et ikke for stærkt Slag faaet Fisken paa Krogen, maa man give den Tid til at blive træt, i det man passer paa at holde Linen stram. Fører man nemlig Fisken for tidligt hen til sig, det vil sige, medens den endnu er ved Kræfter, bliver den meget sky og gør alle Slags Forsøg paa at frigøre sig, hvilket ogsaa tit lykkes den. Har man gjort den træt, fører man den ind til Bredden og søger at lande den med Kætseren, som bringes ind under den.

Med **kunstig Larve** kan man fiske, naar Strømmen er for langsom til Fluefiskeri. De bedste kunstige Larver faas paa følgende Maade: En Stræng fin, farvet Gut bindes til en Krog (Nr. 10 eller Nr. 11), i det man lader Overbindingen med Silke naa lige til Krogens Bøjning. Dersom man bruger Nr. 11, som er det heldigste, bør man knibe et lille Stykke af Enden af Skaftet, da Larven ellers vil blive altfor lang og stor. Derpaa tager man et let Stykke gennemboret Bly, henimod en Tomme langt, og lægger det langs Krogens Skaft med den tungeste Ende imod Krogens Bøjning; det maa holdes saaledes, at det ligger fast paa sin Plads, medens man gør et Par Tværnit med sin Kniv for at faa Omviklingen til at sidde fast. Sluttelig bindes Blyet helt over med lyst, grønt Uldgarn, der omvikles et Par Gange med gul, ferniseret Silke. Det forbedrer Udseendet, dersom man lægger en lille Strimmel Straa ned ad hver Side under de gule Tværribber. Larvens Form vil iøvrigt ses af Billedet Fig. 137.

Naar man bruger denne kunstige Larve, kan man sætte 3—4 store Madiker paa Krogen, saa at de danner en Klump

og til Dels dækker Kroppen af Larven. Forfanget maa være $4\frac{1}{2}$ Alen langt og af fin og farvet Gut.

Man fisker med den kunstige Larve, i det man lader den synke, til den har naaet Bunden. Derpaa hæves den en Fod eller halvanden fra Bunden og sænkes igen. Strømmen vil i Almindelighed være saa stærk, at den sætter Flugt i Larven; men dersom Vandet er altfor roligt, kan man opnaa det samme ved at føre Stangen lidt til Siderne. Det er særdeles vigtigt, dersom man kan være helt sikker paa, at Larven rører ved Bunden, førend man drager den i Vejret, og for at hjælpe Øjet til at skønne rigtigt i saa Henseende, vil det være bedst, at have et lille flytteligt, hvidt Mærke paa Linen en Fod eller halvanden oven for det Punkt, som er det øverste, der altid bliver under Vandet. Dette

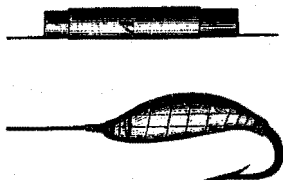

Fig. 136 og 137.

Mærke laves mest passende paa følgende Maade: Man skærer omtrent en halv Tomme af Posen paa en lille, hvid Fjær og et Stykke paa $\frac{3}{4}$ Tomme af Skaftet, netop tykt nok til at det kan passe i Posen, saaledes som Billedet Fig. 136 viser. Man maa naturligvis flytte Mærket efter Vandets Dybde.

I det man hæver Larven, vil man mærke, om der er Bid, og i saa Tilfælde giver man et lille Slag med Stangen. — Stallinger, der fanges ved Larver, er i Almindelighed dobbelt saa store som de, der fanges ved Fluere. Til dette Fiskeri er Maanederne September—December de bedste, og de bedste Tider er i Reglen rolige og milde Dage, der følger paa Frostnætter. Larvefiskeriet er i det hele aldrig rigtigt godt før efter

de første Frostnætter. Den bedste Tid paa Dagen er fra 8 Morgen til 4 Eftermiddag.

Stallingen smager bedst, naar den, efter at den er renset og skrabet, ristes over en god Kulild. Paa Siderne gøres der smaa Indsnit i Fisken omtrent i en Tommes Afstand fra hinanden, og Fisken indgnides med Peber og Salt og lidt finstødt Enebær. Tid efter anden drypper man smeltet Smør paa Fisken og steger den meget hurtigt, saa at Hovedet endnu viser sig lidt blodigt, efter at den er færdig. Naar Fisken anrettes, overdryppes den med Citronsalt.

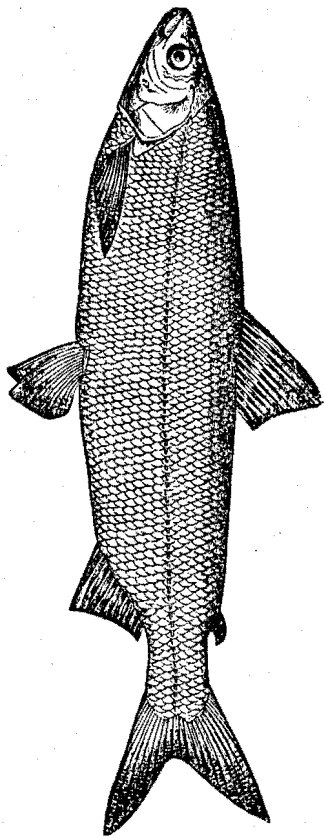

Fig. 138. Hælten.

Hælten

er en Laksefisk med temmelig store Skæl og med svage Tænder. Den er sølvglinsende uden Pletter og kommer derved til at minde om en eller anden Skalleart eller en Sild. »Farven«, siger Krøyer, »er paa Sider og Bug sølvglinsende, paa Ryggen og Hovedets Overflade mørkere, blyantsfarvet, til Dels olivenbrun;

Snuden sorteblaa. Alle Finnerne er mere eller mindre sortagtige især mod Spidserne. Hannen har flere Steder Navn af »Gælhælt«.

Hælten bliver et Par Pund tung; men dette retter sig en Del efter Opholdsstedet; ved Frisenvold Laksegaard har man haft Hælt paa over 5 Pd. Stykket. Naar Krøyer mener, at denne Fisk aldrig gaar ud i det salte Vand, og at dette skulde dræbe den, tager han fejl. Den fanges nemlig ikke sjældent i Limfjorden, hvor Vandet er saa salt, at Torsken og andre Saltvandsfiske fanges sammen med den. Den leger midt om Vinteren (i December og Januar) og gaar da op i Aerne.

Hælten fanges dels i flere Aaløb, som falder i Limfjorden, i Ringkøbingfjord og i alle Vestjyllands Aer samt i Randersfjord og dels i flere Indsøer, saa som i Glenstrup-, Klejtrup-, Rød-, Tjele-Sø, Krag-Sø paa Alheden, Stubbergaard-Sø, Vester-Vandet og Nors-Sø i Ty o. s. v.

Den er ikke Genstand for Lystfiskeri og fanges enten ved Vaad eller i Ørredgaarde, naar den vandrer i Legetiden.

Hælten anses i Almindelighed for en velsmagende Fisk, der i visse Egne af Jylland sættes meget højt. Den bruges ikke alene kogt, men ogsaa tørret og røget.

Snæbelen.

ligner meget Hælten og skælnes bedst fra denne ved dens forlængede Snudespids, som staar meget frem for an Underkæben. Den er langt sjældnere end Hælten og hidtil kun funden i de af vore Aere, som har Udløb i Stranden. En enkelt Gang er den fanget i Præstøfjord, og paa Fyn kendes den fra Slavis Aa (Th. Schiøtz). Legetiden er som Hæltens.

Den lille Maræne.

er ogsaa en Slags Hælt, men den bliver ikke større end en Sild, og Underkæven er længere end Overkæven. Paa Sjælland har vi den i Søthorup og Ulse Sø ved Bregentved, hvor den gaar under det forvanskede Navn »Mariner«, som enten hidrører fra det tyske »Maræne« eller fra det ligeledes tyske »Marinken«. I Jylland har jeg set den fra Fousing-. Hjul- og Silkeborg-Lang-Sø.

Mallen.

levede forhen i Sorø Søerne, og den er én Gang fanget i en Aa ved Køge, hvorhen Henrik Krøyer dog mener, at den er kommen fra Østersøen.

Mallens brede og flade Hoved med det vældige Gab, omgivet af to øvre og fire nedre Føletraade, adskiller den godt nok fra alle vore andre Fiske.

Man havde faaet den Tanke, at denne Fisk skulde være bleven indført af Munke til Sorø Søerne, og det var sagtens for at opfriske denne »historiske« Gærning, at man i 1880 lod indsætte en Del unge Maller i Sorø Sø. Hidtil har man intet mærket til dem, og det er meget usikkert, om man nogen Sinde ser dem paa ny. Langt rimeligere er det, at Mallen fra gamle Dage har levet i vore Vande, og at disse ikke længer passer for den, som for Resten heller ikke er værd at have.

Gedden,

denne graadige Røver, er saa godt kendt, at dens Ydre egentlig ikke trænger til nogen nærmere Omtale; ti dens krokodillignende, oventil flade Hoved med den brede Snude og dens langt tilbage-rykkede Rygfinne, der sidder nær ved Halefinnen lige over Gattfinnen, gør den let kendelig imellem alle vore andre Færskvandsfiske.

Gedden holder især af dybt Vand, som har en større Rand af Siv og Rør langs Bredderne. Mindst holder den af rent Kildevand. Den er meget dristig og graadig og kan med Rette kaldes de færske Vandes Haj. Den tager alle Fiske, som den kan overvælde, og den skaaner ikke en Gang sin egen Slægt, ligesom den ogsaa tager Ællinger, Mus og Frøer. Den bliver indtil et Par Lispund tung og et Par Alen lang; dens Alder skal kunne naa omtrent 40 Aar.

Den lurar paa sit Bytte bag Blade, Siv o. s. v., og overfalder det med Pilens Hurtighed, hvorfor sjældent noget undgaar den af det, som den overfalder. Farven ændrer sig med Vandet og Alderen, saa at den snart er grønlig, snart gullig, og det kræver derfor tit megen Øvelse at opdage den imellem Sivet eller Græsset.

Legetiden kan allerede falde tidligt paa Foraaret endog i Februar (Lyngby Sø), i Marts, i April ja endog endnu i Maj, (Gjerløv Herred). Derefter faar den Navn (Marts-, April-, Maj-Gedde). Æggene er meget talrige.

Gedden findes over alt her i Landet og ikke alene i det færske, men ogsaa i det salte Vand. Mærkeligt nok skal Gedderne i den lille Sø i Gribskov have blegrødt Kød ligesom Ørreder.

Man kan uden Skade fange Gedden til enhver Aarstid, og i mange Fiskevande gør man rettest i at efterstræbe de større til enhver Tid, da de tit hæmmer andre Fiskearters Formerelse. I Legetiden slaas den let med en Lyster eller et andet lignende Redskab. Desuden kan den i den Tid ogsaa snæres med en Løkke af Messingtraad eller af sammenslættede Hestehaar. Løkken fastgøres til en lang, stiv Stang og maa være temmelig vid. Den trækkes langsomt ind om Gedden

bag fra, indtil den staar om Brystfinnerne; der gøres da et rask Slag med Stangen op ad, hvorved Gedden slynges ud af Vandet.

Bundkrogen kan ogsaa godt bruges her og er meget sikker. Til Krog bruger man et Stykke stift Messing- eller Staaltraad, hvis to Ender files spidse, efter at Traaden er bøjet

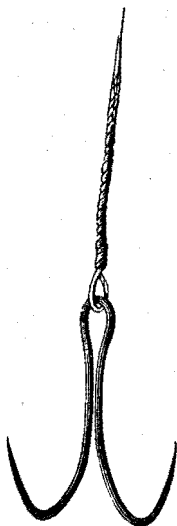

Fig. 139.

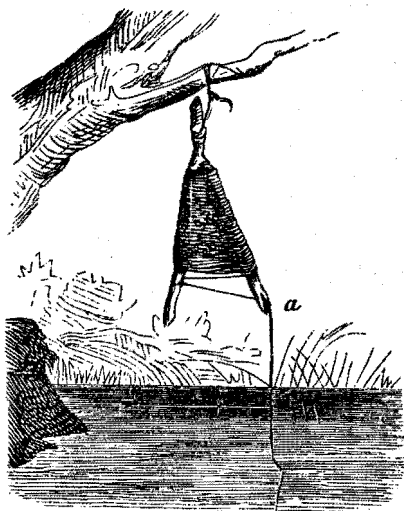

Fig. 140.

som Billedet Fig. 139 viser det. I denne Krog fastgøres derpaa en $1\frac{1}{2}$ Fod lang Messingtraad, hvis Led skal være 4 Tommer lange, og i Enden heraf fæstes en 40—50 Alen lang Snor, der opvikles tæt paa en Træbøjle, for at den ikke skal komme i Uorden, naar den trækkes ud. I Bøjle's ene Arm ved *a* Fig. 140 findes en lille Spalte, hvori Snoren klæm-

mes fast, saa at den ikke kan løbe ud af sig selv, og hvorved Agnfisken holdes paa Stedet. Gribes denne derimod af Gedden, saa trækkes Snoren los og løber ud med den. Bøjlen fastgøres naturligvis paa en passende Maade, saa at den hænger fuldstændig frit.

Til Agnfisk tager man f. Eks. en 4—5 Tommer lang Skalle, som, naar den sættes levende paa Krogen og med den nødvendige Hurtighed og Forsigtighed, kan holde sig levende flere Dage igennem. Man ridser, som vist i Fig. 141, et lille Hul i Huden paa Agnfisken ved *a* og *b* og stikker det første Led af Messingtraaden ind ved *b*, saa at det kommer frem ved *a*. Derpaa hægter man Krogen fast og trækker Messingtraaden tilbage, saa at der ved *a* kun ses de to Spidser af Krogen. Agnfisken bringes dernæst ud i Vandet, hvor man venter, at Gedder

holder til, og man giver nu ikke Agnfisken længere Line end 2 Fod under Vandet. Naar en forbisvømmende Gedde opdager

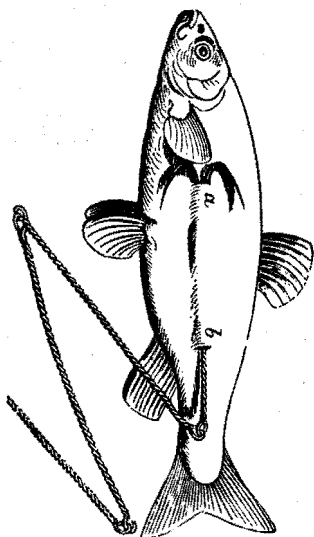

Fig. 141. Agnfisk for Gedde.

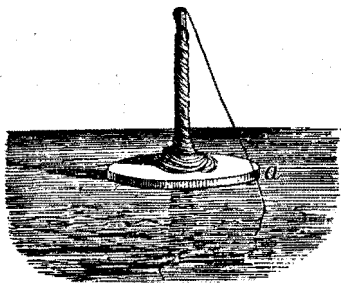

Fig. 142. En Geddebrik.

Agnfisken, der er i stadig Uro, griber den fat med saadan Voldsomhed, at Snoren tit glider med, indtil Gedden kommer til et Sted, hvor den staar stille og da sluger Agnfisken saaledes, at dennes Hoved gaar først ned. Derfor maa Krogens Spidser vise bagud, og derfor bør Linen være saa lang, for at Gedden kan sluge Agnfisken uden at ane Svig. Naar Agnfisken er slugt, kan Krogen ikke paa ny frigøres, før end man har skaaret Gedden op. Man kan, naar man vil holde Gedden levende i nogle Dage, skære Snoren over og lade Krogen blive siddende i Gedden. Men dette er fælt Dyrplageri. Paa Indsøer kan man fastgøre dette Redskab paa en luftfyldt Okse- eller Svineblære eller paa et Stykke Træ, en Brik, som Billedet Fig. 142 viser det. Brikken flyder med opret staaende Stay, paa hvilken Snoren er skudt op og klæmt fast i en Spalte ved *a*. Saa snart Gedden griber Agnfisken, trækker den Brikkens Stav ned efter, og Linen løber da af uden Modstand. Ved Hjælp af en Baad opsøger man Brikken, der angiver, hvor hen Gedden er flygtet. Er Søen dyb, sænker man Agnfisken til dens halve Dybde.

Om Vinteren kan man hugge Huller i Isen og igennem disse anbringe Bundkroge. Fisken lokkes nemlig til, for at komme til Vand, der staar i Samkvem med den friske Luft.

Ved Aarhus bruger man til Geddefiskeri (for Resten ogsaa til Aborre og Aal) et Redskab, som kaldes **Boje**. Da det i flere Henseender har udmærkede Egenskaber, bør det kendes i videre Krese. Til Bøje tages et, mindst en halv Alen langt, Træstykke, fordi større Fiske ellers let trækker det under Vandet. I dets ene Ende fæstes en Snor med en Sten f. Eks. en hel eller en halv Mursten, ved hvis Hjælp Træstykket ligger for Anker. I den anden Ende af Træstykket fæstes Snoren; men dette kan ske paa to Maader. Der kan saaledes

fra Bøjen udgaa en Snor af $1\frac{1}{3}$ —2 Favnes Længde med flere mindre Stykker Kork, som holder Snøren oppe. Det sidste af disse Korkstykker maa være saa stort, at Agnfisken ikke kan trække det under Vandet. Fra dette udgaar den egentlige Snøre, hvis nederste Del, Kingsen, har en Dobbeltkrog. Kingsen er et Kvarter lang, og hele Snøren maa være saa lang, at Dobbeltkrogen hænger omtrent en halv Alen fra Bunden. Den anden Maade afviger kun derved fra den nylig omtalte, at en Del af Snøren er rullet op paa en Bøjle af Spansk-rør eller paa en tynd, bøjet Kvist, i hvis ene Ende der er et Hak; Snøren klæmmes ind i Hakket, naar man har sænket den tilstrækkeligt. Er Bøjlen frigjort, er det Tegn paa, at der er eller har været en Fisk ved Krogen.

Man kan bruge Bøjen til enhver Aarstid, naar man kun kan faa levende Agnfiske. Bøjlerne stilles helst uden for Rør eller Siv, og naar det er Blæst, kan man i Almindelighed være vis paa, at gøre god Fangst af Gedde, i det disse Fiske da paa Grund af Rørenes Slingren søger ud i det aabne Vand.

Paa Sjælland (f. Eks. ved Sorø) bruger man et lignende Redskab, nemlig den saakaldte »Dukke«.—Man tager dertil 4—5 Stk. tykke og tørrede Flæg, omtrent 14—15 Tommer lange, bøjer dem sammen, saaledes at de afskaarne Ender staar lige, og danner derefter med en smækker, men stærk Snor, ved at binde denne flere Gange omkring Flægene, et Hoved af de ombøjede Ender, hvorved Dukken omtrent faar Udseende af en Fjærbolt. Snøren udgaar fra Ombindingen, og man giver den en Længde, der ikke overstiger Søens største Dybde.

Naar man vil bruge Dukken, udmaaler man først Stedets Dybde og tager saa meget ind af Snøren, at Agnfisken kom-

mer til at staa i en passende Højde fra Bunden (ved Aalefangst omtrent 6—8 Tommer). Den indtagne Del af Snøren vindes derpaa omkring Dukkens modsatte Ende, indtil man naar det udmaalte Sted paa Snøren, som da sættes fast ved den sidste Tørn af Omvindingen, men dog kun saaledes, at et let Ryk atter kan gøre den fri.

Dukker lægges ud i én Linje paa Søen med en Afstand af 3 Favne imellem hver; de lægges ikke for Anker, men kan drive frit for Vinden. Stille Vejr eller i alt Fald en let Vind maa foretrækkes, da stærk Blæst fører dem for haardt imod Rør og Grøde og gør dem uklare.

Dragfiskeriet med død Fisk som Agn er langt mere dræbende end enhver anden Fremgangsmaade til Geddefiskeri, ligesom det uimodsigeligt overgaar alle i Tiltrækning og i den Færdighed, som kræves for at naa et fuldstændigt godt Udfald. Det vil vistnok kunne hænde, at en levende Agnfisk kan dræbe flere Fiske eller at Bredden er saa tilvokset med Planter, at den er utilgængelig for alt undtagen en kunstig Fisk, men dette er dog sjældent, og man kan godt regne, at Dragfiskeriet vil bringe 3 Fiske for hver 2 Fiske, der fanges ved andre almindeligt brugte Fremgangsmaader. Dette skyldes flere Aarsager: den tilsyneladende saarede Fisks tillokkende Indvirkning paa den stadig efter Rov lurende Geddes Appetit, Krogenes Fastgriben ved Agnens Omdrejen og endelig, men ikke mindst, det store Vandrum, der kan overfiskes i en vis Tid. Føjer man nu hertil, at Dragfiskeriet næsten kan bruges over alt og til enhver Tid, maa man tilstaa, at det fuldkomment retfærdiggør den høje Anseelse, hvori det staar hos Nutidens Fiskere.

Krogene spiller naturligvis en temmelig stor Rolle; er de for smaa, undflyr Gedden sandsynligvis, naar den gribes af

dem, og er de alt for store, vil Agnfisken ikke dreje sig i Vandet.

Pennells, allerede ved Fangsten af Ørred omtalte Krog-system, har han yderligere udviklet i Anledning af Geddefiske-riet. Forskellen ligger mest i Stoppekrogen *a* (Fig. 143), i Tvekrogen *b* og i de løst hængende Trekroge, som, ved at man knytter Forløberen til det forlængede Forfang, der udgør lige-som Redskabets Midtakse, bringes til at staa frit ned (Fig. 144, *B A D*). Efter Krogstørrelsen, man ønsker at bruge, retter man følgelig Agnfiskens Størrelse (4—8 Tommer). For Resten er det et stort Spørgsmaal, om virkelig disse meget sammensatte Krog-systemer til syvende og sidst er meget andet end Løjer og Langkaal. De mange Krogspidser, de »flyvende« Trekroge osv. gør Redskabet brydsomt at bruge i nogenlunde planterige Vande, fremkalder megen Hildning, og, naar der endelig fanges, er det et Spørgsmaal, om denne Medekunst er saa fin, som den, der nøjes med de simpleste Midler.

Naar man sætter Agnfisken paa, fæster man først Halekrogen, i det man sætter Spidsen ind i Fiskens Sidelinje nær ved Halen og lader den trænge igennem den yderste kødfulde Del af denne, hvorved man lader den komme ud saa nær ved Halefinnens Rod som muligt. Dernæst fastgør man den lille, modsat vendte, Krog saaledes, at Fiskens Hale næsten bøjes under en ret Vinkel. Til sidst sætter man endelig Kævekrogen igennem Fiskens Kæver, i det man altid sætter den først igennem Overkæven, dersom det er en Grundling, og ellers igennem Underkæven. Dette er meget vigtigt, for at man kan sikre sig en virkelig god Omdrejning af Fisken. De frithængende, tredobbelte Kroge maa paa ingen Maade sættes fast i Fisken, men skal hænge løst. Agnfiskens forreste Del bør sidde helt lige, og man

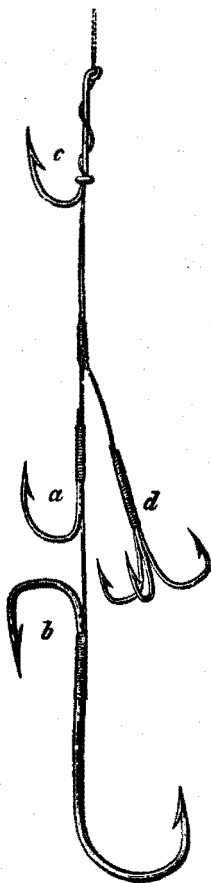

Fig. 143.

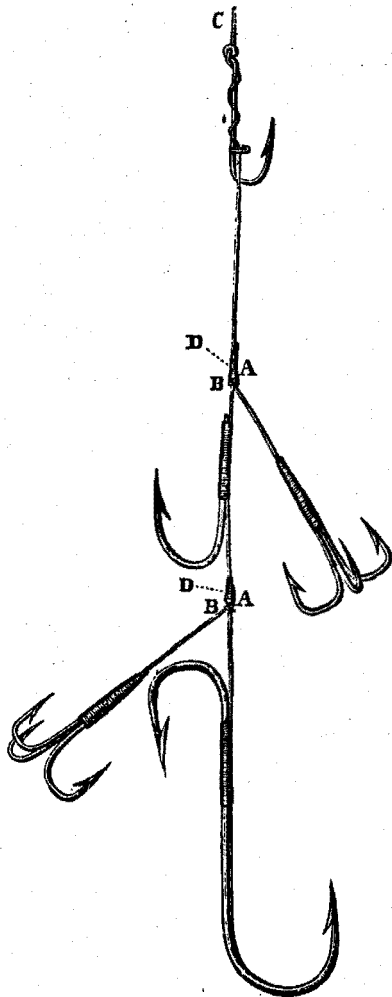

Fig. 144.

Pennells System for Geddekroge med død Agnfisk.

maa nøje passe, at Gimpen eller Gutten slutter tæt nok til at forebygge ethvert Tryk imod Agnfiskens Kæver, og dog ikke saa tæt, at dens Krop i nogen Maade bøjes. Passer man ikke dette, vil Fisken ikke dreje sig.

Redskabet maa naturligvis laves saaledes, at det forener den højeste Grad af Finhed med den nødvendige Styrke. Gimpen bør altid være farvet. — Materialet til den tredobbelte Krogs korte Line skal til en vis Grad være stift og elastisk, saa at Krogen kan staa godt ud fra Agnfisken. Uden denne Forholdsregel kan der ikke være nogen Sikkerhed for, at man kan fange en Fisk. Almindelig Gimp opfylder meget godt dette Krav, naar den er sej og stiv; men har den været brugt en kort Tid, forringes dens Fangeævne. For at faa den tredobbelte Krog til at staa godt ud, kan man binde dens Line om Hovedlinen i en Halvknude, før man overbinder. Forfanget bør enten laves af farvet Gimp eller af enkelt Gut. Bedst sammensættes det af 5—6 Længder saa stærk og farvet Gut, som man kan faa — 2 oven for Blyet og 3 neden for, og et saadant Forfang vil da, naar det er ordentligt bundet, kunne holde selv en Gedde paa 20 Pund. Stangen kan bedst være en almindelig Ørredstang. Kræves der større Styrke eller Stivhed, maa Skafstykke være massivt, og desuden maa man have en eller to kortere Spids. Er Stangen under 13 Fod lang, gør man bedst i at vælge Ask, Hickory eller Greenhart; er Længden større, bør man give Bambus Fortrinet. Bruger man meget store, levende Agnfiske, maa man have en kort Spids.

Naar Stang og Line er i Orden, og naar Agnen hænger omtrent tre Alen fra Stangens Spids, vinder man saa megen Line fra Hjulet, som man mener, at man kan føre, i det man lader den falde i en Kres ved sin Fod. Derpaa giver man Agnen

en eller to pendullignende Svingninger, slynger den kraftigt frem i den Retning, i hvilken man vil have den bragt, og slipper til samme Tid Linen los, saa at Agnen løber helt ud. Efter at man nu i Forhold til Vandets Dybde har givet Agnfisken et Par Minuter til at synke imod Bunden, sænker man Stangens Spids til omtrent en Fod fra Overfladen og holder den omtrent under en ret Vinkel med Linen. Endelig drages Linen ind med den venstre Haand, i det man fører Stangen tilbage imellem hvert Drag. Stangen føres saaledes, for at hindre Agnfisken i at komme i Ro, medens den venstre Haand laver sig til et nyt Drag. For at kunne udføre dette tilfredsstillende, er det rigtigst, lige som naar man slaar ud, at holde Stangen fast med den højre Haand netop neden for den nederste Ring, i det man samtidig støtter den tykke Ende af Stangen imod Laaret. Naar man 'drager fra en Pram eller Baad, kan man gøre sin Stilling magelig ved at sætte den højre Fod paa Rælingen og ved til Dels at støtte Albuen og Stangen imod Knæet. Dragenes Længde og Hurtighed maa naturligvis rette sig efter Vandets Dybde, Agnfisken og andre Omstændigheder. Men naar man sørger for at føre den venstre Haand godt tilbage, vil et passende Middeltal være omtrent 40 Drag i Minutet. Et Udkast for hver tre Alen af Strømmen, man fisker over, vil i Almindelighed være fordelagtigst. Agnfisken tages ikke ud af Vandet, før end den er helt inde ved Bredden eller ved Siden af Baaden, fordi det ikke er ualmindeligt, at en Fisk, som muligvis har fulgt efter den, griber til i det sidste Øjeblik, naar det synes den, at Byttet ellers vil gaa tabt.

De mest øvede Fiskere er uenige om Retningen, hvori Agnfisken skal kastes ud. I stillestaaende Vand kan der naturligvis kun være Tale om at kaste ud, hvor det er sandsynligst,

at der er Fiske; men i Aær og andre Strømme er Sagen en anden, og man foretrækker da enten at kaste ud tværs over Strømmen eller ned med den. Som i saa mange andre Tilfælde ligger vistnok Sandheden midtvejs, og man skal derfor hverken gøre det ene eller det andet, men derimod drage efter de to nævnte Retningers Diagonal. Da Fisken i varmt Vejr holder sig nær ved Overfladen og i koldt Vejr derimod nær ved Bunden, bør man derefter afgøre, til hvilken Dybde man vil arbejde med Agnfisken.

Et endnu vigtigere Spørgsmaal gælder det Øjeblik, man skal trække til sig: skal det ske i det samme, at Fisken bider, eller skal man give den Tid til at sluge Agnfisken helt? Det er vor Mening, at man straks skal slaa til, saa snart man føler, at Gedden griber Fisken. Gedden viser nemlig lige som mange andre Rovfiske en stor Ulyst til at slippe det Bytte, den én Gang har faaet fat i. Det gaar den i saa Henseende paa samme Maade som Hundestejlen, der vil være kendt for mange fra deres første Forsøg som Fiskere, da de nøjedes med at binde en Regnorm fast til en Traad; saa snart Hundestejlen bed sig fast i Ormen, kunde man straks hale den op af Vandet. Gedden kan godt løbe langt ud med Agnfisken, uden at den derfor er saaret af en Krog, og man gør altsaa bedst i straks at trække haardt og rask til, indtil man mærker, at Fisken virkelig er paa Krogen. I Reglen har man ikke Tid til at afgøre, i hvilken Retning man bør trække til sig; i Almindelighed er det derfor sikrest altid at trække lige op.

Dersom Gedden løber sig fast imellem Planter, bør man øjeblikkeligt stramme Linen saa haardt, som den og Stangen kan taale det, ti derved vil Linen i Almindelighed virke som en Kniv og skære sig igennem med Fisken. Sætter Linen sig der-

imod saa fast, at den ikke kommer til at følge med Fisken, men stiller sig under en Vinkel med Hindringen, mister man al Magt over Gedden.

Efter at man har bragt den fangede Gedde til Land, kan man enten gribe den i Øjnene eller i Gælleaabningerne, hvad dog ikke er et sikkert Greb; derimod er det muligvis heldigere at gribe den tæt bag Brystfinnerne og hurtigt smide den op paa Bredden. Allerbedst er det imidlertid for større Fiske at have en Fangkrog, da en Kætses Masker altfor let faar fat i Redskabets mange Kroge.

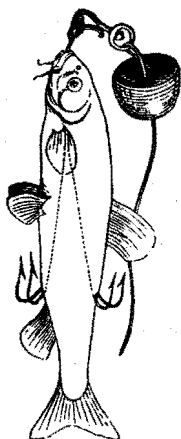

Fig. 145.

En meget god Maade at agne med døde Fiske er følgende: Man bruger to lige lange med Dobbeltkroge forsynede Stykker Gimp, der hver har sin Løkke. Med Agnnaalen gennemstikkes derpaa Agnfisken i Ryggen, og Løkken drages ud af Gabet paa den. Den anden Krog sættes fast i Bugen, og dens Løkke drages ligeledes ud af Agnfiskens Gab. Begge Løkker hænges derpaa i en Svirvel. Agnfisken maa ikke være meget over 5 Tommer lang, og over Svirvelen hænger man en halv, udhulet Bøsseskugle som Lod (Fig. 145). Med denne Slags Redskab kan man

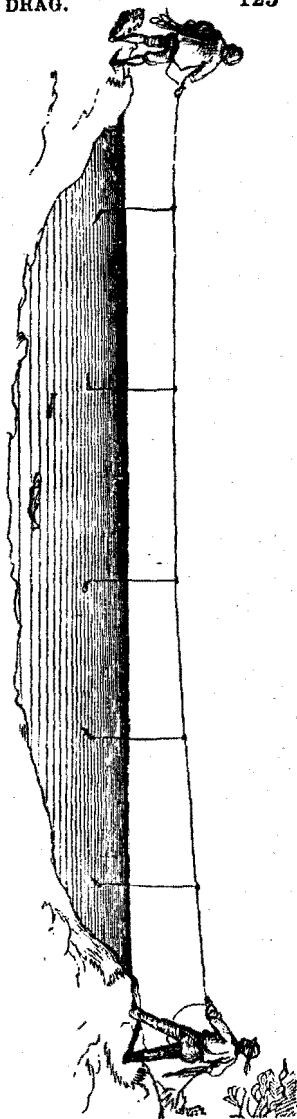
enten bruge Stang eller en lang Line, som vist i Fig. 146, og da enten fra Bredden eller fra Baade paa Søen. Sker Fiskeriet fra Baade, maa Linen være meget lang (over 100 Favne) og i visse Afstande have et Stykke cylindrisk Bly, der fæstes til Linen med Træ, for at det ikke skal forskyde sig; desuden anbringer man ogsaa flere Svirvler. Den nederste Vægt maa om-

trent være dobbelt saa tung som enhver af de andre, for at Agnfisken ikke skal indvikle sig i Linen. Samtlige Blystykkers Vægt kan udstrækkes indtil 1 Pund, og hele Apparatet med enkelt Fisk ser ud som paa omstaaende Tegning. (Fig. 147).

Men Linen vilde, uagtet de 2—3 Svirvler, som den har, sno sig i Baaden, især naar den først bliver vaad, og man samler den derfor op paa en Vinde (Fig. 148), som Fiskeren holder i Haanden, eller paa en Rulle (Fig. 149), som langt bedre kan sættes fast i Baadens Ræling. Denne Rulle kan ogsaa bruges i meget hurtigt løbende Strømme til flere Slags Fiske, i det man kaster Agnfisken langt ud i Strømmen og lader den drive af Sted med den.

Den bedste Agnfisk er i enhver Henseende en Grundling. Men i plumret Vand eller i meget mørkt Vejr kan man ogsaa bruge en Løje eller en lille Skalle, som man naturlig-

Fig. 146. Geddefiskeri med flere Agnfiske.

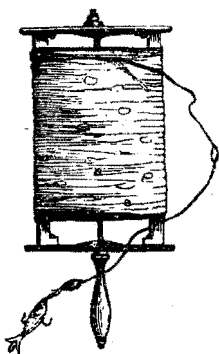

Fig. 148.

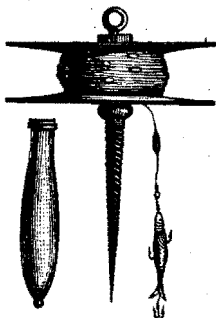

Fig. 149.

Fig. 147.

vis ogsaa nøjes med, hvor man ikke kan faa Grundlinger. For Resten kan man ogsaa bruge en lille Karusse eller en Hork, hvis Pigfinner man har afklippet. Som almindelig Regel kan man opstille, at det altid er godt, at have en lille Agnfisk, naar Vandet er lavt og klart, og en større, naar det er højt.

Der er for Resten endnu en Agnfisk for Gedden, som anbefales meget af Pennell, og som det er vel værd at lægge Mærke til, nemlig Aalen. Man har fundet, at Gedden foretrækker Aalen for enhver anden Fisk eller Føde. En hel 8—9 Tommer lang Aal er en fortrinlig Agnfisk, og den kan bruges paa det almindelige Drag-Redskab. Men paa Grund af, at Kæften, efter kun at være brugt i kort Tid, rives ud, er den hele Aal mindre brugbar end Halen alene, hvoraf man laver en Agn, der aldrig river ud. Man kan endog fiske med en saadan Agn i to Dage, tage mange Fiske hver Dag, og Agnen er

dog endnu brugelig. Dette hidrører fra den fuldvoksne Aals seje Skind, hvori Geddens Tænder trænger lidt eller slet ikke ind.

Fig. 150 viser, hvorledes Aalehalen tjener som Agn. Man bruger en temmelig stor Krog (omtrent dobbelt saa stor som Tegningen viser), der er bundet paa stærk Lakse-Gut med et gennemboret Hagl presset tæt ind paa Enden af Krogens Skaft. Haglet hjælper til at danne et Hoved paa Agnen og hindrer den desuden i at glide op og ned. Naar man vil lave Agnen til, tager man en 16—18 Tommer lang Aal og trækker Huden af den indtil omtrent 4 Tommer fra Halen, hvor man da skærer den flaaede Aal over. Derpaa klipper man med en Saks den halve Del af den afkrængede Hud fra og fører nu Krogen ned igennem Kødet af det overskaarne Stykke Aal, i det man skyder Aalestumpen paa Krogen, som om det var en Regnorm, indtil Spidsen viser sig 1—1½ Tomme fra Halens Ende. Agnen vil da have en Bøjning, som det ses af Fig. 150. Derpaa krænger man paa ny det løse Skind tilbage, og med stærk, vokset Silke binder man det tæt omkring Haglet; endelig krænger man det ned igen og syr dets fri Del fast ved Hjælp af en Naal og med stærk, vokset Silke eller Traad. Agnen er da færdig. Det vil forbedre Agnens Form, dersom man med en Pennekniv udskærer omtrent $\frac{1}{4}$ Tomme af Rygbenet, hvor Haglet skal sidde. Aaleskindet, hvormed største Delen af Krogen

Fig. 150.

er da færdig. Det vil forbedre Agnens Form, dersom man med en Pennekniv udskærer omtrent $\frac{1}{4}$ Tomme af Rygbenet, hvor Haglet skal sidde. Aaleskindet, hvormed største Delen af Krogen

er dækket, har en lysblaa Farve, som synes særligt at tiltale Gedden, og Aaleskindet er desuden meget stærkt, saa at det kan holde længe ud. Det er heldigst, om den Aal, man vil bruge, har ligget 2—3 Uger eller endog længere i meget tørt, grovt Salt, hvilket baade gør Skindet stærkere og tillige mere blaat; men man kan ogsaa godt bruge færsk Aal. Saltet Aal maa man udvande nogle Timer før Brugen, for at den kan blive fyldigere og smidigere. Da der til det nu omtalte Arbejde kræves lidt Fingernæmhed, vil man gøre bedst i at have Agnen rede, før end man drager ud paa Fiskeri.

Aalehalen kan man ogsaa med Fordel bruge ved Ørredfiskeriet; men Krogen er da kun halvt saa stor som ved Geddefangsten. Paa Grund af den store Geddekrog er det nødvendigt, at have en frit hængende, tredobbelt Krog, for yderligere at sikre Fangsten.

Fig. 151.

Hele den fuldstændige Aaleagn er passende omtrent 7 Tommer lang. Krogen bør være Nr. 20, der er $3\frac{1}{2}$ Tomme lang i Skaftet eller altsaa det halve af hele Agnen. Ved mindre Agn bør man bruge noget mindre Kroege, i det man stedse holder det samme Forhold imellem Længden af Krogen og Agnen, hvilket er vigtigt for at man kan sikre sig en god Dag. Den løse, tredobbelte Krog for den største Agn skal være Nr. 10 eller 11; Linen, hvortil den er fastgjort, skal være af stærk Gimp og hele Længden af Krog og Gimp tilsammen omtrent $2\frac{1}{3}$ Tomme, som Tegningen (Fig. 151) viser det. Gimpen bør ende med en lille Løkke, og den løse, tredobbelte Krog maa fæstes saaledes til Agnen: naar Agnen er dannet, som oven for

vist, gør man nær ved Midten, paa Siden af det kunstige Hoved, en lille Flænge i den krængede Hud, trækker Gimpens Løkke op igennem dette Hul α under det krængede Skind og bringer den ud igennem et andet Hul, som man har gjort for til paa Agnen nær ved Hovedlinen; der trækkes igennem Løkken.

Man bruger ogsaa kunstigt eftergjorte Agnfiske, som lokker Gedden ved deres livlige, glinsende Farver. De er i Almindelighed af Læder, Guttaperka, Metal eller Glas og har en Halefinne af Horn, som skal fremkalde Agnens Omdrejning i Vandet. Den frithængende Krog ved Halen er imidlertid den vigtigste; foruden den er der to lignende, der udgaar fra Kroppens Midte. Gedden er mindre sky end Ørreden og sluger tit, naar den er sulten, hele Agnen og fanges derved af Krogene; men den maa hurtigst muligt trækkes ind i Baaden. Da kunstig Agn ved Geddefiskeriet staar langt tilbage for naturlig, bør den kun tages i Brug, naar man ikke kan faa andet.

Til Dragfiskeriet har man ogsaa i høj Grad anbefalet **Skebladet** eller **Blinken**. Man bruger enten et meget større Skeblad med en eneste og stor, fast Krog eller ogsaa et mindre Skeblad med flere løst hængende Trekroge. Indvendig er Skeen gerne forgyldt eller rødmalet og udvendig forsølvet. Den fastgøres i en Svirvel og bør skinne godt; men naar den har været brugt nogen Tid i et Fiskevand, mister den sin Tiltrækningskraft.

Dragfiskeriet drives i Reglen med mest Fordel fra Juni til Marts d. v. s. netop i den Tid, da Gedden bør fanges. Hverken Vejr eller Vand kan for Resten forudsige, om det vil blive en god Fiskedag for Gedder. I meget koldt Vejr skal det ikke være godt at fiske, fordi Gedderne synes at blixe dørske i Kulden; kun naar Agnfisken er levende, er der da

nogen Udsigt, men den slaar sjælden til. Er der smæltet Sne i Vandet, vil det altid være uheldigt, hvor lidt det end er, og dette gælder ikke alene om Geddefiskeriet, men ogsaa for ethvert andet Fiskeri. Især ved Dragfiskeriet synes en god Brise at være heldig for Geddefangst, og dette uden Hensyn til Vindhjørnet. Gedden holder sig mest til et roligt Sted, hvor der er mange Planter og gruset eller sandet Bund. I Nærheden af Rør og Aakander, i Bugter eller i Mundingerne af Aaerne, hvor Smaafiske holder til, findes Gedden, især naar Strømmen ikke er for stærk.

Levende Agnfiske. Det kommer særligt an paa 1) at Krogene sidder saaledes, at der er mest Udsigt til at de kan gribe fat, naar Agnfisken ligger paatværs i Geddens Mund, 2) at Agn-

Fig. 152.

fiskens Kæft ikke paa nogen Maade ødelægges og 3) at Agnfisken næsten faar en vandret Stilling, naar den sidder paa Krogen, og at den snarere har Hovedet vendt ned ad end op efter, hvorved hindres, at Fisken hæver sig til Overfladen. Naar man sætter Agnfisken paa Krogen, puttes Gimpen ved Hjælp af Agnnaalen (Fig. 152) ind under et bredt Stykke af Huden og trækkes igennem, indtil Skaftet af den lille Krog er bragt tæt op til Agnfiskens Side under Huden; derved holdes den store, løse, tredobbelte Krog i en passende Afstand og i dens rette Stilling under Agnfiskens Skulder. Den bedste Agnnaal har ovenstaaende Form.

Det er af megen Vigtighed, at det rette Forhold imellem Krogene og Agnfisken er nøje afpasset, thi derved sikrer man

Redskabets Dræbeævne. Agnfisken er en lille Skalle eller en Karusse. Naar man fæster Gimpen under en Strimmel af Huden, lever Agnfisken meget længer og holder sig længer livlig, end naar man sætter den enkelte Krog igennem dens Kæver. Desuden er det ogsaa en langt mindre barbarisk Fremgangsmaade.

Krogene skal fæstes paa omtrent $1\frac{1}{2}$ Fod fin, farvet Gimp med en Løkke i den anden Ende, som mest passende kan fæstes til den øvre Del af Redskabet ved Hjælp af en Svirvel, der ogsaa vil holde Loddet paa dets Plads. Et baadformet eller tendannet Lod er nettere og ses mindre i Vandet end et af den almindelige Kugleform, og det maa derfor foretrækkes. Baade Flaadet og Loddet skal være mørkegrønne eller have Træfarve. Grøn Segllakfarve vil være mest passende.

I Stedet for et stort Flaad vil det være godt at bruge flere mindre f. Eks. 4—5, der sættes paa Linen i en Afstand af en Fod eller saa fra hverandre; man bruger dertil Korkkugler, som er ferniseret grønne, og som skifter i Størrelse, i det de endog kan være saa store som et Dueæg. Disse Korkkugler har den Fordel, at naar Agnfisken rører sig, giver de efter og tillader den at strejfe over et meget større Rum og mere skiftende Dybder, end Tilfældet er med det store Flaad, der tillige lettere ses af Fisken og lettere sætter sig fast i Grøde o. s. v., end de mindre. Korken nærmest Agnfisken skal netop kunne bære denne oppe og ikke mere. Saa snart man opdager, at en Gedde griber fat, trækker man stærkt til og gentager Trækket, indtil man mærker en voldsom Modstand.

Hvad Slags Fiske man skal vælge til levende Agn, afhænger for en Del af Vandets Gennemsigtighed. Naar det er meget klart, vil en Grundling almindeligt findes at være bedst, og i

enkelte Tilfælde vil ogsaa en Elritse med et lille Flaad og en enkelt Krog, anbragt igennem dens Overmund eller Ryg, tit kunne bruges med Fordel. Større Fiske og med mere skinnende Skæl skal bruges, naar Vandet staar højt og er grumset. En Skalle af Mellemstørrelse (4—5 Tom. lang) eller endnu bedre en Løje eller Hvidskalle er rimeligvis de bedste Agnfiske i uklart Vand, da deres Skæl er særligt skinnende, og fordi de tillige er ret sejlivede. Hvor Gedderne har rigelig Føde, tilraades almindeligt en levende Guldfisk, unge Karper eller Karusser. De sidste bør dog ikke være altfor høje, og derfor er den saakaldte Damkarusse bedst.

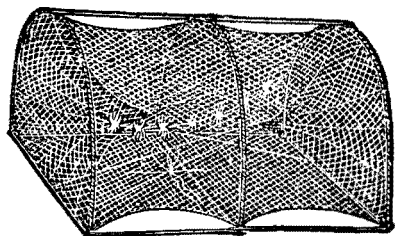

Fig. 153. En Kasteruse.

Enten man bruger den ene eller den anden Slags Agnfiske, sættes Krogen i dem saa tæt ved Rygfinnen som muligt og lige under denne, dersom man da ikke bruger én af de andre helt forskellige Fremgangsmaader til at fæste

Agnen, der er omtalt oven for. Ved dagligdags Geddefiskeri er Afstanden imellem Krog og Flaad en Alen.

For at holde Agnfisken levende kan man medføre en lille Kasteruse, som Fig. 153, der let kan foldes sammen. Vil man gæmme Fiske til Agn i nogen Tid, er det dybe Fiskegæmme, som Fig. 154 viser, langt bedre end et Hyttefad, hvori Fiskene gjerne saares og gaar til.

I varmt Vejr og almindeligt hele Sommeren om, skal Agnfisken omtrent svømme midt imellem Overfladen og Bunden; i koldt Vejr og om Vinteren holdes den derimod en Tredjedel fra

Bunden, ti saaledes staar Fisken omtrent til disse Tider. Man bør ikke lade Agnfisken være for længe paa et Sted, men man skal enten lade Strømmen tage den, eller ogsaa skal man flytte den ved Stangens Hjælp. Dør Fisken, bør man skifte den og ikke spille Tiden med at holde en død Fisk paa Krogen. Hele Aaret om er i Almindelighed den levende Fisk mere dræbende i Damme og i andre Smaavande end anden Agn, og undertiden tager Gedderne i visse Vande kun levende Agn. Under almindelige Omstændigheder er den levende Agnfisk mest dræbende om Efteraaret, naar Vandet staar højt og er uklart.

Der omtales endnu et Slags Agn for Gedde, som vi skal dvæle ved, ikke fordi vi har prøvet den eller nogen Sinde vil prøve den; men egentlig kun for at godtgøre, at man ved Fiskeriet ikke skyr selv det værste Dyrplageri, naar man kun kan have god »sport«. Den omtalte Agn er en levende Mus, der fastgøres ved en ikke meget stor, dobbelt Krog paa Gimp;

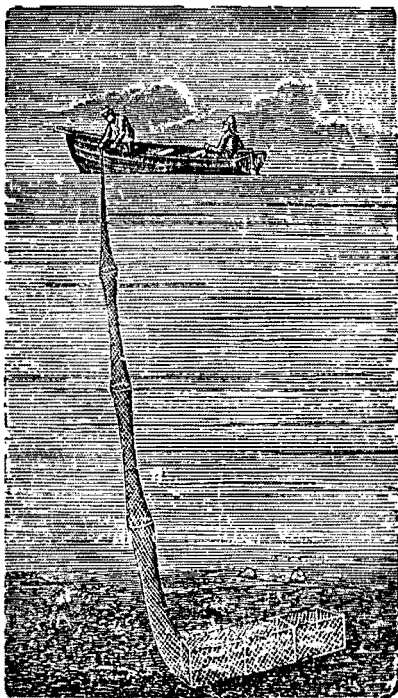

Fig. 154. Det dybe Fiskegæmme.

man bruger en lang Line. Den ene Spids af Dobbeltkrogen sættes igennem Musens Hud paa Siden, saa at Musen holdes af den uden at dræbes. Derpaa udkastes Musen, som søger at undfly til den modsatte Bred. Men den naar ikke saa langt, dersom den opdages af en Gedde, der straks snapper den, og som skal have Ro til at trække af med den. Først 5—8 Minuter senere er Musen sikkert slugt tilligemed Krogen, og Gedden altsaa fangen.

Geddekødets Tillavning er saa almindeligt kendt, at vi ikke skal dvæle derved.

Karpen,

som egentlig ikke hører vort Land til, da den i sin Tid er indført, er en god Repræsentant for en talrig Flok af vore Færskvandsfiske, og af den hele Karpefamilje er den utvivlsomt den mest værdifulde. Karpen har en stor Rygfinne, der (ligesom Gatfinnen) foran har en stærk, savtakket Torn, en Pigstraale. Kroppen er dækket med meget store Skæl, og Munden er lille og tandløs. Derimod findes ved Indgangen til Svælget de stærke saakaldte Svælgknokler med Tænder, der gnider Føden til en fin Grød (Fig. 155) efter at den er opsuget af Karpens som en Tryne fremskydelige Munddele (Fig. 156). Omkring Munden sidder 4 Skægtraade, nemlig to i Mundvigerne og to i Overlæben. Karpen er olivengrøn med gul Bug. Den saakaldte **Spejlkarpe** er en Afart af Karpen. Den har endnu større Skæl langs Siderne. Gamle Spejlkarper mister deres store Skæl og kaldes da Læderkarper. Spejlkarper skal fremstaa, naar almindelige Karper sættes i fuldkomment isolerede Damme. »Kronkarpe« og lignende Smykkenavne er indført i Fiskehandelen, men uden Grund.

Karpen skal kunne naa en Vægt af 20—40 Pund, ja naar den har rigelig Føde skal den endog kunne blive 70 Pund; Længden er da indtil et Par Alen. Karpens høje Alder har tit været omtalt. I Fontainebleau findes Karper, der af Alderdom skal være blevne helt hvide, og i Versailles skal der have været Karper, som var udsat i Dammene under Ludvig den Fjortende (omtrent 1690), og som endnu fandtes der 1830. Den fiskekyndige Valenciennes omtaler andre Karper i Tuille-

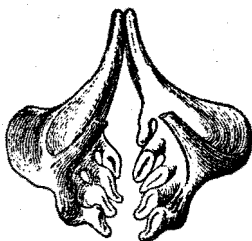

Fig. 155.

Karpens Svælgknokler.

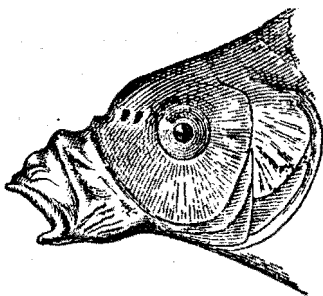

Fig. 156.

Karpens fremskudte Munddele.

riernes Have, som kom, naar man kaldte paa dem, og Naturforskeren Grev de Buffon forsikrer, at han har set Karper, som skal have været halvandet hundrede Aar gamle. Karpen er meget sejlivet og taaler at forsendes i fugtigt Mos, om ogsaa Rejsen varer i flere Dage. I en Kælder kan man holde den levende i over otte Dage, naar man hver Dag hælder den to Gange over med Vand, ophænger den ved Halen og stikker den et Stykke Brød, der er dyppet i Vin eller Edike, i Kæften. Naar man tømmer Karpedamme, roder Karperne sig tit saaledes ned i Dyndet, at man ikke kan opdage dem, og de

dør ikke, saa længe Mudderet er nogenlunde fugtigt; deraf kommer det, at saadanne Damme, som man mente at have tømt helt, pludseligt har vist sig forsynede med Karper.

Om Vinteren trækker Karpen sig helt ned i Dyndet og gæmmer sig der; den kan da ikke fanges ved Hjælp af Agn. Om Sommeren ser man den tit paa en dorsk Maade ligge og snappe i det grønne paa Vandet, i det hvert Snap fremkalder en lydelig Støj. Ellers ser man den ogsaa svømme omkring i Flokke nær ved Vandets Overflade, hvorfra den saa atter vender tilbage til Bunden for at søge Føde.

Karpen leger i Reglen i Slutningen af Maj eller i Førstningen af Juni, og man mener, at dens Legetid kan vare ved i længere Tid end hos nogen anden Færskvandsfisk; undertiden hele Sommeren. Ved Brahetrolleborg leger den i Juni, ved Maribo og Gisselsfeld i Maj og Juni og i Nordsjælland skal den lege i Juni og først i Juli. Den formerer sig overmaade stærkt; Carl Voigt skriver endog, at dens Rognmasse tit er tungere end hele Kroppen, og at den kan indeholde 700,000 Æg. Denne uhyre Formerelse, dens lette og hurtige Trivsel, lige som ogsaa dens udmærkede Kød har tildraget sig Menneskenes Opmærksomhed og lige som gjort den til et Husdyr. Man har endda kaldt den for Svinet imellem Færskvandsfiskene. Man holder den bedst i smaa Damme, som har blødt Vand, moseagtig eller dyndet Bund og med flade Bredder. Vokser der nogle Siv eller nogle Kalmusplanter i disse Damme, er det saa meget des heldigere, fordi Fiskene finder Ly og Skygge derunder og mange Slags Dyr paa Stænglerne og Bladene. Et Par udvoksede Hunner og en 4—5 Hanner er nok til en temmelig stor Dam, og naar de er udsatte i Marts eller April, vil de allerede lege i Maj eller i Juni. Foruden denne Yngledam, maa man have en

anden noget større, i hvilken man kan udsætte Yngelen, naar den er et Aar gammel, for at den kan vokse til, og først i det tredje Aar udsættes den derpaa i store Damme eller Søer for at fedes. Karpen maa naturligvis aldrig mangle Føde, og man skaffer denne ved at udkaste Regnorme, Korn, Planteaffald fra Køkkenet, Faare- og Komøg, Brød, Malt o. s. v. Naar man i længere Tid har haft Karper i en Dam, er det godt, at lade denne hvile et eller to Aar, i det man lægger den helt tør, gøder Bunden og dyrker Korn paa den. Tager man den nu senere igen i Brug til Karpedam, vil man iagttage, at Karperne trives særdeles godt. Det er meget vigtigt, at Dammene ikke overfyldes, ti derved hæmmes Fiskenes Vægt, de faar uforholdsmæssig store Hoveder og vil heller ikke vokse senere, om man ogsaa giver dem rigelig Føde. For at bøde paa Fejlen, sætter man da Gedder i Dammen, som æder alle Undermaalerne imellem Karperne og derved selv vokser, saa at de ogsaa kan give nogen Indtægt. De større Karper kan Gedderne nemlig ikke tage. Gamle Karper er meget slette Ynglere og holder tit i flere Aar deres Æg tilbage; det ser da ud, som de havde en Svulst i Nærheden af Bagkroppen. (Jfr. Lidt Vejledning til Karpeavl 1892).

Karpen er udbredt over hele Evropa, og den holder sig helst til dyndede og næsten stillestaaende Vande. I Følge en almindelig Antagelse, skal den være indført til Danmark af Peder Okse omtrent 1560. Men paa den Tid var Peder Okse landflygtig. Det er derimod rimeligt, at han under sit Ophold ved det lothringske Hof, hvor Karpeavl netop var paa Mode, har lært Kunsten og derfra har bragt gode Stamfiske hjem med sig (1566). Han maa derfor nøjes med den Ære at have forbedret Karpeavlen. Fra 1560 var nemlig alt Karpeavlen i Gang (Faurholm ved Frederiksborg). Men paa den anden Side er det ikke

rimeligt, at Karpeavl har været kendt i den saakaldte Kloster-tid. Endnu 1496 var der nemlig kun faa Karper i England, omtrent til samme Tid indføres de i Frankrig og endnu i Aaret 1500 forskriver Kejser Maximilian en Fiskemester fra Pressburg for at faa indrettet Damme; det er fra de ikke tyske Lande ved Donau, at Karpeavlen udbreder sig. Hos os gaar Karpeavlen næppe tilbage til Aaret 1500. Allerede 1600 fandt dog Karpens Opdrætning Sted efter en større Maalestok. Dette ser man bl. a. af en Skrivekalender for Aaret 1600, der er ført af Tyge Brahes Broder Knud Brahe, som ejede Engelsholm ved Vejle. Den 27de September skriver han: »blev Gammelby Dam færdig med Dæmningen og lod jeg sætte 105 smaa Karp (hver en Spand lang) der udi og 5 store Karper. nok satte jeg St. Michelsdag 105 Karper i samme Dam. Den 30 Sept. satte jeg 193 Karper udi samme Dam ingen længer end en Finger«. Med Landadelens Tilbagegang under Enevoldskongerne ophørte lidt efter lidt dens Interesse for Fiskedammene, og efterhaanden forsvandt Karpen næsten fra det danske Køkken, saa at kun faa nu ret forstaar sig paa denne Fiskeret. Holberg nævner i sine Epistler Karper »fiskede udi en jysk Fiskepark«, som lækker Mad, og enhver husker Wessels: »Naar Dig nogen Karper byder, og Du faar kun tørre Jyder osv.« — For Tiden findes Karpe-damme ved flere Gaarde over hele Landet, og enkelte Steder er der ogsaa Karper i Smaasøer, Gadekær o. s. v. Større Karpesfiskerier findes ved Gisselfeld, Bregentved og Hellebæk. Men man burde holde denne Fisk mange flere Steder, end det er Tilfældet. Mon det gamle Mundheld endnu gælder, at »Karper og Grever ikke trives i Vendsyssel«? Fra større Søer kendes Karpen i Esrom Sø, hvor den dog kun skal holde sig til visse Steder.

Fangsten sker for største Delen med Vaad, hvor Dammen

eller Søen ikke er saaledes indrettet, at man kan lade den løbe tør. I større Søer fanger man Karpen i Ruser eller i store Vidjekurve, hvori man lokker den ind. Man danner smale Gange ind imellem Rørene eller Sivene ved Hjælp af en Le og lægger Rusen i Gangen. I Legetiden gaar Karpen ind til Bredderne, hvor der er lavt, og den bliver da slaaet med Lysteren eller skudt. Den kan ogsaa fanges paa Bundkroge, der er fastgjort til stærke Hesthaars- eller Hampeliner. Et Par Tommer over Krogen sidder et Stykke Bly, som skal holde Agnen til Bunden. Til Agn bruges Regnorme, et Stykke gammelt Svejtsersost eller Brød, sammenæltet med Honning. Linen er ikke længere end Vandets største Dybde; den fastgøres til et Stykke Træ, som enten ved Vinden eller ved Strømgangen drives af Sted og slæber Agnen langsomt hen over Bunden.

Karpen søger helst sin Føde nær ved Bredden, og man kan holde den til de Steder, hvor man vil fiske, ved at udkaste Foder til den, saa som Malt, gammelt Brød, sammenæltet med Honning o. s. v.

Sommermaanederne er den eneste Tid, det nytter at fiske i Damme, og den bedste Tid paa Dagen er fra Solens Opgang til omtrent Kl. 7, da Karpen ikke bider senere paa Dagen. Nogle ynder, at have Agnen omtrent et Kvarter fra Bunden, medens andre vil have, at den skal hvile paa den. Krogen skal være Nr. 7, og Guttene farvet. Flaadet bør være meget let, og man bør helst have et Hjul paa Stangen, da Karpen er meget kraftig og ellers let kan bryde Redskabet. Nogle faa Stykker Orm er den bedste Lokkemad. Naar man har kastet ud, er det bedst at lægge Stangen ned, indtil der er Bid, og ikke at trække op, før end Flaadet gaar ned eller flyttes jævnt bort. Er der megen Plantevækst, lader man Fisketøjet gaa ned, hvor der er aaben Plads imellem Planterne.

Karussen

er en Karpesk, og den ligner Karpen en Del, men den skælnes dog let fra den bl. a. ved Mangelen af Mundtrævler. Den er olivenfarvet paa Ryggen og paa lidt af Siderne lige som Karpen, og paa Bugen og den nederste Del af Siderne er den messingfarvet. De parrede Finner og Gatfinnerne er smukt rødlige med mere eller mindre mørk Farve imod Spidsen. Men naturligvis retter Farven sig som hos alle andre Fiske meget efter Opholdsstedet.

Karussen bliver omtrent 16 Tommer lang og kan undertiden veje et Par Pund; et Pund er en temmelig almindelig Vægt for den, det vil da sige for den Afart, som kaldes Søkarusse. Damkarussen er en Del mindre, og dens Størrelse aftager, saa længe man holder den samme Stamme i den samme lille Dam; den kaldes ogsaa hist og her Stenkarusse.

Karussens Levemaade synes mig saa godt skildret af Krøyer, at jeg tillader mig at anføre, hvad han siger derom: »Uagtet Karussens Bevægelser er lette og sirlige, hører den dog ingenlunde til de meget bevægelige Fisk; tværtimod elsker den Rolighed og Uvirksomhed. Den trives godt i Moradser og Sumpe og overhovedet i stillestaaende, grunde Vande med dyndet, plantebevokset Bund. Sædvanligst opholder den sig i disse skjult paa Bunden og rodende efter sin Næring i Dyndet, og kommer kun undtagelsesvis, saasom i Legetiden eller lokket af Solstraalerne, op i Vandskorpen, men er da, som udenfor sit rette Hjem, frygtsoin og sky. En ganske overordentlig Sejlivethed udmærker denne Fisk, og ytrer sig ikke blot derved, at den kan leve og forplante sig i de mindste Vande, salte eller færske, hvor ellers kun Hundestejler trives; eller at den selv i

saadanne Vande, der næsten udtørres af Sommerens Hede, kan holde Livet dybt nedgravet i Bundens Dynd; eller at den kan tilbringe Vinteren i bundfrosne Søer, indefrossen og bedøvet, og atter komme til Live, naar Vandet om Foraaret tør op: men ogsaa og mest iøjnefaldende ved i lang Tid at kunne leve udenfor Vandet. Det er paastaet, at Søkarussen er mindre sejlivet end Damkarussen; jeg tør ikke ytre nogen afgørende Mening i dette Punkt; men hvad jeg derimod med Sikkerhed og efter egen Erfaring kan bevidne, er, at ogsaa Søkarussen er sejlivet i en meget usædvanlig Grad: jeg har set denne sidste leve 24 Timer, liggende paa et Brædt, uden nogen fugtig Bedækning eller noget andet Beskyttelsesmiddel, og jeg har tilsidst været nødt til at dræbe den i Spiritus, for ikke ved dens Bevægelser at hindres i Undersøgelsen af den. At Karussen frem for andre Fisk er bleven et Slags Husdyr, som paa sine Steder træffes ved enhver Bondegaard, beror paa dens Bekvemhed til at leve i ethvert Vandhul i Forbindelse med dens Bekvemhed til at forsendes levende.* — Karussen tager omtrent den samme Føde som Karpen; men den er mere graadig.

I Legetiden, som skal indtræde, naar Karussen er i sit andet Aar og i Maj—Juni Maaned, flokker den sig paa lavvandede med Planter overvoksede Steder og gyder Æggene, der klæber sig fast paa Vandplanterne. Legningen sker for Resten i flere Sæt, og de større Fiske leger tidligere end de smaa. Karussen er en meget frugtbart Fisk, og man vil endog have talt 300,000 Rognkorn hos Individet, der næppe vejede et Lod; dette er imidlertid muligvis en Overdrivelse.

Karussen forekommer over alt i vort Land; men den er dog i visse Egne noget sparsom, saa som i Vestjylland. Paa

Samsø er den, foruden Hundestejlen, den eneste Færskvandsfisk. Det er underligt nok, at den ikke er en almindeligere falbudt Vare paa Torvedagene i vore Byer, da den dog er saa let at holde og saa let at forsende.

Om dens Fangst er intet særligt at fremhæve, efter at der har været talt om Karpens; den fanges nemlig med samme Slags Agn. Desuden tages den let i Kasteruse.

Man holder ikke gjerne Karusser i Karpedamme, dels fordi de dristig snapper Føden fra de langsomme Karper og altsaa ved at formere sig stærkt vil tage for stor en Del af disse vigtigere Fiskes Føde.

Karusseyngelen ligner Karpeyngelen saa meget, at man let kan blive narret dermed, naar man vil udsætte i sine Damme. Man skælner dem let derved, at Karusserne har en bred Bug, mere krum Ryg, et afstumpet Hoved, smaa Skæl og en afstumpet Hale; Karpeyngelen har derimod en mere langstrakt Krop, kegledannet Hoved, store Skæl og en Hale, der er kløvet. Desuden har Karussen smaa, sølvglinsende Øjne og ingen Mundtrævler. — En anden Grund til at holde disse Fiske adskilt er den, at de danner Bastarder, »Karpekarusser«, med hinanden, som aldrig naar Karpen i Størrelse, og som naturligvis er golde og altsaa ikke kan formere sig.

Karussens Kød smager godt og er derfor ret søgt, skønt det er fuldt af Ben; »Karauschen mit Majbutter« er virkelig en meget god Ret. Kødet er aldrig meget fedt og passer derfor godt til Sygemad. De store er de bedste i Smag. Naar Karusserne smager mudret, vil de vinde i Godhed ved at holdes nogle Dage levende i rindende Vand.

Grundlingen

er en lille Karpfisk med smaa Skæl, en Skægtrævl i hver Mundvig og uden Pigstraaler i Ryg- og Gatfinne. Farven er paa Ryggen gulladen med et uregelret Næt af sortbrune Masker; paa Siderne er den lysere med en Længderække af en halv Snese mere eller mindre tydelige, mørke Pletter. Bugsiden er mere eller mindre sølvglinsende. Ryg- og Gatfinne er

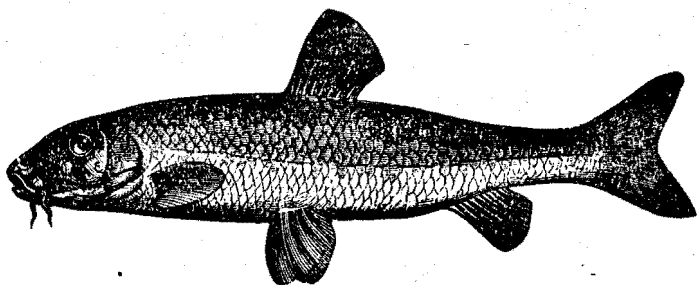

Fig. 157. Grundlingen.

hvidgraa med talrige mørke Smaapletter; de andre Finner er hvidgraa.

Grundlingen er omtrent 4—5 Tommer lang og bliver vistnok kun sjældent større i vore Vande. Den skal dog andre Steder kunne blive 8 Tommer lang.

Grundlingen er en selskabelig Fisk, som baade træffes i større og dybere Søer og i mindre Bække med stenet Bund; ogsaa i Damme, der faar Tilløb fra Kilder, kan den trives. Den er livlig og munter i sin Færd, men den holder sig helst ved Bunden, og som Bundfiskene i Almindelighed er den sejlivet og kan holdes temmelig længe i Hyttesele og Kar; der-

imod er dens Levetid kun kort. Dens Føde er alle Slags smaa Vanddyr saa som Orme, Vandinsekter, Bløddyr og Fiskeyngel. For at skaffe sig Føde, roder den tit med Snuden i Bunden. Man lokker den derfor ogsaa til ved smaa StykkerOrm, der er æltet sammen med lidt Ler, som kan gøre Vandet plumret. Men endnu bedre er det, at mudre Vandet op med en Rive, som man drager hen over Bunden, hvor man vil fiske. Jeg har fundet den legende i Maj Maaned i Viborg Sø paa lavvandede, sandede Steder. Yngelen holder sig temmelig længe samlet i en Flok, som færdes nær ved det Sted, hvor den er udklækket, og den er hurtig, naar den jages.

I Jylland er Grundlingen ret almindelig; siden Kröyers Undersøgelser er den funden i Ry Aa og i dennes Tilløb (Jul. Wulff) Nord for Limfjorden. Den er ogsaa funden paa Sjælland, nemlig af praktiserende Læge Bölling i Maløbene omkring Ringsted og Næstved og i Frederiksborg Sø (Tauber). Ved Næstved kaldes den «Grølling», ved Søerne, hvorfra Skjern-Aa kommer, bærer den Navnet »Dovsje«.

Om denne Fisks Fangst er der ikke synderligt at sige. Man bruger et Flaad af Mellestørrelse, fin, farvet Gut og en Krog Nr. 2 eller Nr. 3. Agnen bør netop røre ved Bunden, og Orm er den bedste Agn. Da Grundlingen er temmelig dristig og uforsigtig, bider den rask paa Krogen. Den kan fiskes lige fra Foraaret til Efteraaret.

Hvor Grundlingen falder nogenlunde almindelig er den godt anset som Spise. Den fanges ogsaa af og til i sine Vaad sammen med andre Smaafiske til Agn. Naar den først er død, holder den sig ikke godt frisk, i det Maven for det meste bliver skør, saa at Indvoldene falder ud.

Suderen,

adskilles fra de andre Karpeske ved den mørke Farve, den klodsede Bygning, de smaa Skæl og det rigelige, tykke og aaleglatte Slimovertræk paa den hele Krop. Baade Ryg- og Gatfinnen er korte og mangler Pigstraale. Farven er i Almindelighed smuk olivengrøn med mere eller mindre metallisk, perlemoderagtig Glans. Mod Ryggen og paa Hovedets Pandeflade

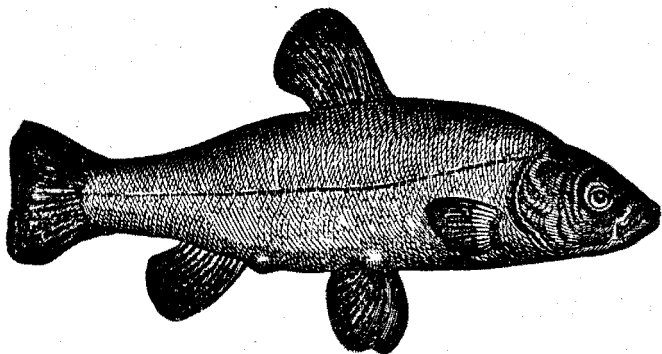

Fig 158. Suderen.

gaar Farven næsten over i sort, mod Bugen bliver den derimod lysere. Finnerne er alle sortladne; Bryst- og Bugfinnerne med rødlig, Gatfinnen med lysegraa Rod. Øjets Pupil er sortblaa og omgivet af en guldglimsende Ring. Det er paa Grund af den mørke Farve, som denne Fisk altid har, at den har faaet sit Navn, der i ældre Dansk brugtes i Stedet for vort Skomager.

I Følge Krøyer bliver Suderen her i Landet ikke synderligt

større end 3—4 Pund, medens den andet Steds endog naar over 10 Pund og en Længde af over en Alen.

Hansuderen skælnes fra Hunnen ved en egen Dannelselse af Bugfinnerne, der hos den er meget store og muskuløse og frembyder Udseendet af en grønlig, udhulet Skal med den udhulede Side op ad; ligeledes har Hannen i Almindelighed en lysere Farve. Legetiden indtræffer omtrent midt i Juni eller i Følge Willoughby »naar Hveden blomstrer«. En Hun ledsages i Almindelighed af to Hanner, der følger hende fra den ene Plantebusk til den anden, og paa disse afsættes Rognen. For Resten er Legningen ikke forbunden med saa megen Larm som hos adskillige andre Karpearter, og Suderen er paa denne Tid saa lidet sky, at den endog lader sig fange med en Kætser. Dens Frugtbarhed er meget rigelig og Rognkørnene er smaa; hos en Suder paa 4 Pund var der i Følge Blochs Angivelser næsten 300,000. Først i det fjerde Aar skal Suderen kunne forplante sig, og den vejer da omtrent halvandet Pund.

Suderen findes næsten over alt i vore Vande og tillige paa Bornholm (Færske Sø ved Nekse, ved Allinge, paa Store Lyn-gen), om end ikke i nogen stor Mængde, undtagen i Damme, hvor den roder i det mest ildelugtende Mudder.

For Resten ligner den i Levesæt overordentligt Karpen; »de hører naturligt sammen ligesom Jordbær og Fløde eller Torsk og Østerssauce«. De er lige sejllivede uden for Vandet, og Vaner og Føde er de samme. De fiskes begge med den samme Agn, til de samme Tider og paa den samme Maade.

Det er ejendommeligt for Suderen, at den menes at være den daarligste af alle Agnfiske, og at Gedden kun griber den i yderste Nød. I ældre Tider mente man desuden, at Suderen ikke toges af Gedden »fordi den ligesom er en Læge imellem

Fiskene, i det dens tykke Slim er en Salve for deres Saar.. Imidlertid har man i England en herfra aldeles afvigende Opfattelse, nemlig den, at Suderen netop er en udmærket Agnfisk for Gedden, fordi den er meget sejlivet og har en stærk Hud, saa at den baade er tjenlig til Drag- og til Natline.

Der er nogen Uenighed til Stede om denne Fisks Godhed og Velsmag. Kødet er vel langt fra let fordøjeligt, men naar det er godt tillavet, er det en meget god Spise. Mange Kendere ynder endog højlig Suderen. Har den Muddersmag, bliver den rensmagende ved at man holder den nogle Dage i Hyttéfad. Ligeledes kan den blive fri for Muddersmagen ved at skoldes, før end den koges. Den bør altid koges i Edike og serveres med Citron.

Brasen

har en høj og sammentrykket Krop. Den mangler Skægtrævler. Rygfinnen er kort og høj og staar bag ved Bugfinnerne; Gatfinnen er derimod lang. Farven er hos de yngre Individer mere eller mindre sølvglinsende med graagrøn Ryg og Pande; men den bliver efterhaanden mørkere og messingsfarvet. Finnerne, som i Førstningen er lyse med mørk Rand eller Spids, faar ved Væksten en mørkere Farve, og bliver, hvad der for den voksne Brasen er saa karakteristisk, helt sorte.

Af lokale Navne kan mærkes »Bleg« for den unge eller ikke udfarvede Brasen. Ved Maribo kaldes den lille Brasen »Flirke«, og den er her meget almindeligt helt oversaaet med sorte Pletter som Følge af et i Huden indkapslet Snyltedy (Ikte).

Brasen naaer en Vægt af over en halv Snes Pund og en Længde af omtrent en Alen; men dette hører dog vistnok til

Sjældenhederne her i Landet. I Brakvand bliver den meget mindre. Den trives bedst i store, aabne Søer og i langsomt

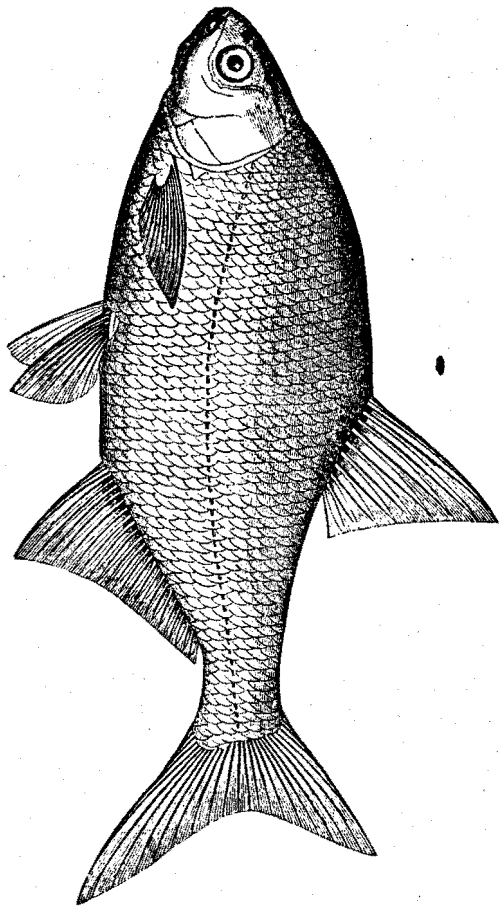

Fig. 159. Brasenen.

flydende Strømme med Bredninger. Brasenen lever selskabeligt paa Ler- og Dyndbund, der er overvokset med Planter. Som flere Karpearter gennemroder den Bunden med Snuden, men i det den derved løsriver Vandplanter, der stiger op paa Vandfladen, forraader den Fiskeren sit Opholdssted. De yngre nærmer sig Bredderne om Foraaret og bliver der hele Sommeren; de ældre holder sig kun i Legetiden om Foraaret og sent paa Høsten ved Bredderne, men søger derimod midt om Sommeren dybere Vand. Føden er mest Orme og alle Slags Smaadyr i Vandet.

Brasens Legetid kan hos os ikke sættes tidligere end Maj. I Viborgsøerne falder den i Juni; ved Mos Sø skælner man imellem Havresød-Brasen, som leger i Maj, og Boghvede-Brasen, som leger fra 15de Juni til 15de Juli. I Maribo-Sø er Legetiden i Maj og i Suse-Aa fra 15de til 30te Maj. De ældste Fiske leger først. Under Legningen, der sker i stille Nætter, svømmer de højt i Vandet og volder megen Larm ved at slaa med Halen, springe over Overfladen o. s. v. Rognen afsættes paa Vandplanter og udklækkes i faa Dage.

Brasenen er almindelig over hele Landet; paa Bornholm findes den ikke og den er mindre almindelig i de vestjyske Aaer.

Efter Juni kan Brasenen bedst fiskes i de tre til fire følgende Maaneder. Det er en temmelig graadig Fisk, og den naturlige Agn, som bruges til Fangst af Aborre, vil ogsaa kunne bruges til den; men bedst er vistnok Regnorme eller Madiker. Naar man bruger Orm, bør Krogen være Nr. 8. Flaadet skal være let, og det hele Redskab bør være som det, der bruges til Skallefiskeri. Ormstykker, Madiker og Klid er den bedste Lokke-mad for Brasenen; men man skal dog kun kaste lidt ud ad

Gangen og med et Mellemrum efter de første Udkast af ikke mindre end 5 Minuter. Med Vaad tages der især ved Vinter-tid stundum store Masser af denne Fisk.

Brasen er meget rig paa Ben og er derfor ikke meget godt anset, saa længe den er ung. Naar den bliver større, regnes den derimod for en god Fisk og den sælges derfor ogsaa til høje Priser.

Fliren

ligner meget Brasen, men er knapt saa høj, om end ogsaa stærkt sammentrykt; »den er tre Gange længere end høj, tre Gange højere end tyk«. Men den bliver kun halvt saa stor som Brasen, omtrent 8 Tommer lang i det højeste. Hurtigst vil man kunne kende den ved dens rødlige Bryst- og Bugfinner, medens de andre Finner er graablaa.

»Flire« er det almindelige Navn for denne Fisk, som dog tillige ved Randers kaldes »Blaafinne«. Ved Silkeborgsøerne kaldes den »Sprog« eller »Sprogskalle«, undertiden ogsaa »Flitter«, hvilket Navn dog ogsaa er Fællesnavn for den og Brasen.

Den er jævnt spredt over Jylland, syd for Limfjorden: fra Fyn kender jeg den fra Brændegaard-, Nørre-, Paspaa-, Arreskov- og Allerup-Sø; fra Sjælland har jeg den fra Suse-Aa og Esrom-Sø; endelig lever den i Tranekær-Sø paa Langeland.

Legetiden falder sidst i Juni.

Halvblegen

er vistnok en Bastard imellem Brasen og Skalle. Den er mere langstrakt end en Brasen, har mørk Ryg- og Gatfinne og ellers skidentgule Finner, hvorfor den ogsaa af og til sammenblandes med Fliren.

Hidtil kendes den kun fra Maribo-Sø, hvor den kaldes »Sart«, fra Lumby-Thorup Mark paa Fyn (I. N. Dreyer) og fra Flynder-Sø, hvor den kaldes »Brasenskalle«.

Rudskallen

har langt fra saa sammentrykket en Krop som Brasenen, men den er en Del dybere og fladere end den almindelige Skalle, og Hovedet er meget kortere. Den mest iøjnefaldende Ulighed imellem Rudskallen og Skallen findes dog i Rygfinnens Stilling; denne sidder nemlig længere tilbage end hos Skallen. Kroppen er messingglinsende, men den bliver imod Ryggen mørkt olivenfarvet, mod Bugen sølvglinsende. Bugfinnerne og Gatfinnen er prydet med en ren og levende Zinnoberfarve; Brystfinnerne er gulladne eller gulgraa, Ryg- og Halefinne sortegraa med mørkerøde Spidser. De gamle Hanner udmærker sig især ved levende og smukke Farver, og allerede hos den et Aar gamle Yngel ses Finnerne at blive røde i Spidserne, skønt deres Farver i det hele taget er meget lysere end de voksnes. Af og til ser man en Rudskalle, som er albin eller hvidfødt, i det Farven er helt hvidgul. Ved Vamdrup kaldes den Søkarpe; omkring Odense »Guldskmale«.

Rudskallen bliver i Almindelighed ikke mere end en halv Snæs Tommer lang, og dens Vægt naar vistnok kun sjældent et Pund.

Rudskallen er almindelig (undtagen paa Bornholm) og holder sig mest til stille staaende Vande og findes omtrent paa de samme Steder, som yndes af Karpen, dersom denne er i fri Tilstand. Den er for Resten en livlig og selskabelig Fisk; naar den skræmmes, gæmmer den sig hurtigt imellem Planterne eller i Dyndet.

Den lægger Æg i Juni eller tidligere, alt efter Foraarets tidlige Komme, og Æggene afsættes paa Vandplanterne.

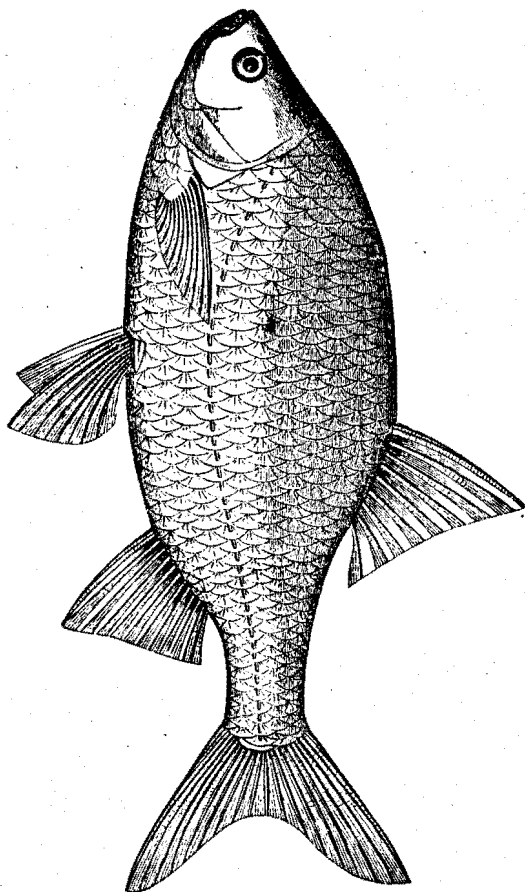

Fig. 160. Rudskallen.

Saa snart Legetiden er til Ende, fisker man Rudskallen, og man kan vedblive dermed, indtil September eller Oktober, da den trækker sig tilbage til Dybet, hvor den i Reglen foretrækker en gruset eller sandet Bund. Man bruger omtrent den samme Agn som til Brasenen; men Dej og Madiker er bedst. Til Lökkemad kan man i stille Vand bruge smaa Madiker og Klid, men hvor der er Strøm, bør man tilføje lidt Brød eller Mel. Jo stærkere og dybere Strømmen er, des tykkere maa man gøre Blandingen. Mel alene eller blandet med kogt Ris er ogsaa en god Lökkemad i Strømme. Til Madiker vil man godt kræne bruge en Krog Nr. 3 eller Nr. 4, og naar Madikerne er store, vil man finde, at Nr. 4 er særlig passende. Man sætter Krogen igennem Midten af de tre første Madiker og skjuler Krogens Spids i den fjerde, saa at Krogen til sidst er helt skjult. I Strømme bør Agnen svømme 3—4 Tommer fra Bunden og i Damme efter Dybden fra 8—12 Tommer. Man gør bedst i at trække op, netop naar Spidsen af Flaadet forsvinder, og man fisker bedst med en kort Line og med Flaadet saa nær under Spidsen af Stangen som muligt. Et voldsomt og pludseligt Ryk i Flaadet angiver i Almindelighed Bid af en lille Fisk, og den tabes i Reglen. En stor Fisk gør sjældent mange Omstændigheder, men drager rolig Flaadet ned efter et eller to Smaaryk. I varmt Vejr gaar Rudskallen villig paa Fluen, tit til Ørredfiskerens store Ærgrelse. Ogsaa paa Bundkroge med smaa Orme kan man fange Rudskaller, men Agnen maa da ved et Stykke Kork holdes midt i Vandet eller noget nærmere ved dets Overflade.

Til Agnfisk er Rudskallen ypperlig især ved Geddefiskeriet. Derimod er dens Kod ikke synderlig anset, om det end ikke

er saa daarligt, som det har Ord for. Til Fars er det f. Eks. meget godt. Man sætter tit Rudskallen i Damme, da den yngler stærkt, og dens Yngel er god som Foder for flere andre Fiske.

Stæmskallen

ligner noget en almindelig Skalle, men den er mere langstrakt, har færre Straaler i Ryg- og Gatfinne og er mørkere i Farve. Ryg- og Halefinnen er mørkegrønne eller graaule; de andre Finner gullige.

Den lever i det sydlige Vestjyllands Aaløb, saa som Nips-Aa (L. Witt), Farrisbæk-, Vamdrup- (C. Varming) og Sneum-Aa og rimeligvis ogsaa i Maribo Sø (Fisker A. Wriedt).

Skallen

eller Graaskallen ligner noget den foregaaende Fisk baade i Ydre og i Levemaade. Den mere langstrakte Form vil i Almindelighed være nok til at skælnes Skallen fra Rudskallen. Tillige er Skallens fremherskende Farve sølvglinsende, medens Rudskallen er gylden- eller sølvglinsende med et Orangeskær. Ryggen, Rygfinne, Halefinne og Brystfinnerne er olivengrønne; men undertiden faar Ryg- og Halefinnen et stærkere eller svagere rødligt Skær. Bugfinnerne eller Gatfinnen viser en mere eller mindre udstrakt og dyb, rød Farve, dog altid med Tilblanding af Gult og aldrig saa ren og dyb som hos Rudskallen.

Skallen bliver ikke meget over en halv Snes Tommer lang og naar omtrent en Vægt af et Pund. Den er en livlig og selskabelig Fisk, som tit ses i store Flokke langs Bredderne, hvor der er lavt og mange Planter. — Forplantningen sker, i Overensstemmelse med de klimatiske Forhold, i April eller

Maj. Endnu inden Sørne er blevne helt fri for Is, stiger Skarerne op imod Aamundingerne. De første Stimer skal alene være Hanner, og Hunnerne skal først komme 8—14 Dage senere. Hannerne, der altid adskiller sig fra Hunnerne ved en lavere eller mere langstrakt Form, er desuden i Legetiden kendelige ved en mere levende Farve. Under Legningen, som foregaar imellem Bundens Plantevækst, og som efter Vejrliget varer 3—9 Dage, slutter begge Køn sig sammen i tætte Stimer og frembringer ideligt en Lyd ved den Fart, hvormed de stiger op i Vandskorpen. Frugtbarheden er stor; efter Blochs Udrækning indeholdt Rognsækkene hos en Hun 85,000 Rognkorn, skønt de kun vejede $1\frac{1}{2}$ Lod. Rognen er grønagtig, afsættes paa Vandplanter og udklækkes i en Tid af omtrent 14 Dage. Yngelen skal vokse temmelig hurtigt, men den søger ikke Dybet den første Vinter.

Skallen kan fanges hele Aaret rundt og er meget let at fange, især naar man forinden har udlagt Grundfoder for den. Da den imidlertid ikke æder stærkt, maa man ikke udlægge for meget. Lægger man Grundfoder ud Dagen forud, vil halvanden Pot Madiker og Mel eller Klid være nok. Umiddelbart før end man fisker, udkaster man 2—3 Haandfulde; senere kun smaa Portioner af og til.

Rimten

ligner baade i Farve og Form meget Skallen, men den har langt mindre Skæl.

Denne Fisk, som kan blive større end de andre Skallefiske, i det den naar til en Vægt af seks Pund og en Længde

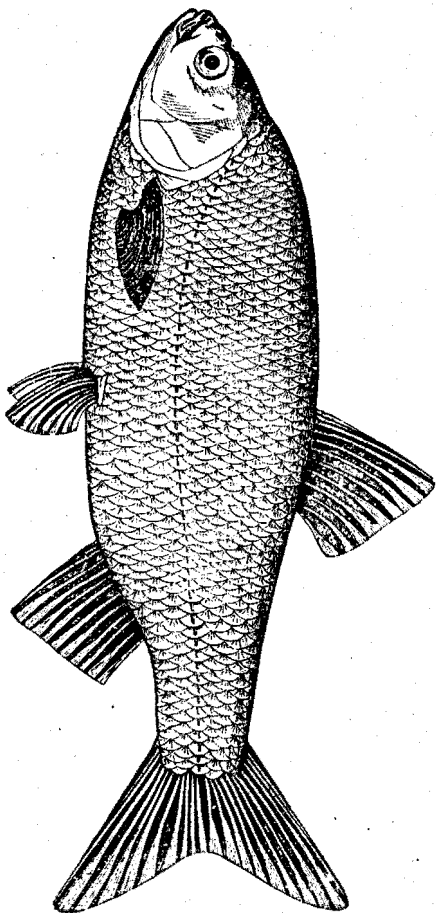

Fig. 161. Rimten.

af en Alen, hører langt fra til vore almindelige Fiske. I Følge Krøyer fanges den i Odense-Fjord, i Bilsø og Halskov-Vejle ved Korsør, i Skælskør Nor og ved Karrebæk. Desuden fanges den i Halleby Aa og Tis Sø (Grev Moltke til Nørager) og Arre Sø (C. Brammer) samt i Køge Aa.

I København kaldes den Strandkarpe, i Sydsjælland derimod Emde eller Rimte eller Strandskalle og paa Fyn Ejby-Gedde, fordi den fanges talrigt i Odense Aa ved Byen Ejby. Jeg har foretrukket Navnet Rimte, fordi jeg finder det mest brugt fra gammel Tid; saaledes staar der paa en Gravsten i Ring-

sted Kirke (fra 1680) over Borgermester Klavs Pavels og Hustru følgende Vers:

Een Rimt, een Karpe kand
tiit over Vaadden springe,
det vil dend klogist Mand
for Døden ej gelinge.

Dens Fangst frembyder intet mærkeligt og dens Kød, der er fuldt af Ben, staar ikke synderligt højt over Skallens og Rudskallens.

Regnløjen

er i Almindelighed ikke større end en Hundestejl, omtrent 3—5 Tommer lang. Den blev først funden her i Landet 1878, rimeligvis fordi den hidtil var bleven miskendt og taget for en ung Skalle. Det er dog let at kende den paa det opad vendte Gab og især paa den korte Sidelinje, som kun naar over de forreste 10—12 Skæl. Den er foruden i Vensløv Gadekær fundet senere i Sortedam ved Hillerød (J. Schjøtt), i Lammedammen paa Københavns Fælled (Barbér Heinze), Gurre sø (P. Willumsen), Birkerød-Sø.

Regnløjen er udmærket til Føde for Rovfiske, som holdes i Damme.

Løjen

eller »Strømskallens« har en langstrakt, sammentrykt Form, og Gabet aabner sig mod Hovedets Overflade. Den er ellers særlig udmærket ved sine lyse og rene Farver, og ingen anden af vore Karpefiske har en saa ren Sølvfarve som nærværende. Paa Ryggen og paa Hovedets Pandeflade gaar Farven imidlertid over til lyst olivengrønt, og hist og her viser den et fiolet Skær, især paa Gællelaagene, langs Overgangen til Ryggens mørkere

Farve o. s. v. Finnerne er i det hele taget lyse eller næsten hvidagtige, især Bryst-, Bug- og Gatsfinne, hvorimod Ryg- og Halefinne modtager mere eller mindre af en mørk Iblanding. Skællene er temmelig store, men tynde og let affaldende, næsten lige som hos Sildene.

Denne Fisk (højst 6—7 Tommer lang) er meget livlig; den er ogsaa meget selskabelig og træffes derfor altid i Stimer. Den holder sig mest til klart Vand med Sand- eller Stenbund og med nogen Strøm. I godt Vejr spiller den hele Dagen i Vandskorpen, og indtræffer Storm, søger den Ly under Landet. I Maj og Juni leger den, og hen mod Høsten trækker den ud paa Dybet, og tilbringer, lige som de fleste andre Fiske, Vinteren paa Bunden. Løjen er en nysgærrig og dristig Fisk, som, om end den skræmmes fra sit øjeblikkelige Opholdssted ved Larm eller Uro i Vandet, dog hurtigt vender tilbage. Den udmærker sig blandt vore andre Karpearter ved sin Graadighed. I stille Sommeraftener ser man den vrimle i Vandfladen, for at snappe de utallige Insekter, som svæver over denne, lige som den ogsaa farer løs paa alle Slags Smaating, som man kaster ud til den.

Løjen er en god Agnfisk, og da den villig springer efter Fluen, er den godt skikket til at være Maalet for uøvede Fluefiskeres første Forsøg. Den smager for Resten slet ikke daarligt, naar den er stegt og har en nogenlunde ordentlig Størrelse. I Frankrig og England f. Eks. har Løjen faaet nogen Vigtighed derved, at Skællenes Sølvpigment bruges til den saakaldte Essence d'Orient, der tjener til Forfærdigelsen af uægte Perler. Man har søgt at bruge flere andre Fiskes Skæl paa samme Maade, men hidtil uden Held. Henimod 20,000 Fiske medgaar til et Pund af denne Essens. Skællene afgiver derfor et Handelsæmne og har til sine Tider staaet højt i Pris.

Elritsen

er som de andre senest omtalte Fiske en Karpeart, men den minder i hele sit Udseende meget om en lille Ørred. Denne lille Fisk (højst 3—4 Tommer lang) har en meget fin, tit gennemskinnende Krop, der er olivengrøn paa Ryggen med en gylden Stribe fra Hoved til Hale. Efter Aarstiden, Opholdsstedet eller Alderen er den under denne Stribe snart skarlagensrød, snart skinnende blaa, og snart sølvglinsende. Men naar den er

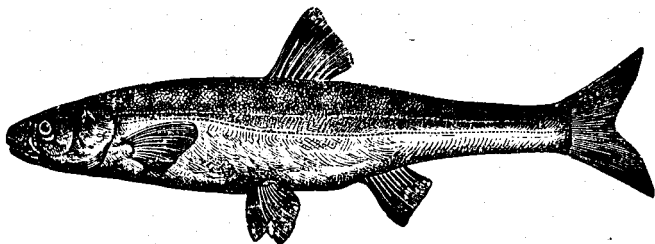

Fig. 162. Elritsen.

død, taber den hurtigt sine skønne Farver, eller naar den holdes fangen i et Kar eller i et Akvarium. Fra Ryggen strækker sig en Del mørke, lidt utydelige Pletter ned imod Siderne, og ved Halefinnens Rod findes en aflang, mørk Plet.

Elritsen er en livlig og selskabelig Fisk, som især holder sig til rindende Vande med sandet eller gruset Bund, hvor Vandet er dybt og uden stærk Strøm. Det er en Kendsgærning, at den altid findes i Vandløb, hvor der er Ørreder, eller som er passende for disse Fiske. Men Elritsen holder sig dog ikke i Selskab med den udvoksne Ørred, som den meget mere

frygter, fordi Ørreden er en af dens værste Fjender. Imidlertid gaar den gerne i Flok med de kun tommelange Ørreder, og jeg har jævnlig i Brilen taget disse Fiske sammen. Elritsen søger Skjul under Aabredderne, og man kan derfor ogsaa af og til fange den ved pludseligt at trække en eller anden Plante op paa Land; den vil da følge med, fordi den har skjult sig imellem Plantens Rødder. Om Vinteren skal den holde sig rolig paa Bunden, hvor den ikke er udsat for at borttrives af Strømmen. Elritsens Føde er som de andre Karpeskes. Yngletiden indtræffer omtrent ved Midsommertid, og Æggene udklækkes i Løbet af faa Dage.

Denne Fisk er almindeligst i de fleste af Jyllands Vandløb; dens gængse Navn er for Resten i Jylland Ellebutte. Efter Kröyers Opgivelser findes den ogsaa almindeligt paa Fyn og i Aaløbene paa Bornholm. Paa Sjælland er den lige som Grundlingen fundet i Aaløb omkring Ringsted, i Lellinge- og Køge Aa.

Elritsen er en udmærket Agnfisk for Ørred og Aborre; men den holder sig ikke godt, og Agnen maa derfor tit skiftes. Den kan fanges paa Krog med meget smaa Orme eller smaa Stykker Brød, som er æltet lidt imellem Fingrene; men da den har et lille Gab, maa Krog og Mading afpasses derefter. Lettest fanges den med Brile eller Kætser, og man faar den da tit i store Masser.

Den har et fint smagende Kød, og ved flere af Aaløbene i Hedeegnene har jeg set den fanget og tillavet til en meget tiltalende Ret. Den renses kun ved med en stump Kniv at udrydde Maven, skylles derpaa, bages paa Panden med Smør og den er da færdig. Naar den er godt brunet og den spises med lidt Citronsaft til, staar den ikke tilbage for Engelskmændenes

navnkundige »Whitebait«. Jo mindre Fisken er til denne Ret, des bedre. Andet Steds (i Bajern) dræber man den i Mælk og steger den da i Fedt, dog uden først at rense den.

Den almindelige Smærling

har en aalelignende Krop og et lille Hoved, hvis Mundaabning sidder paa Undersiden, omgivet af store Læber og seks Føletraade. Men den er mørkgrønlig langs Ryggen, gullig langs Siderne og for Resten brunprikket, — plettet og stribet over største Delen af Kroppen.

Denne lille Fisk (4—5 Tom. lang) har muligvis forhen været almindeligere end nu i Jylland. For Tiden kender man den kun fra Steenvad Mølle ved Kolding (C. Varming).

Pigsmærlingen

er noget mindre end den foregaaende, fra hvilken den adskiller sig ved den forskydelige, for det meste med to Torne væbnede Øjeknokkel og ved de korte Føletraade. Den er en meget smuk Fisk, nemlig orangegul med Rækker af sorte Pletter og tillige gjerne med en mørk Plet ved Halefinnens Rod.

Den synes at være ret almindelig paa Fyn, ligesaa i Midt- og Sydsjællands Aaløb (Køge-Aa, Suse-Aa). Fra Tis-Sø har Fisker Jens Pedersen sendt mig den. Han skrev: »Fisken blev fanget forleden Aften, nær ved Halleby-Aa's Udløb i Tis-Sø, paa en Fod Vands Dybde og sammen med en Mængde Horker. Da vi fik Vaad- den i Land, blev vi opmærksom paa en løjerlig Lyd, der syntes at komme fra Vaadkalven; men skønt vi undersøgte Kalvens Indhold, fandt vi dog kun de velkendte Horker. Først næste Dag fandt vi Fisken.» Naar Smærlingerne skræmmes frembringer de nemlig en pibende Lyd; det var denne, Fiskeren hørte.

Aalen

er saa godt kendt paa Grund af den langstrakte, trinde Krop uden Bugfinner, de smaa Gællespalter, de sammenvoksede, uparrede Finner og den tykke, slimede Hud, at dens Ydre ikke trænger til nærmere Omtale. Desuden vilde en saadan blive for omfattende for denne Bogs Øjemed, fordi Aalen i de forskellige Aldere har en meget skiftende Form og Farve, saa at man endog hidtil har ment at kunne skælné imellem flere Arter; saaledes har man f. Eks. haft meget travlt med Formen af Aalens Hoved; Fiskerne tager altid Hensyn til disse Forhold ved Sorteringen af de Aal, som de fanger.

Skællene er saare smaa, langagtige og stillede skraat i den meget slimede Hud; de staar skiftevis under en ret Vinkel og frembringer derved talrige Siksaklinjer. Farven er mørk, grønlig eller spiller i det blaasorte eller graagule; Bugen er altid lysere: gullig, hvidlig eller sølvskinnende.

Aalen kan naa en Vægt af omtrent 6—8 Pund, men det er dog almindeligt, at den ikke vejer over et Par Pund. Længden er indtil hen ad halvanden Alen. Skønt Aalen er kendt som en meget graadig Rovfisk, hører man dog stadig den gamle Fortælling gentaget, at den om Natten gjerne gaar op paa Land for at æde Ærter. Selv Fiskere har denne underlige Mening, og v. Siebold, hvis Fremstilling af Aalens Naturhistorie væsentlig er fulgt her, har endog set dem fodre fangne Aal med Ærter. Svenskeren Nilsson forklarede Aalens Lyst til at slæbe sig op i Ærtemarkerne derved, at den gik paa Jagt efter Snegle og Orme. Naar imidlertid v. Siebold tvivler om, at Aalen nogen Sinde gaar frivillig op over Land og i saa Henseende paakalder forskellige Forfattere, er han vistnok paa Vildspor.

Ti uden at tænke paa, at der altid ligger noget til Grund for saadanne almindeligt udbredte Fortællinger, kan vi af egen Erfaring nævne to Tilfælde af en frivillig Vandring af Aalen over tørt Land. I det ene Tilfælde kan der i hvert Fald ikke være Tvivl. Jeg kom nemlig et Efteraar paa en Ekskursion i Viborg Egnen og i meget taaget og vaadt Vejr over en Mark, hvor der i en gammel, tilgroet og i lang Tid udtørret Grøft hørtes en egen puselende Lyd imellem nogle Græstuer. Lyden var saa paafaldende ejendommelig, at jeg nærmere undersøgte Aarsagen til den, og jeg traf da paa en omtrent halvanden Pund tung Aal, som sindig arbejdede sig frem ad. Grøften endte til den ene Side ved en lidt sid Fordybning i Marken, og til den anden Side gik den ud til en almindelig Markgrøft, som kun indeholdt lidt Vand og førte til en lille Bæk. I det andet Tilfælde fandt jeg vistnok ikke Aalen vandrende, men død i en sandet Vejs Hjulspor, nogle faa Alen fra Viborg Sø. Sandet havde klæbet sig over næsten hele Aalen, og man kunde i Hjulsporet se, at den havde krøbet et længere Stykke, før end den var omkommen. Men da jeg ikke kunde opdage, hvorledes den var kommen ned i Hjulsporet, er der jo Mulighed for, at den kan være tabt af en eller anden, skønt jeg er mest tilbøjelig til at tænke, at den har villet vandre fra en nærliggende Mose ned til Søen og ikke har kunnet arbejde sig op fra det dybe, sandede Hjulspor.

Aalens Forplantning, som i lange Tider har været en Gaade, er endnu ikke fuldstændigt opklaret. Imidlertid har de nyere Undersøgelser dog bragt det saa vidt, at de med Kendsgerninger har kunnet optræde imod de talrige Fabler om Aalens Oprindelse, som siden Aristoteles indtil den Dag i Dag har vandret fra Mund til Mund. Det er forlængst godtgjort, at

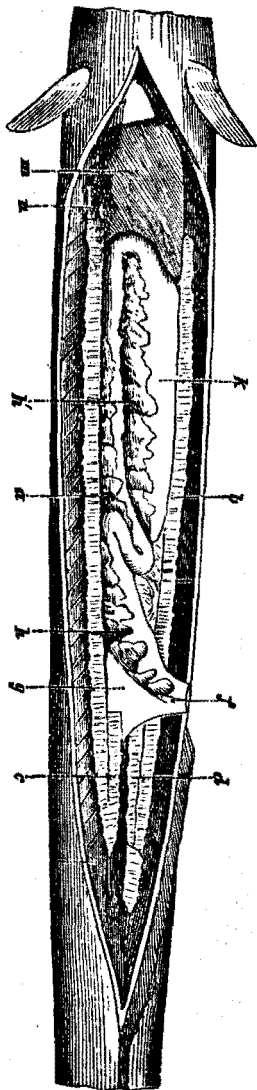

Fig. 163. Hunaal.

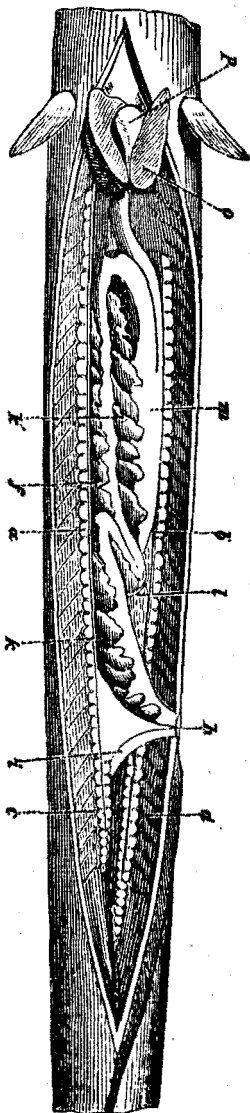

Fig. 164. Hanaal.

Aalen lige som andre Fiske har Æggestokke, hvoraf Æggene udvikles.

Aalens gaadefulde Forplantningsforhold har fremkaldt en Mængde Overtro om dens Fremkomst af Dynd, raadne Dyr o. s. v., og man kan endnu hist og her høre saadan Snak fremført eller endog faa saakaldet Aaleynge forevist, der er udtaget af Aal, men som kun er en i Aalen snyltende Spolorm.

Det varede imidlertid meget længe, før end man kunde gøre sig fuldstændigt Regnskab over Forplantningsredskabernes Nærværelse og Form hos Aalen. Først den svenske Oberstløjtnant Reuter paaviste noget før 1770, at det frynsede Baand, som til hver Side strækker sig langs hele Rygsiden af Aalens Bughule og som tidligere kun ansaas for en Fedtdannelse, er Aalens Æggestokke. Rathke paaviste (1838) de overordentlig smaa Æg i disse. Derimod havde man længe ikke kunnet udpege noget sikkert mandligt Aaleindivid, i det man hidtil oversaa de mandlige Kønsredskaber hos dette Dyr. Ti det er nemlig meget vanskeligt at skælné imellem mandlige og kvindelige Kønsredskaber paa deres tidligere Udviklingstrin, og man har derfor vistnok tit forvekslet umodne Æggestokke og mandlige Organer. Først vilde Italienerne G. Balsamo Crivelli og L. Maggi have udfundet, at Æggestok og Mælkesæk var forenet i et og samme Individ, og at Aalene altsaa var Tvetuller (Hermafroditer). Disse Iagttagelser stadfæstede sig dog ikke, og denne Gaade blev først løst, da Dr. Sýrski ved Triest (1874) fandt Hanaalene imellem de mindre Aal. Da han nemlig længe forgæves havde søgt imellem de store Aal og altid fundet, at disse var Hundyr, tog han sig for at aabne mindre Aal, og imellem disse (sjældent over 16 Tom. lange) fandt han da hurtigt Handyrene. Foruden ved den mindre Størrelse kendes Hanaalen i Reglen paa det

spidse Hoved, de store Øjne og den mørkere Farve langs Rygsiden. Men lettest kendes dog Hunaalene (Fig. 163 *a. b.*), naar

man aabner dem og opdager de to Æggestokke, der som to Frynser ligger langs Bughulens Loft. Hanaalens Testikler, det saakaldte Lappeorgan, ligger paa samme Plads, men har en helt anden Form (Fig. 164 *a. b.*) end Æggestokkene. I Fig. 165 ses Lappeorganet i stærk Forstørrelse.

Tilbage staar det dog at opdage de egentlige Yngleforhold. Deter imidlertid meget vanskeligt, at komme paa det rene hermed, fordi Aalene i Yngletiden aldeles unddrager sig vore Undersøgelser, i det de, endnu før Legetiden, for største Delen forlader de færske Vande og vandrer ud i Havet, for at fuldbyrde Forplantningen. Man har længe kendt disse Vandringer, og paa dem har man jo netop indrettet en stor Del af de brugelige Fangemaader (Aalegaarde, Ruser osv.). Den udvandrede Aal vender aldrig tilbage til det færske Vand, efter at den en Gang har forladt det.

At Aal virkeligt fuldbyrder deres

Forplantning i Havet, kan man ikke tvivle om, naar man husker den Masse unge Aal, som om Foraaret stimer ind i Floder og Aaer og fordeler sig til alle de med Havet i For-

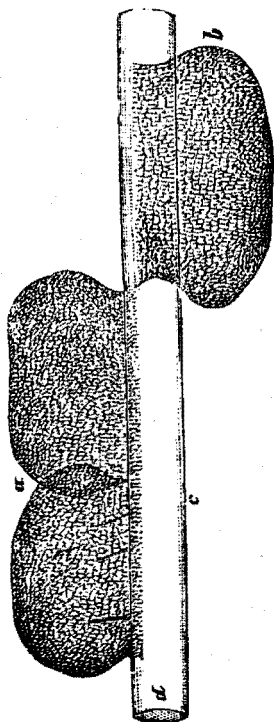

Fig. 165.

En Del af Hanaalens Lappeorgan (stærkt forstørret)

bindelse staaende færske Vande. Denne Vandring her i Landet er først iagttaget af Chr. Drewsen, i det Aaleynge vandrede gennem Aaen ved Strandmøllen op imod Fursøen. Han omtaler sin Iagttagelse saaledes: »Sædvanligst begynde Aalene at komme fra Stranden op i Bagstrømmen med Maj Maanedes Begyndelse, og i fjorten Dage til tre Uger vedbliver Vandringen. Kun, naar Vandet er roligt, naar Vandhjulene staa, kan man se dem: de er tre til fire Tommer lange, af Tykkelse som et Sejlgarn, og saa gennemsigtige, at man tydelig ser Rygraden og Blodkarrene i dem; — — de bugtede Bevægelser af disse uhyre Flokke paa flere Tusinder, der alle i en Retning arbejde sig frem imod Vandet, se højst forunderligt ud. Ved videre at forfølge de Veje, som de, efter at være komne op i Bagstrømmen og have passeret Vandhjulene, tage, har jeg set dem opsøge alle smaa Løb af Spildevand, der ved Mølledæmning saa ofte findes, og der anstrænge dem for at komme op og modstaa Strømningerne. Jeg traf dem kort Tid efter i en Rende, der over en Sten har et perpendikulært Fald af en Fod, som de var stegne op ad, og omendskønt deri det temmelig varme Vand fra Dampmaskinen har sit Afløb, synes de dog der at befinde dem ret vel. Fra Frislusen, hvorigennem det overflødige Vand udlades, gaar en skraa Bro af Bræder, stærkt bevokset med Konferver, i en Vinkel af omtrent 50 Grader ned til Bagstrømmen; her saa jeg, hvorledes de, dog altid forgæves, anstrængte deres yderste Kræfter for at komme op. Det var, som om de nede fra tog Fart, og jo mere rivende Strømmen var, desto hurtigere blev deres bugtede Bevægelser. De bragte det ved denne første Stigen sjældent til at komme mere end seks Tommer op; da forblev de i nogen Tid ubevægelige, snoede om Konferverne, der gav dem Støttepunkt; idet de igen

forsøgte paa at komme højere op, blev de udmattede kastede tilbage af Strømmen, der var dem for stærk. (Da man i England flere Steder har bemærket, at en stor Mængde Aaleyngele omkommer under Forsøgene paa at bekæmpe lignende Vanskeligheder, søger man at lette de unge Aal Opstigningen ved Halmsimer, hvis ene Ende hænger frit ned i Strømmen, medens den anden er befæstet oven for Faldet). Et andet mindre, og for Aaleungerne meget bekvemmere Vandløb, der rislede hen over en skraa, brolagt Flade, fandt de snart, og kom i dette i stor Mængde op fra Bagstrømmen; den perpendikulære Side af Dæmningen var den sidste Hindring; men da den var vaad, og Vandet der kun hidrørte fra en ubetydelig Læk, saa krøb de, rigtignok kun meget langsomt, højere og højere op, naaede Lækken, og smuttede gennem denne ind i Vandbeholdningen.

Aalen er en graadig Fisk, og den fanges derfor let paa Bundkroge, som er agnet med en omtrent fire Tommer lang Fisk, i hvilken Krogen sidder ved Munden, medens Snøren stikker frem fra Gattet. Til dette Fiskeri kræves der kun en simpel Krog og Line med lidt Bly som Lod. Snøren maa være meget længere end Vandets Dybde, og den vindes bedst op paa den ved Geddefiskeriet omtalte Dukke. Agnfisken maa hvile paa Bunden. Man kan lade Agnen ligge længe, ti Aalen tager den gerne, om den end er raaden. Ved det almindelige Medefiskeri bider Aalen tit paa Regnorm, efter at man har sænket denne ned til Bunden. Mærker man, at Aalen bider, maa man give den god Tid, da den længe plejer at nappe ved Agnen, før end den sluger denne. Fra de almindelige Aalekroge af Messing frigør Aalen sig tit, hvorom de vredne Kroge og det slimede Redskab noksom vidner. — Man fisker Aalen bedst med Limerick

Krogene Nr. 9 og 10. Nr. 5, 6 og 7 er for store, fordi Aalens Gab kun er lille. Efter at Aalen er fanget, slaas dens Hale haardt imod et eller andet, og man gør bedst i at tage paa den med lidt Sand i Hænderne. Det er ellers ikke altid saa helt let at tage den af Krogen, og man maa helst lade dette være Kokkepogens Sag. — I Skotland drives en ejendommelig Aalefangst, der skal give godt Udbytte, dersom Fiskeren nøje kender Fiskevandet og Aalenes Smuthuller. En stærk Stoppenaal bindes fast paa Midten ved en omtrent 18 Fod lang Line, der er rullet op paa et lille Hjul. Derpaa trækker man en Regnorm over Stoppenaalen, saa at denne helt skjules af Ormen, og man sætter saa Naalespidsen nogenlunde fast i Enden af en omtrent 8—10 Fod lang Hassel- eller Ellekæp. Stokken holder man i den ene Haand og Hjulet i den anden, medens man putter Stangens Spids med Ormen saa langt som muligt ind i Huller langs Bredden, under Stenhobe, langs Sluseværker osv., hvor Aal gerne sidder skjult. Dersom nu en Aal opholder sig i Hullet, vil den straks gribe Ormen og trække den fra Stangen. Fiskeren mærker øjeblikkelig Rykket og tager Kæppen til sig, i det han dog tillige giver Aalen Tid til at sluge Ormen. Derefter kan han langsomt drage Linen til sig, hvorved Naalen drejes og fæster sig paa tværs i Fiskens Svælg. Aalen holder igen, men den trættes dog snart, dersom Fiskeren har lidt Taalmodighed.

Størens

lange Snude, der naar langt ud over og foran det ned ad vendte, tandløse Gab, Føletraadene under Snuden, de to tæt ved hinanden siddende Rækker af Sideskjolde og Rygsidens høje Skjoldplader, hvis Spidser krummer sig bag ud, gør denne desuden store Fisk

meget kendelig fremfor vore andre Færskvandsfiske. Støren er mørk-laden med sølvhvid Bug, og den er omtrent 4—6 Fod lang; dog fanges der ogsaa større; saaledes fangedes 1880 i Aaen ved Nørholm (Varde) en 7 Fod lang Stør, der vejede 132 Pd.; i 1883 fangedes en Stør i Sneum Aa, der vejede 141 Pd. Desuden har man fanget Stør i Elling-Aa (Pastor Deichmann—Branth), i Guden-, Laastrup-, Skive-, Karup-, Sneum-, Kolding-, Odense- og Skovshøjrup-Aa (Stiftsfysikus Trautner).

Støren holder sig kun en Tid i det færske Vand, hvor den indfinder sig for at aflægge sin Rogn, og den er altsaa lige saa fuldt en Færskvandsfisk som Ørred og Laks*).

Flodnegenøjen

eller Niaalen hører til de saakaldte kresmundede Bruskfiske. Langs hver Side bag Øjet har den syv Gælleaabninger, og Mundaabningen danner en med mange Horntænder væbnet Kres eller Ring. Denne Fisk mangler parrede Finner, men den har to Rygfinner, som staar langt fra hinanden. Farven er paa Ryggen staalblaa eller blyantsgraa, og under Bugen og paa Siderne er den sølvglinsende eller snavset gul.

Flodnegenøjen har en Længde af 12—15 Tommer og bliver endog, men sjældent 18 Tommer. Om Foraaret gaar den op i færske Vand for at yngle.

Niaalen findes næsten i alle vore større Aaer. Den er meget sejlivet, og den skal kunne leve længere Tid oven for Vandet og endog taale at stivfryse. Niaalen lever vistnok mest af døde Fiske, men den skal ogsaa tage Orme og Smaafiske. Det er kun en Undtagelse, at den gaar paa Krog.

*) For Resten indfinder undertiden ogsaa virkelige Saltvandsfiske sig stundum i Færskvandene. Saaledes fanges tit i September og Oktober Torsken helt op i Kolding Aa, ligeledes Tangsnarren, ja endog Pighajen eller Haaen (C. E. Varming). Torsken skal ogsaa om Efteraaret gaa helt op til Basinet ved Odense og endog et Stykke op i Aaen. Rødspætten ses i flere Aar, og Skrubben er endog almindelig Gæst i adskillige Aaer over alti Landet; fra Fyn kendes den i Odense Aa og i Hattebæk, fra Laaland i Hunse Aa og Nørre Sø, fra Sjælland i Halleby og Tis Sø, fra Jylland baade i Vest- og i Østjyllands Aal b.

Den er en udmærket Agnfisk, fordi den længe holder sig levende, og den bruges derfor ogsaa flere Steder som Agn ved Havfiskeriet. Her i Landet bruges den i det hele ikke til Føde; den smager imidlertid godt, om den end er noget svær at fordøje. I Tyskland marineres den og er ret yndet.

Den lille Niaal

er meget mindre end den foregaaende, som den ellers ligner en Del; men den skælnes let fra den ved de tæt sammenstillede Rygfinner. Dens Farve er omtrent som Flodnegenøjens, men mere olivengrøn. Længden er fra 5—11 Tommer.

Uagtet Finnernes ringe Udvikling, kommer den lille Niaal rask igennem Vandet. Hvor Strømmen ikke er stærk, trænger den sig frem ved slangelignende Bugtninger; i hurtigt strømmende Vand, skal den derimod komme frem lige som i Spring, i det den efter hvert Spring suger sig fast til en eller anden Ting og efter at have hvilet lidt foretager et nyt Spring o. s. v.

Legetiden er det tidlige Foraar og den indtræder med de første varme Dage i April. Tyskeren A. Müller har haft det Held at gøre nogle særdeles interessante Iagttagelser over denne lille Fisks Yngleforhold. Han saa ti eller flere Stykker sammen i Flok, og imellem dem var der enkelte Hanner, som sugede sig fast i Nakken paa Hunnerne og derpaa i en halv Kres bøjede sig om til disses Bugside, saa at deres Mælke kunde flyde hen over de gydte Æg. Denne Iagttagelse stadfæstede en allerede tidligere fastslaaet Kendsgærning, som man dog ikke havde agtet videre paa. Efter Legetiden forsvinder nemlig alle Niaalene, og da A. Müller kun hist og her kunde finde et eller andet dødt Individ, sluttede han derfor, at begge Køn gaar til Grunde efter Legetidens Slutning. Dette mærkelige Forhold, der har sit tilsvarende hos flere Fiske og i Insektverdenen, har ledet v. Siebold til at fremsføre den Gisning, at det muligvis gaar Vandreaalen paa samme Maade, efterat den har tilendebragt sin Yngletid i Havet, fordi den aldrig vides at vende tilbage derfra. I det A. Müller nu fortsatte sine Undersøgelser, opdagede han, at naar Æggene udklækkedes i Maj, frem-

kom der af dem en lille Fisk, som man tidligere altid havde holdt for en særlig Art, nemlig den saakaldte Høraal, og han har dernæst kunnet paavise, at denne er Larven til den lille Niaal, og at den først gennem flere Forvandlinger bliver til en kønsmoden Fisk, hvilket sker fire Aar efter Æggets Udklækning*). Larven har en snavsetgul Farve med en mørkebrun Længdestribe langs hver Side af Ryggen; men den har aldeles ingen Sølvglans som den udvoksede Negenøje. Larven lever altid skjult i leret Dynd og forlader kun nødtvungen sit Skjul.

Den lille Niaal er almindelig over hele Landet i Smaa-bække. Den bruges ikke hos os, men den kan meget godt bruges paa samme Maade som Flodnegenøjen.

*) Det er da heller ikke noget Særsyn i Fiskeverdenen, at forskellige andre Fiske gennemgaar en Slags Larvetilstand, før end de faar deres endelige Form og bliver kønsmodne.

INDHOLD.

	Side
Fiskekrogen	1
Linen	12
Knuderne	19
Hjulet	23
Stangen	26
Flaadet	35
Loddet	36
Svirvelen	39
Agnen	40
Blandinger	44
Aborren	55
Fiskeri med: Garn	59
Orm	59
Paternoster	62
Sandarten	64
Horken	66
Flodulken	68
Hundestejlen	68
Kvabben	68
Laksen	70
Ørreden	70
Fiskeri ved: Bundkrog	73
Orm	75
Drag	78
Kunstige Agnfiske	84
Dyppefiskeri	86
Flue	91
Smælten	99

	Side
Stallingen	102
Fiskeri med: Flue	104
Kunstig Larve.	106
Hællen.	108
Snæbelen	109
Den lille Maræne.	110
Mallen.	110
Gedden	110
Fiskeri med: Bundkrog.	112
Bøje	114
Dukke	115
Drag	116
Aalchale	124
Skeblad eller Blink	127
Levende Agnfiske	128
Karpen	132
Karussen	138
Grundlingen	141
Suderen	143
Brasenen	145
Fliren	148
Halvblegen.	148
Rudskallen.	149
Stæmskallen	152
Skallen	152
Rimten.	153
Regnløjen	155
Løjen	155
Elritsen	157
Den alm. Smærling.	159
Pigsmærlingen	159
Aalen	160
Støren.	167
Flodnegenojen	168
Den lille Niaal.	169